

Na osnovu člana IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na _____ sjednici Predstavničkog doma, održanoj _____ 2015. godine, i na _____ Doma naroda, održanoj _____ 2015. godine, usvojila je

ZAKON
O CIVILNOM ZRAKOPLOVSTVU BOSNE I HERCEGOVINE

DIO PRVI - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.
(Predmet Zakona)

Ovim zakonom uređuju se status, organizacioni zahtjevi i nadležnosti kompetentne vlasti u oblasti civilnog zrakoplovstva u Bosni i Hercegovini – Direkcije za civilno zrakoplovstvo BiH (u daljem tekstu: BHDCA), zajednički i posebni uvjeti za sigurno odvijanje zračnog prometa i predprekršajni postupak u oblasti civilnog zrakoplovstva.

Član 2.
(Primjena Zakona)

- (1) Zrakoplovne aktivnosti u zračnom prostoru iznad teritorija BiH mogu se sprovesti samo prema uvjetima određenim ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (2) Izvan teritorije BiH, odredbe ovog zakona i propisi donešeni na osnovu ovog zakona primjenjuju se na zrakoplove registrirane u BiH, pod uvjetom da te odredbe nisu u suprotnosti sa zakonodavstvom države u kojoj se u tom trenutku zrakoplov nalazi.

Član 3.
(Teritorija, suverenitet i presretanje zrakoplova)

- (1) Teritorijem BiH, u smislu ovog zakona, se smatraju kopnena područja i teritorijalne vode uz ta područja pod suverenitetom Bosne i Hercegovine.
- (2) BiH ima potpuni i isključivi suverenitet nad zračnim prostorom iznad svog teritorija.
- (3) Zabranjeno je korištenje oružja prema civilnim zrakoplovima u letu u slučaju njihovog presretanja iznad teritorije BiH.

- (4) Zabranjeno je ugrožavanje života osoba u zrakoplovu i sigurnost zrakoplova.
- (5) Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi će dopustiti slijetanje civilnih zrakoplova koji prelijeću preko teritorije Bosne i Hercegovine na dezignirane aerodrome na teritoriji Bosne i Hercegovine, u vanrednim situacijama, bez posebnog odobrenja.
- (6) Zabranjeno je namjerno korištenje bilo kojeg civilnog zrakoplova registriranog u BiH ili korištenog od strane operatora koji ima osnovno sjedište ili boravište u BiH u svrhu koja nije u skladu sa ovim zakonom.
- (7) BHDCA će uz saglasnost Ministarstva odbrane BiH donijeti poseban propis u vezi sa presretanjem civilnih zrakoplova.

Član 4. (Definicije)

U smislu ovog zakona, navedeni pojmovi imaju sljedeće značenje:

- a) **Aerodrom** - određeno područje (uključujući sve zgrade, instalacije i opremu) na zemlji ili na vodi na nepokretnoj strukturi uz obalu ili plutajućoj strukturi, namijenjenoj u cjelosti ili djelimično za kretanje, polijetanje, slijetanje i boravak zrakoplova;
- b) **Aerodromski operator** - svako fizičko ili pravno lice koje upravlja aerodromom (koje posjeduje aerodromsku potvrdu);
- c) **Alternativni načini usklađivanja** – predstavlja takav način usklađivanja kojim pružatelj usluga predlaže alternativni način usklađivanja u odnosu na postojeći prihvatljivi način usklađivanja koji je donijela BHDCA ili takav način usklađivanja kojim pružatelj usluga predlaže novi način usklađivanja, a kojim se uspostavlja usklađenost sa ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona, a za koji BHDCA nije donijela prihvatljiv način usklađenosti;
- d) **Certifikat za aerodrom** - dokument što ga pružatelju usluga izdaje BHDCA a kojim se potvrđuje usklađenost pružatelja usluga sa zahtjevima definiranim u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovoga zakona;
- e) **Dobrovoljno izvještavanje o događajima** - sistem koji uključuje prikupljanje svih podataka sigurnosti letenja o stvarnim ili potencijalnim nedostacima sigurnosti letenja koji možda nisu obuhvaćeni obaveznim izvještavanjem o događajima. Dobrovoljni izvještaji mogu biti povezani sa određenim događajem u toku leta ili se mogu odnositi

na opasnost po sigurnost letenja ili na ono što možda izaziva zabrinutost bilo kojeg lica u vezi sa sigurnosti letenja;

- f) **Dozvola** - javna isprava koju izdaje nadležni upravni organ civilnog zrakopovstva, a kojom se dokazuju prava, obaveze i ograničenja sadržana u toj dozvoli;
- g) **Država ECAA poručja** - država članica Multilateralnog sporazuma između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu (u skladu sa rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244 od 10. juna 1999. godine) o uspostavljanju zajedničkog evropskog zračnog područja („Službeni glasnik BiH“ broj 2/07);
- h) **ECAA sporazum** - Multilateralni sporazum između Evropske zajednice i njenih država članica, Republike Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Island, Republike Crne Gore, Kraljevine Norveške, Rumunije, Republike Srbije i Misije privremene uprave Ujedinjenih naroda na Kosovu (u skladu sa rezolucijom Vijeća sigurnosti UN 1244 od 10. juna 1999. godine) o uspostavljanju zajedničkog evropskog zračnog područja („Službeni glasnik BiH“ broj 2/07);
- i) **EUROCONTROL** - je Evropska organizacija za sigurnost zračne plovidbe, osnovana Međunarodnom konvencijom o saradnji u oblasti zračne plovidbe od 13. decembra 1960;
- j) **Funkcionalni blok zračnog prostora** - označava zračni prostor definiranih dimenzija, u prostoru i vremenu, unutar kojeg se pružaju usluge u zračnoj plovidbi;
- k) **Generalni zračni promet - GAT** - označava svo kretanje civilnih zrakoplova, kao i kretanje državnih (uključujući vojne, carinske i policijske zrakoplove) kada se ovo kretanje odvija u skladu sa procedurama ICAO-a;
- l) **Helidrom** - aerodrom namjenjen, u potpunosti ili djelimično za dolaske, odlaske i kretanje helikoptera;
- m) **ICAO** - označava Međunarodnu organizaciju za civilno zrakoplovstvo, uspostavljenu Čikaškom konvencijom o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu iz 1944. godine;
- n) **Jedinica kontrole letenja** - označava oblasnu kontrolu letenja, prilaznu kontrolu letenja i aerodromsku (toranjku) kontrolu letenja;

- o) **Karta zaštitne zone aerodroma** – znači karta na kojoj je Zaštitna zona aerodroma označena u boji, bazirano na visini ograničenja izgradnje na različitim površinama u okolini aerodroma;
- p) **Komercijalna operacija** – bilo koja operacija zrakoplova – helikoptera u zamjenu za naplatu ili drugu vrstu naknade, koja je dostupna javnosti ili koja se, ako nije dostupna javnosti, obavlja u skladu sa ugovorom između zračnog prevoznika i korisnika usluge, pri čemu korisnik usluge nema nikakvu kontrolu nad zračnim prijevoznikom;
- r) **Kontrolirana oblast** - kontrolirani zračni prostor koji se prostire iznad utvrđene granice iznad zemlje;
- s) **Kontrolirani zračni prostor** - zračni prostor određenih dimenzija u kojem je obezbijedena usluga kontrole letenja u skladu sa klasifikacijom zračnog prostora;
- t) **Kontrolirana zona** - kontrolirani zračni prostor koji se prostire od zemlje do određenog nivoa u visinu;
- u) **Letilište** - određen prostor na zemlji (uključujući objekte, opremu i instalacije) namijenjen za polijetanje, slijetanje, kretanje i smještaj zrakoplova, opreme i osoblja radi sprovođenja sportskih, privrednih i drugih zrakoplovnih aktivnosti;
- v) **Međunarodni aerodrom** - aerodrom utvrđen kao dolazni ili odlazni aerodrom u međunarodnom zračnom prometu, na kojem se sprovode postupci kontrole kretanja, granične kontrole, carinske kontrole i sl;
- z) **Nekomercijalne operacije** - sve nekomercijalne operacije u civilnom zrakoplovstvu koje nisu usluge u linijskom i povremenom zračnom prijevozu uz naplatu ili drugu vrstu naknade;
- aa) **Oblast informiranja u letu** - zračni prostor određenih dimenzija u kome se pružaju usluge informiranja zrakoplova u letu i usluge uzbunjivanja;
- bb) **Odgovorni rukovoditelj** – odgovorni rukovoditelj prihvaćen od strane BHDCA, koji ima nadležnost i odgovornost da obezbijedi da sve aktivnosti pružatelja usluga budu finansirane i koji se brine da svi zahtjevi koje utvrdi BHDCA budu ispunjeni;
- cc) **Odgovorna osoba** – odgovorna osoba prihvaćena od strane BHDCA, koja ima odgovornost za upravljanje i nadzor nad aktivnostima iz različitih funkcionalnih oblasti pružatelja usluga u skladu sa zahtjevima utvrđenim od strane BHDCA;
- dd) **Odobrenje** - dokument koji zainteresiranoj strani izdaje BHDCA u svrhu sprovođenja određenih aktivnosti pod propisanim uvjetima;

- ee) **Operativne usluge kontrole letenja** - opći pojam koji označava pružanje usluga informacija u letu, uzbunjivanje, savjetodavne usluge kontrole letenja i usluge kontrole letenja (oblasna kontrola letenja, prilazna i aerodromska kontrola letenja);
- ff) **Operativni zračni promet** - obuhvata sve letove koji ne podliježu pravilima GAT i za koje su pravila i procedure propisale nadležne državni vlasti;
- gg) **Ovlaštenje** - pravo i obaveza nositelja ovlaštenja, da koristi privilegije tih prava i obaveza, upisana u dozvolu ili pridružena dozvoli i čine njen sastavni dio, a mogu da sadrže posebne uvjete ili ograničenja koja se odnose na tu dozvolu;
- hh) **Površina ograničenja prepreka** - površina kojom su definirane granice do kojih objekti mogu prodirati u zračni prostor;
- ii) **Prepreka** - svi nepokretni (privremeni ili stalni) i pokretni objekti ili njihovi dijelovi koji:
- su smješteni na površini namijenjenoj za kretanje zrakoplova po tlu, ili
 - nadvisuju definiranu površinu namjenjenu za zaštitu zrakoplova u letu, ili
 - se nalaze izvan tih definiranih površina a koji su ocijenjeni kao opasni za zračnu plovidbu;
- jj) **Prijevoz za sopstvene potrebe** je nekomercijalni prijevoz lica i /ili stvari;
- kk) **Prihvatanje** je:
- radnja (usmeno prihvatanje, konkludentna radnja) prepoznavanja/priznavanja (dozvola, ovlaštenja, uvjerenja, odobrenja), procedura, fizičkih i pravnih lica ili
 - pisani dokument (Akt o prihvatanju) prepoznavanja/priznavanja dokumenata (dozvola, ovlaštenja, uvjerenja, odobrenja), procedura, fizičkih i pravnih lica koji izdaje BHDCa pod propisanim uvjetima;
- ll) **Prihvatljiv način usklađivanja** – označava standard koji usvaja BHDCa kojim se obezbjeđuje usklađivanje pružatelja usluga sa ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.
- mm) **Prilazna kontrola letenja** - označava ATC službu za kontrolirane dijelove leta pri slijetanju i polijetanju;
- nn) **Privremeno izdvojena zona** - definirani zračni prostor obično u nadležnosti jedne zrakoplovne vlasti koji je privremeno rezerviran, na osnovu zajedničkog sporazuma, za isključivo korištenje od strane druge zrakoplovne vlasti i kroz koji nije dozvoljen tranzit ostalog prometa;
- oo) **Privremeno rezervirana zona** - definirani zračni prostor obično u nadležnosti jedne zrakoplovne vlasti koji je privremeno rezerviran, na osnovu zajedničkog sporazuma,

- za korištenje od strane druge zrakoplovne vlasti i kroz koji dozvoljen tranzit ostalog zračnog prometa uz ATC odobrenje;
- pp) **Program sigurnosti letenja Bosne i Hercegovine SSP** - Integrirani skup propisa i aktivnosti čiji je cilj poboljšanje sigurnosti letenja;
- rr) **Pružatelj usluga** - bilo koja organizacija koja pruža zrakoplovne usluge i obuhvata odobrene/ovlaštene organizacije za stručno osposobljavanje, operatore zrakoplova koji obavljaju međunarodni komercijalni zračni promet, odobrene/ovlaštene organizacije za održavanje, organizacije odgovorne za projektovanje tipova i/ili izradu zrakoplova, pružatelje usluga kontrole zračnog prometa, operatore certificiranih aerodroma za međunarodni zračni prijevoz (zavisno od slučaja) i operatore generalne avijacije koji obavljaju međunarodne zračne operacije sa velikim ili turbomlaznim zrakoplovima, a koje su izložene sigurnosnim rizicima tokom pružanja svojih usluga.
- ss) **Računarska sigurnost** - procesi i mehanizmi kojima se oprema (koja sadrži kompjuterske komponente), informacije i usluge štite od slučajnog ili neovlaštenog pristupa, promjene ili uništenja.
- tt) **Sigurnost letenja (Safety)** - označava stanje u kojim su rizici povezani sa zrakoplovnim aktivnostima a koji se odnose na, ili su direktna podrška izvođenju operacija na zrakoplovu, smanjeni i kontrolirani do prihvatljivog nivoa.
- uu) **Sistem upravljanja sigurnosti letenja SMS** - Sistematski pristup upravljanju sigurnosti letenja, uključujući neophodnu organizacijsku strukturu, odgovornosti, politike i procedure;
- vv) **Služba traganja i spašavanja SAR** - jedinstvena služba zadužena za praćenje pojava vanrednih zrakoplovnih događaja, komunikaciju, koordinaciju i ostale poslove u domenu traganja i spašavanja, uključujući pribavljanje medicinskih savjeta, pružanje prve pomoći, medicinske evakuacije koristeći javne i privatne resurse uključujući avione, helikoptere i druga sredstva od pomoći;
- zz) **Teren** - određen prostor na zemlji koji zadovoljava uvjete za povremeno obavljanje sportskih aktivnosti sa ultra lakim zrakoplovima i zrakoplovima za slobodno letenje;
- aaa) **Usluge kontrole letenja** - usluga koja se pruža u svrhu sprječavanja sudara:
- između zrakoplova, i
 - na manevarskim površinama između zrakoplova i prepreka, i
 - otpremanja i održavanja redovnog odvijanja zračnog prometa.
- bbb) **Upravljanje zračnim prostorom** - označava planiranu funkciju sa primarnim ciljem maksimalnog korištenja raspoloživog zračnog prostora sa podjelom vremena i

- segregaciju zračnog prostora među različitim kategorijama korisnika zračnog prostora na osnovu kratkoročnih potreba;
- ccc) **Upravljanje tokom zračnog prometa ATFM** - usluga uspostavljena sa ciljem da doprinese sigurnom, redovnom i efikasnom protoku zračnog prometa, na način da se kapacitet kontrole letenja uposli u najvećoj mogućoj mjeri i da se obim prometa uskladi sa kapacitetom koji je objavila odgovarajuća zrakoplovna vlast;
- ddd) **Upravljanje zračnim prometom ATM** - dinamičko integrirano upravljanje zračnim prometom i prostorom koje obuhvata zrakoplovne usluge, upravljanje zračnim prostorom i upravljanje protokom prometa, na siguran, ekonomičan i efikasan način. Time se obezbjeđuju pristupačne i kontinuirane usluge, kao plod saradnje svih zainteresovanih strana i uz angažiranje funkcija i avionskih i zemaljskih sistema;
- eee) **Usluge informacija u letu FIS** - usluge u cilju pružanja savjeta i informacija korisnih za sigurno i efikasno odvijanje zračnog prometa;
- fff) **Usluge uzbunjivanja** - usluge koje se obavljaju u cilju izvještavanja nadležnih organizacija, a tiču se zrakoplova kome je potrebna pomoć traganja i spašavanja, i pomoć takvim organizacijama u akcijama traganja i spašavanja;
- ggg) **Zaštita ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu** - Zaštita civilnog zrakoplovstva od radnji nezakonitog ometanja kombinacijom mjera i ljudskih i materijalnih resursa.

Član 5. (Prihvatanje međunarodnih standarda i postupaka)

- (1) BHDCA će sarađivati sa međunarodnim organizacijama i drugim institucijama u oblasti civilnog zrakoplovstva u osiguravanju najvišeg stepena ujednačenosti propisa, standarda, postupaka i organizacije koji se odnose na zrakoplove, osoblje, zračne puteve i pomoćne službe u svim područjima u kojima bi takvo ujednačenje olakšalo i unaprijedilo zračnu plovību.
- (2) BHDCA će utvrđivati i dopunjavati propise, standarde i postupke koji se odnose na:
- a) komunikacijske sisteme i navigacijska sredstva, uključujući oznake na zemlji,
 - b) osobine aerodroma i zračnih pristaništa,
 - c) pravila zračnog prometa i praksu kontrole zračnog prometa,
 - d) dozvole operativnog i mehaničarskog osoblja,
 - e) plovībenost zrakoplova,

- f) registraciju i registarske oznake zrakoplova,
- g) prikupljanje i razmjenu meteoroloških informacija,
- h) dnevnike i priručnike zrakoplova,
- i) zrakoplovne karte,
- j) postupke carine i prelaska granice,
- k) zrakoplove u nevolji i istraživanje nesreća i
- l) na ostala područja koja se odnose na sigurnost, pravilnost i učinkovito odvijanje zračne plovidbe kada se ukaže potreba.

Član 6.
(Odstupanja od međunarodnih standarda i postupaka)

- (1) BHDCA će o razlikama između svoje prakse i prakse utvrđene međunarodnim standardom odmah obavijestiti ICAO u slučajevima kada:
 - a) se u cjelosti ne pridržava međunarodnih standarda ili postupaka, ili
 - b) u slučaju da ne može potpuno usaglasiti svoje propise ili praksu s međunarodnim standardima ili postupcima, nakon njihove izmjene ili
 - c) u slučaju da smatra potrebnim usvojiti propise ili praksu različite u bilo kojem određenom dijelu od onih koji su utvrđeni međunarodnim standardom.
- (2) BHDCA će u roku od 60 (šezdeset) dana od dana usvajanja dopune međunarodnog standarda od strane ICAO, obavijestiti ICAO i naznačiti mjere koje namjerava poduzeti u slučaju da ne usvoji dopunu svojih propisa ili prakse.

Član 7.
(Zrakoplovi bez pilota)

- (1) Zabranjeno je obavljanje letova i upravljanje zrakoplovom bez pilota iznad teritorija Bosne i Hercegovine bez posebnog odobrenja koje izdaje BHDCA.
- (2) BHDCA će donijeti poseban propis kojim će utvrditi uvjete i način obavljanja letova i upravljanje zrakoplovima bez pilota.

Član 8.
(Prijenos odgovornosti)

- (1) BHDCA je nadležna za sprovođenje postupka za prijenos svih ili dijela prava i obaveza sa države registra zrakoplova na državu operatora zrakoplova.
- (2) Postupak za prijenos svih ili dijela prava i obaveza iz stava (1) ovog člana podrazumijeva:
 - a) Postupak za prijenos prava i obaveza sa Bosne i Hercegovine, kada je Bosna i Hercegovina država registra, na drugu državu ugovornicu Čikaške konvencije i Protokola, državu operatora;
 - b) Postupak za prijenos prava i obaveza sa druge države ugovornice Čikaške konvencije i Protokola, kao države registra na Bosnu i Hercegovinu, kao državu operatora.
- (3) BHDCA će donijeti poseban propis za primjenu ovog člana.

Član 9.
(Korištenje stranih dokumenata)

BHDCA će koristiti potvrde, ovlaštenja, odobrenja i tehničke nalaze stranih civilnih zrakoplovnih vlasti, uključujući i agencije određene od takvih vlasti, i na osnovu reciprociteta će pružati slične usluge stranim vlastima i agencijama, kako bi mogla izvršavati obaveze i odgovornosti utvrđene ovim zakonom.

Član 10.
(Opći uvjeti za zrakoplovstvo)

- (1) Unutar zračnog prostora pod odgovornosti BiH, pravno ili fizičko lice može obaviti let civilnim zrakoplovom koji je registriran u BiH ili u drugoj državi samo u skladu s odredbama ovog zakona.
- (2) Civilni zrakoplov koji prevozi opasne materije i vojnu opremu može obaviti prelet kroz zračni prostor BiH ako posjeduje odobrenje od strane BHDCA.
- (3) Civilni zrakoplov registriran u drugoj državi može slijetati na međunarodne aerodrome u BiH ako posjeduje odobrenje izdato od BHDCA.
- (4) Odredbe ovog zakona, koje se primjenjuju na zrakoplove registrirane u stranim državama, jednako se primjenjuju na zrakoplove registrirane u vannacionalnom registru.

- (5) Zrakoplovi korišteni u carinske i policijske svrhe, kao i zrakoplovi koji se koriste jedino za potrebe države ili entiteta, a ne za komercijalni zračni transport, moraju zadovoljavati odredbe ovog zakona i propisa donešenih na osnovu ovog zakona.
- (6) Unutar zračnog prostora pod odgovornosti BiH, nijedan zrakoplov ne može letjeti supersoničnom brzinom, osim ako BHDCA za takav let ne izda odobrenje. Odobrenje se izdaje u saglasnosti sa Ministarstvom odbrane BiH.

Član 11.
(Vojno i državno zrakoplovstvo)

- (1) Vojni zračni promet je zračni promet u kojem učestvuju vojni zrakoplovi BiH i strani vojni zrakoplovi, a koji isključivo služi u vojne svrhe i koji se odvija po pravilima za Operativni zračni promet - (Operational Air Traffic - OAT).
- (2) Propisi koji reguliraju operacije vojnih zrakoplova u BiH moraju biti usklađeni s Pravilima letenja u BiH, kako ne bi ugrozili operacije civilnih zrakoplova.
- (3) Propise kojima se reguliraju operacije vojnih zrakoplova u BiH donosi Ministarstvo odbrane BiH uz saglasnost BHDCA.
- (4) Strani vojni zrakoplov može ući u zračni prostor pod odgovornosti BiH i operirati unutar tog prostora jedino ako za to posjeduje posebnu dozvolu izdatu od Ministarstva odbrane BiH i u skladu sa uvjetima datim u takvoj dozvoli.
- (5) Ministarstvo vanjskih poslova BiH daje saglasnost za slijetanje stranih državnih zrakoplova u BiH ili prelete stranih državnih zrakoplova koji nemaju namjeru slijetanja u BiH.
- (6) Državnim zrakoplovima smatraju se, u skladu s međunarodnim ugovorima, zrakoplovi koji se upotrebljavaju u vojne, carinske ili policijske svrhe i zrakoplovi koji se upotrebljavaju isključivo za prijevoz lica koja uživaju poseban status.

DIO DRUGI - DIREKCIJA ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO (BHDCA)

GLAVA I – STATUS, ORGANIZACIJA I FINANSIRANJE BHDCA

**Član 12.
(Status)**

- (1) BHDCA je upravna organizacija u sastavu Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo).
- (2) Sjedište BHDCA je u Banjoj Luci.
- (3) BHDCA ima regionalne urede u Sarajevu i Mostaru.

**Član 13.
(Rukovođenje radom BHDCA)**

- (1) Generalni direktor i dva zamjenika generalnog direktora čine rukovodstvo BHDCA. Generalni direktor i njegovi zamjenici su državni službenici.
- (2) Generalni direktor rukovodi radom BHDCA. Zamjenici generalnog direktora rukovode radom sektora, u skladu s pravilnikom kojim se uređuje unutrašnja organizacija BHDCA.
- (3) Generalni direktor i zamjenici biće izabrani iz tri konstitutivna naroda u BiH, vodeći računa o nacionalnoj i entitetskoj zastupljenosti.
- (4) Generalni direktor odgovoran je ministru komunikacija i prometa BiH (u daljnjem tekstu: ministar). Zamjenici su odgovorni generalnom direktoru.

**Član 14.
(Organizacija BHDCA)**

- (1) Unutrašnja organizacija BHDCA utvrđuje se kao posebna cjelina u okviru Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva.
- (2) Unutrašnja organizacija BHDCA mora sadržavati unutrašnju strukturu, vrste i nadležnost organizacionih jedinica, sistematizaciju radnih mjesta, te upravljanje i odgovornost u upravljanju BHDCA.
- (3) Unutrašnju organizaciju BHDCA predlaže generalni direktor, donosi je ministar, a potvrđuje Vijeće ministara BiH (u daljnjem tekstu: Vijeće ministara).

Član 15.
(Radni odnosi)

- (1) Na BHDCA se primjenjuje Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine i Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine.
- (2) Na BHDCA se primjenjuje Zakon o platama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine.
- (3) Svi zaposleni u BHDCA imaju pravo na poseban dodatak na platu.

Član 16.
(Izvori finansiranja)

- (1) BHDCA će se finansirati na sljedeći način:
 - a) iz Budžeta institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine,
 - b) iz dijela sredstava koja ostvaruje Bosna i Hercegovina kroz naknade od korisnika za pružene usluge u zračnoj plovidbi (rutne naknade),
 - c) iz naknade koje plaćaju putnici u odlasku s aerodroma u BiH,
 - d) od naknade koje plaćaju operateri zrakoplova po toni prevezene robe/tereta u civilnom zračnom prometu,
 - e) od prihoda koje ostvaruje vlastitom djelatnosti i
 - f) drugih izvora u skladu sa Zakonom.
- (2) Iznos sredstava iz stava (1) tačka b) ovog člana utvrđuje BHDCA kroz Bazu troškova za rutne naknade, a u skladu s obavezama preuzetim Multilateralnim ugovorom o rutnim naknadama, koje je BiH ugovorna stranka.
- (3) Naknada iz stava (1) tač. c), d), i e) ovog člana utvrđuje se posebnom odlukom BHDCA uz saglasnost Vijeća ministara BiH.

GLAVA II - ORGANIZACIONI ZAHTJEVI**Član 17.
(Organizacioni sistem upravljanja)**

- (1) BHDCA će uspostaviti, održavati i provoditi sistem upravljanja unutar organizacije BHDCA:
- a) dokumentiranih politika i postupaka kojim se opisuje organizacija BHDCA, način i metode za postizanje usklađivanja sa ovim zakonom i drugim propisima donešenim na osnovu ovog zakona, koje će služiti kao radna dokumentacija BHDCA;
 - b) dovoljnog broja kvalificiranog osoblja za obavljanje nadležnosti i zadataka BHDCA i ispunjavanje njihovih odgovornosti;
 - c) odgovarajuće opreme i uredskog prostora za obavljanje nadležnosti i zadataka;
 - d) uspostavljene unutrašnje revizije sistema kvaliteta i procesa upravljanja sigurnosnim rizicima, uključujući sistem upravljanja povratnim informacijama o nalazima unutrašnje revizije sistema kvaliteta i sistema upravljanja sigurnosnim rizicima i provedbe korektivnih mjera.
- (2) BHDCA mora obezbijediti sistem za planiranje zapošljavanja stručnog osoblja.
- (3) Osoblje iz stava (2) ovog člana mora biti kvalificirano za obavljanje zadataka koji su mu dodijeljeni, mora imati relevantno znanje, iskustvo, početno i periodično osposobljavanje, kako bi se osiguralo kontinuirano održavanje stručnosti za obavljanje dodjeljenih zadataka.

**Član 18.
(Dodjela zadataka kvalificiranim subjektima)**

- (1) BHDCA može zadatke certifikacije i revizije pružatelja usluga povjeriti kvalificiranim subjektima, izuzev donošenja odluka u postupku certifikacije i revizije pružatelja usluga, pod sljedećim uvjetima:
- a) da je uspostavljen sistem za početno i trajno ocjenjivanje i provjeru usklađenosti kvalificiranog subjekta u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA;
 - b) da je zaključen sporazum sa kvalificiranim subjektom, koji su BHDCA i kvalificirani subjekt odobrili a u kojem je jasno utvrđeno sljedeće:
 - zadaci koji se moraju obaviti;

- izjave, izvještaji i evidencije koji se moraju osigurati;
 - tehnički uvjeti koji se moraju ispuniti pri obavljanju takvih zadataka;
 - povezana područja odgovornosti; i
 - zaštita podataka koja se osigurava za informacije dobivene pri obavljanju takvih zadataka.
- (2) BHDCA će osigurati da postupak unutrašnje revizije i postupak upravljanja sigurnosnim rizicima obuhvate i sve zadatke certificiranja i kontinuiranog nadzora koji se obavljaju za BHDCA.
- (3) Izbor kvalificiranog subjekta BHDCA će vršiti u skladu sa ovim zakonom i nije podložan primjeni odredbi Zakona o javnim nabavkama.

Član 19.
(Promjene u sistemu upravljanja)

- (1) BHDCA će uspostaviti sistem za utvrđivanje promjena koje utiču na njenu sposobnost obavljanja svojih nadležnosti i zadataka.
- (2) BHDCA će vršiti kontinuirano ažuriranje svog sistema upravljanja u skladu sa bilo kakvom izmjenom ovog zakona i drugih propisa donešenih na osnovu ovog zakona, kako bi osigurala njihovo učinkovito sprovođenje.

Član 20.
(Sistem kvaliteta)

- (1) BHDCA će uspostaviti sistem kvaliteta kojim će osigurati pohranjivanje, dostupnost i pouzdanost:
- a) dokumentiranih politika i postupaka sistema upravljanja;
 - b) osposobljavanja, kvalifikacije i odobravanja svog osoblja;
 - c) certifikacijskih postupaka i kontinuiranog nadzora odobrenih organizacija;
 - d) dokumentacije o osposobljavanju koje provode odobrene organizacije i, prema potrebi, evidencija u pogledu upotrijebljenih simulatora za takvo osposobljavanje;
 - e) nadzora nad osobama i organizacijama koje obavljaju djelatnosti u Bosni i Hercegovini, ali ih nadzire ili certificira nadležno tijelo druge države;

- f) ocjenjivanja i obavještanja BHDCA o alternativnim načinima usklađivanja koje su predložile organizacije podložne certificiranju, te ocjenjivanja alternativnih načina usklađivanja koje koristi BHDCA;
 - g) nalaza, korektivnih mjera i datuma okončanja mjera;
 - h) preduzetih mjera prisile;
 - i) sigurnosnih informacija i popratnih mjera;
 - j) izuzeća.
- (2) BHDCA će voditi evidenciju o svim izdatim certifikatima, dozvolama, posebnim odobrenjima i potvrdama o prihvatanju strane dozvole.
- (3) BHDCA će sve evidencije čuvati najmanje pet godina.

GLAVA III - NADLEŽNOSTI

Član 21. (Nadležnost BHDCA)

BHDCA je Državna nadzorna vlast (NSA) u oblasti civilnog zrakoplovstva u Bosni i Hercegovini i nadležna je i odgovorna za međunarodnu saradnju i koordinaciju aktivnosti u vezi sa sprovođenjem međunarodnih standarda i propisa iz oblasti civilnog zrakoplovstva sa međunarodnim i evropskim zrakoplovnim organizacijama, zrakoplovnim institucijama, institucijama koje imaju nadležnosti u oblasti civilnog zrakoplovstva, strukovnim udruženjima u oblasti civilnog zrakoplovstva i nadležnim vlastima civilnog zrakoplovstva drugih država, donošenje propisa u oblasti civilnog zrakoplovstva, vođenje registra, certificiranje, izdavanje dozvola, posebnih odobrenja i provođenje nadzora u oblasti civilnog zrakoplovstva

POGLAVLJE I - MEĐUNARODNA SARADNJA**Član 22.****(Međunarodna saradnja i koordinacija aktivnosti sa međunarodnim zrakoplovnim organizacijama, institucijama, institucijama koje imaju nadležnosti u oblasti civilnog zrakoplovstva i strukovnim udruženjima)**

- (1) BHDCA je jedini organ uprave u BiH nadležan za međunarodnu saradnju i koordinaciju aktivnosti u vezi sa sprovođenjem međunarodnih standarda i evropskih propisa iz oblasti civilnog zrakoplovstva sa zrakoplovnim organizacijama, kako slijedi:
 - (a) Međunarodnom organizacijom za civilno zrakoplovstvo (ICAO);
 - (b) Evropskom konferencijom za civilno zrakoplovstvo (ECAC);
 - (c) Evropskom organizacijom za sigurnost zračne plovidbe (EUROCONTROL).
- (2) BHDCA jedini organ uprave u BiH nadležan za međunarodnu saradnju i koordinaciju aktivnosti u vezi sa sprovođenjem međunarodnih standarda i evropskih propisa iz oblasti civilnog zrakoplovstva sa zrakoplovnim institucijama koje imaju nadležnosti u oblasti civilnog zrakoplovstva, kako slijedi:
 - (a) Evropska komisija;
 - (b) Evropska agencija za sigurnost letenja (EASA).
- (3) BHDCA jedini organ uprave u BiH nadležan za međunarodnu saradnju i koordinaciju aktivnosti u vezi sa sprovođenjem međunarodnih standarda i evropskih propisa iz oblasti civilnog zrakoplovstva sa strukovnim udruženjima u oblasti civilnog zrakoplovstva, kako slijedi:
 - (a) Međunarodno udruženje zračnih prijevoznika (IATA);
 - (b) Međunarodno udruženje pilota;
 - (c) Međunarodno udruženje kontrolora letenja;
 - (d) Međunarodno udruženje pružatelja usluga.
- (4) BHDCA je jedini organ uprave u BiH nadležan za međunarodnu saradnju i koordinaciju aktivnosti u vezi sa sprovođenjem međunarodnih standarda i evropskih propisa iz oblasti civilnog zrakoplovstva sa nadležnim vlastima civilnog zrakoplovstva drugih država.

- (5) BHDCA je jedini organ uprave u BiH nadležan za međunarodnu saradnju i koordinaciju aktivnosti u vezi sa sprovođenjem međunarodnih standarda i evropskih propisa iz oblasti civilnog zrakoplovstva u okviru funkcionalnog bloka zračnog prostora.

POGLAVLJE II - DONOŠENJE PROPISA

Član 23. (Donošenje propisa)

- (1) BHDCA je jedini organ uprave u BiH nadležan za donošenje propisa iz oblasti civilnog zrakoplovstva.
- (2) BHDCA će osigurati relevantne zakonodavne akte, standarde, pravila, tehničke publikacije i povezane dokumente zaposlenim u BHDCA, kako bi im se omogućilo obavljanje njihovih zadataka i izvršavanje njihovih odgovornosti.
- (3) BHDCA će staviti na raspolaganje svim zainteresiranim stranama zakonodavne akte, pravila, tehničke publikacije i povezane dokumente, kako bi im se olakšala njihova usklađenost sa primjenjivim zahtjevima.

Član 24. (Prihvatljivi načini usklađivanja sa regulatornim zahtjevima)

- (1) BHDCA će, pored donošenja propisa, vršiti razvijanje prihvatljivih načina usklađivanja ili prihvatanje međunarodnih i evropskih načina usklađivanja, kako bi se na odgovarajući način uspostavila usklađenost pružatelja usluga sa ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (2) BHDCA će donijeti poseban propis kojim će definirati način prihvatanja međunarodnih i evropskih prihvatljivih načina usklađivanja.

Član 25. (Alternativni načini usklađivanja)

- (1) Zainteresirane strane mogu predlagati BHDCA alternativne načine usklađivanja sa propisima donešenim na osnovu ovog zakona.

- (2) Nakon što BHDCA utvrdi da su alternativni načini udovoljavanja u skladu sa propisima donešenim na osnovu ovog zakona, obavijestit će zainteresiranu stranu, koja je podnijela zahtjev za procjenu alternativnog načina usklađivanja, da je alterativni način usklađivanja prihvatljiv.
- (3) BHDCA će uspostaviti sistem procjene i nadzora primjene alternativnih načina usklađivanja.
- (4) BHDCA će donijeti poseban propis kojim će definirati sistem procjene i nadzor primjene nad aalternativnim načinima usklađivanja.

POGLAVLJE III - CERTIFIKACIJA

Član 26. (Certifikacija pružatelja usluga)

- (1) BHDCA će, po funkcionalnim oblastima, posebnim propisima utvrditi uvjete za certificiranje pružatelja usluga.
- (2) Prije podnošenja zahtjeva za izdavanje certifikata, podnositelj zahtjeva je dužan BHDCA podnijeti pismo namjere, kojim će BHDCA obavijestiti o namjeri podnošenja zahtjeva.
- (3) Nakon što zaprimi pismo namjere, BHDCA će upoznati podnositelja pisma namjere sa sprovođenjem postupka certifikacije, dokumentacijom koju treba dostaviti uz zahtjev za izdavanje certifikata, iznosom takse koju je potrebno uplatiti kod podnošenja zahtjeva i iznosom naknade koju je potrebno uplatiti na osnovu odredbe člana 16. ovog zakona, nakon prihvatanja zahtjeva.
- (4) Nakon što zaprimi zahtjev za prvo izdavanje certifikata pružatelju usluga, BHDCA će izvršiti provjeru usklađenosti pružatelja usluga sa zahtjevima sadržanim u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (5) BHDCA će utvrditi prihvatljiv nivo usklađenosti pružatelja usluga sa zahtjevima sadržanim u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovoga zakona, o čemu će donijeti poseban propis.
- (6) Nakon što se BHDCA uvjeri da pružatelj usluga ispunjava uvjete sadržane u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona, BHDCA će izdati certifikat na neodređeno vrijeme.

- (7) Privilegije i obim aktivnosti, za čije je obavljanje pružatelj usluga odobren od strane BHDCA, biće navedeni u specifikaciji koja se prilaže uz certifikat.
- (8) Certifikat iz stava (6) ovog člana služi u svrhu dokazivanja sposobnosti za izvršavanje obaveza iz nadležnosti pružatelja usluga i usklađenosti sa ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovoga zakona.
- (9) Postupak za izdavanje certifikata ne može trajati duže od šest mjeseci od dana podnošenja zahtjeva za izdavanje certifikata.

Član 27.
(Prihvatanje/odobranje promjena)

- (1) BHDCA će izvršiti provjeru usklađenosti pružatelja usluga sa zahtjevima sadržanim u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona nakon što zaprimi zahtjev za prihvatanje/odobranje promjene.
- (2) BHDCA će prihvatiti/odobriti promjenu kada utvrdi da pružatelj usluga ispunjava zahtjeve sadržane u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (3) BHDCA će propisati uvjete pod kojima pružatelj usluga može raditi tokom promjena, osim ako BHDCA utvrdi da certifikat pružatelju usluga treba privremeno oduzeti. BHDCA će privremeno oduzeti, ograničiti ili ukinuti certifikat pružatelju usluga ukoliko isti ne dobije odobrenje BHDCA, kako je to utvrđeno ovim članom.
- (4) BHDCA će ocijeniti informacije dobijene u izvještaju koji joj je pružatelj usluga dužan dostaviti, kako bi izvršila provjeru usklađenosti sa zahtjevima sadržanim u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona, za promjene za koje se ne zahtijeva prethodno odobrenje.
- (5) U slučaju da utvrdi neusklađenosti, BHDCA će:
 - a) obavijestiti pružatelja usluga o neusklađenosti i zahtijevati daljnje promjene;
 - b) u slučaju nalaza kategorije 1. ili kategorije 2, djelovati u skladu sa članom 39. ovog zakona.

Član 28.
(Odobranje odgovornog rukovoditelja i odgovorne osobe)

- (1) Pružatelj usluga će od BHDCA tražiti odobrenje na imenovanje odgovornog rukovoditelja i/ili odgovorne osobe.
- (2) Ukoliko BHDCA utvrdi da odgovorni rukovoditelj, odnosno odgovorna osoba, ne zadovoljavaju uvjete sadržane u propisima donešenim na osnovu ovog zakona, donijeće rješenje kojim se odbija zahtjev za odobrenje na imenovanje.
- (3) BHDCA će uz rješenje iz stava (2) ovog člana tražiti od pružatelja usluga da podnese novi zahtjev za odobranje na imenovanje odgovornog rukovoditelja i/ili odgovorne osobe.
- (4) BHDCA će donijeti posebne propise kojim se uređuju uvjeti za izdavanje odobrenja na imenovanje odgovornog rukovoditelja i/ili odgovorne osobe u svim oblastima koje uređuje ovaj zakon, a za koje se zahtijeva izdavanje posebnog odobrenja.

**POGLAVLJE IV - IZDAVANJE I ODRŽAVANJE DOZVOLA, OVLAŠTENJA, KVALIFIKACIJA
I POSEBNIH ODOBRENJA**

Član 29.
(Izdavanje i održavanje dozvola, ovlaštenja, kvalifikacija i posebnih odobrenja)

- (1) BHDCA će posebnim propisom utvrditi postupak za podnošenje zahtjeva za izdavanje, produženje i verificiranje dozvola, s njima povezanih kvalifikacija, ovlaštenja i zdravstvenih uvjerenja i posebnih odobrenja.
- (2) Nakon što zaprimi zahtjev za izdavanje, BHDCA će izvršiti provjeru da li podnositelj zahtjeva ispunjava zahtjeve sadržane u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (3) Nakon što se BHDCA uvjeri da podnositelj zahtjeva ispunjava uvjete sadržane u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona, BHDCA će izdati, produžiti ili verificirati valjanost odgovarajuće dozvole, s njom povezane kvalifikacije, ovlaštenja ili zdravstvenog uvjerenja i posebnog odobrenja.
- (4) Sadržaj dozvola, koje izda BHDCA, biće propisan posebnim propisom.
- (5) Dozvole će u sebi sadržavati sadržaj na jezicima u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini i engleskom jeziku.

Član 30.**(Opći uvjeti za izdavanje dozvole i potvrde o prihvatanju strane dozvole)**

- (1) Pravo na dozvolu ili potvrdu o stručnoj obučenosti, izdatu od strane BHDCA, imaju:
 - državljani Bosne i Hercegovine; ili
 - lica koja su obuku za sticanje određene vrste dozvole završili u organizaciji za obuku letačkog i neletačkog osoblja, odobrene od strane BHDCA; ili
 - strani državljanin koji ima prebivalište ili boravak na teritoriji Bosne i Hercegovine duže od 180 dana neprekidno.
- (2) Prihvatanje strane dozvole vrši se izdavanjem potvrde o prihvatanju strane dozvole za lica koja su angažirana od strane certificiranog pružatelja usluga odobrenog od strane BHDCA ili podnositelja zahtjeva za certificiranje pružatelja usluga.
- (3) Lica koja u momentu stupanja na snagu ovog zakona ne ispunjavaju uvjete ovog zakona, a posjeduju dozvolu izdatu od strane BHDCA, zadržavaju stečeni status dozvole.
- (4) Lice ne može obavljati dužnost zrakoplovnog ovlaštenog osoblja ukoliko:
 - a) ne posjeduje važeću dozvolu koju je izdala BHDCA; ili
 - b) ne posjeduje dozvolu izdatu od vlasti civilnog zrakoplovstva država ECAA područja ili dozvole izdate od strane vlasti civilnog zrakoplovstva država sa kojim je BHDCA uspostavila bilateralne odnose o međusobnom prihvatanju dozvola; ili
 - c) ne posjeduje stranu dozvolu prihvaćenu od strane BHDCA izdavanjem potvrde o prihvatanju strane dozvole.
- (5) Stranim zrakoplovom u BiH mogu upravljati lica koja posjeduju dozvolu izdatu od države registra zrakoplova ili sa dozvolom država koje su međusobno priznale takve dozvole.
- (6) Prilikom izdavanja potvrde o prihvatanju strane dozvole, BHDCA će imatelju potvrde o prihvatanju strane dozvole odrediti prava i ograničenja koja su predmet prihvatanja u skladu sa privilegijama strane dozvole.
- (7) Uvjete i način izdavanja i vremenski period važenja BHDCA dozvole i potvrde o priznavanju strane dozvole BHDCA će propisati posebnim propisom.

Član 31.**(Obaveze imatelja dozvole ili potvrde o prihvatanju strane dozvole)**

- (1) Lice može obavljati poslove zrakoplovnog ovlaštenog osoblja samo ako posjeduje važeću dozvolu sa pripadajućim ovlaštenjem i ljekarsko uvjerenje koje odgovara operaciji koja se treba obaviti.

- (2) BHDCA će izdati dozvolu samo ukoliko osoba ispunjava uvjete, u pogledu teorijskog znanja, praktičnih sposobnosti, jezične sposobnosti i iskustva, sadržane u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (3) Ovlašteni ljekari ili zdravstveni centri odobreni za pregled zrakoplovnog osoblja izdaće ljekarsko uvjerenje licu ukoliko ispunjava uvjete, u pogledu zdravstvene sposobnosti, sadržane u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovoga zakona.
- (4) Ovlašteni ljekari ili zdravstveni centri, odobreni za pregled zrakoplovnog osoblja, u ljekarskom uvjerenju navešće obim ograničenja koje se odnose na dozvolu.
- (5) Imatelj dozvole ili potvrde o prihvatanju strane dozvole dužan je obavijestiti BHDCA o okolnostima koje duži vremenski period utiču na njegovu zdravstvenu sposobnost.
- (6) Zrakoplovno ovlašteno osoblje, dok je na dužnosti, obavezno je da kod sebe ima dozvolu ili potvrdu o prihvatanju strane dozvole i ljekarsko uverenje zahtijevane klase.
- (7) Lice koje je na praktičnoj obuci dužno je da kod sebe ima ispravu kojom dokazuje da pohađa praktični dio obuke i odgovarajuće ljekarsko uvjerenje.

POGAVLJE V - PRIVREMENO I TRAJNO ODUZIMANJE CERTIFIKATA, DOZVOLE I POSEBNOG ODOBRENJE

**Član 32.
(Postupak)**

- (1) Prije privremenog oduzimanja certifikata, dozvole, posebnog odobrenja i potvrde o prihvatanju strane dozvole, BHDCA može licu, za koje ima saznanje da postupa protivno zrakoplovnim naredbama, pravilima letenja i propisanim procedurama, izdati pisano upozorenje kojim će ga upozoriti da takvo ponašanje može ugroziti ili ugrožava sigurnost zračne plovidbe, te da će BHDCA, ukoliko to lice ne prestane sa takvim ponašanjem, postupiti u skladu sa članom 33.
- (2) BHDCA će rješenjem o privremenom oduzimanju certifikata, dozvole, posebnog odobrenja i potvrde o prihvatanju strane dozvole odrediti rok i naložiti dodatno stručno osposobljavanje i/ili polaganje odgovarajućeg teorijskog ispita i/ili provjere praktične obučenosti ili provjere stručnosti imatelju dozvole i/ili provjere zdravstvene sposobnosti.

- (3) BHDCA će staviti van snage rješenje o privremenom oduzimanju sertifikata, dozvole i posebnog odobrenja i potvrde o prihvatanju strane dozvole ako imatelj izvrši mjere iz stava (2) ovog člana prije isteka utvrđenog roka.
- (4) BHDCA će donijeti rješenje o trajnom oduzimanju sertifikata, dozvole i posebnog odobrenja i potvrde o prihvatanju strane dozvole ukoliko imatelj ne izvrši mjere iz stava (2) ovog člana u periodu navedenom rješenjem.
- (5) BHDCA će produžiti period u kojem imatelj mora izvršiti mjere iz stava (2) ovog člana ukoliko se radi o objektivnim okolnostima zbog kojih imatelj nije bio u mogućnosti izvršiti naložene mjere iz stava (2) ovog člana.
- (6) Protiv rješenja iz st. (2) i (4) ovog člana, imatelj može uložiti žalbu Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara BiH u roku od 8 dana od dana dostavljanja rješenja.
- (7) Žalba protiv rješenja iz st. (2) i (4) ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja.

Član 33.

(Privremeno oduzimanje sertifikata, dozvole i posebnog odobrenje)

- (1) BHDCA će privremeno oduzeti certifikat, dozvolu i posebno odobrenje ako je imatelj:
 - a) nesvjesnim preduzimanjem radnji ili mjera ili postupaka mogao ugroziti sigurnost zračne plovidbe i trećih lica;
 - b) nepažljivim postupanjem mogao ugroziti sigurnost zračne plovidbe i trećih lica;
 - c) nesvjesnim propuštanjem preduzimanja radnji, mjera i postupaka s ciljem sprječavanja ugrožavanja sigurnosti zračne plovidbe i trećih lica;
 - d) ocijenjen privremeno zdravstveno nesposobnim da izvršava povjerene dužnosti;
 - e) pokazao nedovoljno znanje ili vještinu da adekvatno izvršava privilegije iz sertifikata, dozvole i posebnog odobrenja.
- (2) BHDCA će privremeno oduzeti certifikat, dozvolu i posebno odobrenje na osnovu sprovedenog postupka protiv imatelja.
- (3) BHDCA će o privremeno oduzetom certifikatu, dozvoli i posebnom odobrenju donijeti rješenje.
- (4) Protiv rješenja iz stava (3) ovog člana, imatelj može uložiti žalbu Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara BiH u roku od 8 dana od dana dostavljanja rješenja.

- (5) Žalba protiv rješenja iz stava (3) ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja.
- (6) BHDCA će imatelju certifikata, dozvole i posebnog odobrenja privremeno oduzeti certifikat, dozvolu i posebno odobrenja do okončanja postupka sprovođenja istrage nesreće ili ozbiljnog incidenta.
- (7) BHDCA će imatelju certifikata, dozvole i posebnog odobrenja vratiti certifikat, dozvole i posebno odobrenje iz stava (6) ovog člana ukoliko preporuke sadržane u izvještaju o sprovedenoj istrazi nesreće ili ozbiljnog incidenta ne upućuju na oduzimanje dozvole.
- (8) Certifikat, dozvola i posebno odobrenje BHDCA može privremeno oduzeti na period od najduže godinu dana.
- (9) Odredbe ovog člana podjednako se odnose i na izdate potvrde o prhvatanju strane dozvole.

Član 34.
(Trajno oduzimanje certifikata, dozvole i posebnog odobrenje)

- (1) BHDCA će trajno oduzeti certifikat, dozvolu i posebno odobrenje ako je imatelj:
 - a) namjernim preduzimanjem radnji ili mjera ili postupaka ugrozio sigurnost zračne plovidbe i trećih lica;
 - b) nepažnjom ugrozio sigurnost zračne plovidbe i trećih lica;
 - c) propuštanjem preduzimanja radnji, mjera i postupaka da spriječi ugrožavanje sigurnosti zračne plovidbe i trećih lica;
 - d) ocijenjen trajno zdravstveno nesposobnim da izvršava povjerene dužnosti;
- (2) BHDCA će trajno oduzeti certifikat, dozvolu i posebno odobrenje ukoliko utvrdi da je imatelj dostavio BHDCA lažne podatke na osnovu kojih se izdaje, produžava ili obnavlja certifikat, dozvolu i posebno odobrenje.
- (3) BHDCA će trajno oduzeti certifikat, dozvolu i posebno odobrenje na osnovu sprovedenog postupka protiv imatelja.
- (4) BHDCA će o trajno oduzetom certifikatu, dozvoli i posebnom odobrenju donijeti rješenje.
- (5) Protiv rješenja iz stava (4) ovog člana, imatelj može uložiti žalbu Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara BiH u roku od 8 dana od dana dostavljanja rješenja.
- (6) Žalba protiv rješenja iz stava (4) ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja.
- (7) Odredbe ovog člana podjednako se odnose i na izdate potvrde o prhvatanju strane dozvole.

POGLAVLJE VI - KONTINUIRANI NADZOR**Član 35.
(Kontinuirani nadzor)**

- (1) BHDCA sprovodi kontinuirani nadzor nad subjektima u oblasti civilnog zrakoplovstva u pogledu primjene ovoga zakona i propisa donešenim na osnovu ovoga zakona.
- (2) Kontinuirani nadzor se sprovodi:
 - a) revizijom usklađenosti pružatelja usluga sa regulatornim zahtjevima (u daljem tekstu: Revizija pružatelja usluga);
 - b) inspekcijom.
- (3) Revizija pružatelja usluga se sprovodi kroz sveobuhvatni timski pregled usklađenosti pružatelja usluga sa ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovoga zakona.
- (4) Inspekcija podrazumijeva pojedinačnu provjeru usklađenosti subjekata u oblasti civilnog zrakoplovstva sa ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovoga zakona, koja se sprovodi u skladu sa Zakonom o upravi („Službeni glasnik BiH“, broj: 32/02 i 102/09) i Pravilnikom o sprovođenju nadzora u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine, koji donosi BHDCA.

**Član 36.
(Postupak kontinuiranog nadzora)**

- (1) BHDCA će u postupku kontinuiranog nadzora vršiti provjere:
 - a) usklađenosti pružatelja usluga i imatelja dozvola, posebnih odobrenja i potvrde o prihvatanju strane dozvole koju je izdala BHDCA, sa zahtjevima sadržanim u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovoga zakona;
 - b) sprovođenje odgovarajućih sigurnosnih mjera koje je utvrdila BHDCA.
- (2) Provjera iz stava (1) ovog člana podrazumijeva:
 - a) provjeru dokumentacije;
 - b) provjeru organizacionih i tehničkih zahtjeva;
- (3) BHDCA će prilikom kontinuiranog nadzora uzeti u obzir rezultate prošlih nadzornih aktivnosti i sigurnosne prioritete.
- (4) BHDCA će prikupljati i obrađivati sve informacije koje smatra korisnima za kontinuirani nadzor, uključujući inspeksijske preglede na stajanci i nenajavljene inspeksijske preglede.

Član 37.
(Lica ovlaštena za sprovođenje kontinuiranog nadzora)

- (1) Kontinuirani nadzor sprovode inspektori i druga lica za sprovođenje Revizija pružatelja usluga koja ovlasti generalni direktor BHDCA.
- (2) Generalni direktor će rješenjem o ovlaštenju utvrditi nadležnosti i kompetencije inspektora i drugih lica za provođenje Revizija pružatelja usluga.

Član 38.
(Program kontinuiranog nadzora)

- (1) BHDCA će uspostaviti i održavati program kontinuiranog nadzora.
- (2) Za pružatelje usluga, koje certificira BHDCA, primjenjuje se plan Revizije pružatelja usluga u periodu koji nije duži od 24 mjeseca.
- (3) BHDCA može skratiti period iz stava (2) ovoga člana ako postoji dokaz da se smanjio dostignuti nivo sigurnosti zračne plovidbe organizacije.
- (4) BHDCA može produžiti period iz stava (2) na najviše 36 mjeseci ako BHDCA utvrdi da je u prethodna 24 mjeseca:
 - a) pružatelj usluga dokazao učinkovito identificiranje opasnosti u pogledu zrakoplovne sigurnosti i upravljanje povezanim rizicima;
 - b) pružatelj usluga trajno dokazao nadzor nad svim promjenama;
 - c) nisu bili izdani nalazi kategorije 1; i
 - d) sve korektivne mjere bile su sprovedene u roku koji je prihvatila ili produžila BHDCA.
- (5) BHDCA može dodatno produžiti period iz stava (2) na najviše 48 mjeseci ako je, uz gore navedeno, organizacija uspostavila, a BHDCA odobrila, učinkovit sistem trajnog izvještavanja BHDCA o dostignutom nivou sigurnosti zračne plovidbe i usklađenosti samog pružatelj usluga sa zahtjevima sadržanim u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovoga zakona.
- (6) Program kontinuiranog nadzora za imatelje dozvola, certifikata, ovlaštenja ili posebnog ovlaštenja koje je izdala BHDCA, obuhvata pojedinačne inspekcijske preglede, uključujući i nenajavljene inspekcijske preglede.

**Član 39.
(Nalazi)**

- (1) BHDCA će izdati nalaz kategorije 1. kad utvrdi postojanje bilo kakve značajne neusklađenosti pružatelja usluga sa primjenjivim zahtjevima sadržanim u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona ili sa uvjetima za izdavanje dozvole, odobrenja ili certifikata, koja smanjuje dostignuti nivo sigurnosti letenja ili ozbiljno ugrožava sigurnost letenja.
- (2) Nalazi kategorije 1. uključuje:
- a) ugrožavanje sigurnosti zračne plovidbe;
 - b) dokaz o zloupotrebi ili neovlaštenoj upotrebi certifikata pružatelja usluga;
 - c) izdavanje ili održavanje certifikata pružatelja usluga na osnovu dostavljenih krivotvorenih dokaza;
 - d) nepostojanje odgovornog rukovoditelja;
 - e) slučaj da se BHDCA neomogućiti pristup objektima pružatelja usluga tokom uobičajenog radnog vremena ili nakon dva pisana zahtjeva.
- (3) BHDCA će izdati nalaz kategorije 2. kada utvrdi postojanje bilo kakve značajne neusklađenosti s primjenjivim zahtjevima sadržanim u ovom zakonu ili propisima donešenim na osnovu ovog zakona, s postupcima i priručnicima pružatelja usluga ili s uvjetima za izdavanje dozvole, odobrenja ili certifikata, koja bi mogla smanjiti dostignuti nivo sigurnosti letenja ili ozbiljno ugroziti sigurnost letenja.
- (4) Kategorizacija nalaza iz st. (1), (2) i (3) neće se primjenjivati u oblastima Zaštita ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu i Inspekcijski pregledi na stajanci. U ovim oblastima BHDCA će donijeti posebne propise kojim će se urediti način kategorizacije nalaza.
- (5) BHDCA će uspostaviti sistem za analizu nalaza u odnosu na njihov značaj za sigurnost letenja.

**Član 40.
(Mjere po utvrđenim nalazima)**

- (1) U slučaju nalaza kategorije 1, BHDCA će preduzeti hitne i primjerene mjere kako bi zabranila ili ograničila aktivnosti ili preduzeti mjere za ukidanje certifikata ili posebnog

odobrenja ili djelimično ili potpuno ograničenje certifikata ili privremeno oduzimanje certifikata, ili zahtijevati vanrednu provjeru stručne ili zdravstvene sposobnosti zrakoplovnog osoblja ili zabraniti polijetanje zrakoplova i zapečatiti zrakoplov ili sredstvo zavisno od obima nalaza kategorije 1, o čemu zrakoplovni inspektor donosi rješenje.

- (2) Protiv rješenja inspektora iz stava (1) ovog člana dozvoljena je žalba generalnom direktoru u roku od osam dana od dana dostavljanja rješenja.
- (3) Žalba protiv rješenja iz stava (1) ovog člana ne odlaže njegovo izvršenje.
- (4) Na obrazložen zahtjev podnositelja žalbe, inspektor može odložiti izvršenje odluke ako se time ne ugrožava sigurnost letenja, odnosno zaštita ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu.
- (5) Protiv rješenja generalnog direktora iz stava (1) ovog člana nije dozvoljena žalba, ali stranka može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine.
- (6) U slučaju nalaza kategorije 2, BHDCA će:
 - a) saopštiti nalaz pružatelju usluga u pisanom obliku i zahtijevati dostavljanje Plana korektivnih mjera za otklanjanje utvrđenih neusklađenosti;
 - b) odobriti pružatelju usluga rok za sprovođenje Plana korektivnih mjera, koji može biti najviše tri mjeseca; i
 - c) u slučaju da otklanjanje nalaza u Planu korektivnih mjera zahtijeva veća investiciona ulaganja, BHDCA može, na zahtjev pružatelja usluga, produžiti rok iz stava (2).
- (7) Ako pružatelj usluga ne dostavi prihvatljiv plan korektivnih mjera ili ne sprovede korektivne mjere u roku koji je odredila ili produžila BHDCA, nalaz kategorije 2. postaje nalaz kategorije 1, te će biti preduzete mjere utvrđene u stavu (1) ovog člana.
- (8) BHDCA će voditi evidenciju o svim nalazima koje je utvrdila ili koji su joj saopšteni, te o mjerama koje je primijenila, kao i o korektivnim mjerama i datumima okončanja mjera u vezi s nalazima.
- (9) BHDCA će, kada utvrdi bilo kakvu neusklađenost pružatelja usluga kojeg je certificiralo nadležno tijelo druge države ili EASA, obavijestiti to nadležno tijelo ili EASA o kategoriji nalaza.

POGLAVLJE VII - INSPEKCIJSKI PREGLEDI NA STAJANCI**Član 41.
(Inspekcijski pregledi na stajanci)**

BHDCA je nadležna za sprovođenje inspekcijskih pregleda na stajanci zrakoplova i pripadajuće posade, koje upotrebljavaju operatori iz trećih zemalja ili operatori koji su pod regulatornim nadzorom druge države, kada slete na aerodrome smještene na teritoriji Bosne i Hercegovine.

**Član 42.
(Program)**

- (1) BHDCA će sprovoditi inspekcijske preglede na stajanci u odnosu na zahtjeve sadržane u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (2) BHDCA će utvrditi godišnji program za obavljanje inspekcijskih pregleda zrakoplova na stajanci.
- (3) Program iz stava (2) ovog člana se zasniva na proračunskoj metodologiji kojom se uzimaju u obzir podaci o broju i prirodi operatora i broju njihovih slijetanja na aerodrome na teritoriji BiH, kao i na sigurnosnim rizicima.

**Član 43.
(Kriteriji određivanja prioriteta)**

- (1) BHDCA će za određivanje prioriteta inspekcijskih pregleda na stajanci koristiti popis operatora ili zrakoplova za koje je utvrđeno da predstavljaju potencijalni rizik.
- (2) Popis iz stava (1) ovog člana BHDCA će izraditi u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA, uzimajući u obzir podatke o operatorima koji podliježu zabrani letenja na teritoriji država ECAA područja.

**Član 44.
(Prikupljanje informacija)**

BHDCA je nadležna za prikupljanje i obradu informacija koje se smatraju korisnima za obavljanje inspekcijskih pregleda na stajanci.

Član 45.**(Kvalifikacija inspektora koji obavljaju inspekcijske preglede na stajanci)**

- (1) Inspektori koji obavljaju inspekcijske preglede na stajanci moraju biti osposobljeni, kvalificirani i kompetentni za obavljanje tih pregleda.
- (2) BHDCA će posebnim propisom, donešenim na osnovu ovog zakona, propisati uvjete za osposobljavanje, sticanja i održavanje valjanosti kvalifikacija i kompetencija inspektora iz stava (1) ovog člana.
- (3) Osposobljavanje inspektora iz stava (2) ovog člana obavljaće BHDCA ili bilo koja organizacija za osposobljavanje, odobrena u skladu sa ovim zakonom i propisom donešenim na osnovu ovog zakona.
- (4) BHDCA će, u saradnji sa drugim nadležnim upravama civilnog zrakoplovstva, utvrditi i uskladiti programe razmjene inspektora, kako bi se inspektorima omogućilo sticanje praktičnog iskustva i doprinijelo usklađivanju postupaka sprovođenja inspekcijskih pregleda na stajanci.

Član 46.**(Sprovođenje inspekcijskih pregleda na stajanci)**

- (1) Inspektori BHDCA će, pri obavljanju inspekcijskog pregleda na stajanci, učiniti sve kako bi se izbjeglo neutemeljeno kašnjenje zrakoplova koji je podvrgnut inspekcijskom pregledu.
- (2) Inspektori BHDCA će, po okončanju inspekcijskog pregleda na stajanci, o rezultatima tog inspekcijskog pregleda na stajanci obavijestiti vođu zrakoplova ili, u njegovoj odsutnosti, nekog drugog člana letačke posade ili predstavnika operatora, odnosno, u zavisnosti o kategorizaciji nalaza, obavijestiti operatora o nalazu i obavijestiti nadležno tijelo države operatora i, prema potrebi, države u kojoj je zrakoplov registriran i u kojoj je bila izdana dozvola letačke posade, u skladu sa ovim zakonom i propisom donešenim na osnovu ovog zakona.

Član 47.**(Kategorizacija nalaza)**

BHDCA će, posebnim propisom donešenim na osnovu ovog zakona, definirati i opisati svaku stavku inspekcijskog pregleda i izvršiti kategorizaciju nalaza za svaku navedenu stavku.

Član 48.
(Prizemljenje zrakoplova)

- (1) U slučaju nalaza koji imaju veliki uticaj na sigurnost letenja, a kojim je utvrđena značajna neusklađenost sa zahtjevima sadržanim u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona ili uvjetima certifikata, kada postoji namjera ili vjerovatnoća da će zrakoplov poletjeti, a da operator ili vlasnik zrakoplova nije izveo odgovarajuće korektivne mjere, inspektor BHDCA će:
- a) obavijestiti vođu zrakoplova ili operatora da do daljnjeg ne dopušta započinjanje leta zrakoplovom; i
 - b) prizemljiti taj zrakoplov.
- (2) BHDCA će o poduzimanju mjera iz stava (1) ovog člana odmah obavijestiti nadležno tijelo države operatora i države u kojoj je zrakoplov registriran.
- (3) BHDCA će, u saradnji sa državom operatora i državom registracije, propisati potrebne uvjete pod kojima se može dopustiti uzlijetanje zrakoplova.
- (4) U slučaju da neusklađenost sa ovim zakonom ili propisima donešenim na osnovu ovog zakona utiče na valjanost uvjerenja o plovidbenosti zrakoplova, BHDCA može ukinuti prizemljenje zrakoplova tek kada operator predoči dokaze:
- a) da je ponovno uspostavljena usklađenost sa ovim zakonom ili propisima donešenim na osnovu ovog zakona;
 - b) da je dobio dozvolu za letenje;
 - c) da je dobio dozvolu za letenje ili odgovarajući dokument države registracije ili države operatora za zrakoplov registriran u trećoj zemlji kojim operira operator iz EU ili treće zemlje; i
 - d) prema potrebi, dopuštenje trećih zemalja preko kojih će letjeti.

Član 49.
(Izvještavanje)

- (1) Inspektor BHDCA sve informacije prikupljene inspekcijskim pregledom na stajanci unosi u centraliziranu bazu podataka u roku od 21 kalendarskog dana nakon inspekcijskog pregleda.
- (2) Inspektor BHDCA će unijeti u centraliziranu bazu podataka svaku informaciju koja je korisna za primjenu ovog zakona i propisa donešenih na osnovu ovog zakona.

- (3) U slučaju postojanja informacija iz kojih se može zaključiti da postoji potencijalna prijetnja za sigurnost, takve informacije inspektori BHDCA također su dužni saopštiti svim nadležnim tijelima države operatora i države u kojoj je zrakoplov registriran, bez odlaganja.
- (4) U slučaju da informacije iz ovog člana BHDCA dostavi fizičko ili pravno lice, inspektor BHDCA neće navoditi identitet izvora informacija.

Član 50.
(Informiranje javnosti i zaštita informacija)

- (1) BHDCA je dužna obezbijediti zaštitu svih informacija dobijenih na osnovu sprovedenog inspekcijskog pregleda na stajanci.
- (2) BHDCA će jednom godišnje objaviti izvještaj o sprovednim inspekcijskim pregledima na stajanci.
- (3) Izvještaj iz stava (2) ovog člana mora biti jednostavan i lako razumljiv, bez navođenja identiteta izvora informacija.

POGLAVLJE VIII - REGISTAR I STATISTIČKI IZVJEŠTAJI

Član 51.
(Registar BHDCA)

- (1) BHDCA vodi Registar: propisa, dozvola, posebnih odobrenja, potvrda o priznavanju stranih dozvola, zrakoplova, certificiranih organizacija, ostalih subjekata koji primjenjuju mjere zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu, saglasnosti za izgradnju objekata u zaštićenim zonama, kontinuiranih nadzora i izrečenih mjera.
- (2) Registar iz stava (1) ovog člana je javna knjiga.
- (3) Registar iz stava (1) ovog člana BHDCA vodi kroz knjige Registra.
- (4) BHDCA će posebnim propisom utvrditi oblik, sadržaj, način vođenja knjige Registra, načina podnošenja zahtjeva za upis u Registar, kada je to primjenjivo, sadržaj obrazaca koje na osnovu sprovedenog postupka izdaje BHDCA, i stepen povjerljivosti informacija sadržanih u Registru, kada je to primjenjivo.

Član 52.
(Statistički izvještaj)

- (1) BHDCA je dužna podnijeti izvještaj Agenciji za statistiku BiH o svim poslovnim podacima koji budu potrebni za evidentiranje adekvatnih prometnih statističkih pokazatelja u roku od 30 dana od završetka poslovnog tromjesječja, u skladu sa domaćim i međunarodnim zahtjevima u pogledu izvještavanja.
- (2) BHDCA je dužna podnijeti zrakoplovne statističke izvještaje međunarodnim zrakoplovnim institucijama, a u skladu s međunarodnim standardima.

DIO TREĆI - ZAJEDNIČKE ODREDBE

GLAVA I - POLITIKE

Član 53.
(Politika sigurnosti letenja)

- (1) Politika sigurnosti letenja podrazumijeva sprovođenje, razvijanje i kontinuirano poboljšavanje sistema upravljanja i procesa kojim se osigurava da aktivnosti koje se provode u civilnom zrakoplovstvu održavaju najviše dostignute nivoe sigurnosti letenja, međunarodnih i domaćih standarda u oblasti civilnog zrakoplovstva.
- (2) Za sprovođenje politike iz stava (1) ovog člana nadležna je BHDCA u saradnji Ministarstvom odbrane BiH, Jedinicom za istraživanje zrakoplovnih nesreća, pružateljem usluga u zračnoj plovidbi, operatorima aerodroma i zračnim operatorima.
- (3) BHDCA će zaključiti memorandume o razumijevanju sa svim subjektima iz stava (2) ovog člana o zajedničkom sprovođenju politike iz stava (1) ovog člana.

Član 54.
(Politika zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu)

- (1) Politika zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine podrazumijeva uspostavljanje ravnoteže između zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu, s jedne strane, i olakšavanja prijevoza svih putnika, prtljaga i tereta i sprovođenja potrebnih mjera za zaštitu zdravlja ljudi, životinja i biljaka, s druge strane.

- (2) Za sprovođenje politike iz stava (1) ovog člana nadležna je BHDCA u saradnji sa Ministarstvom sigurnosti BiH, Ministarstvom civilnih poslova BiH, Upravom za indirektno oporezivanje BiH, zavoda za javno zdravstvo entiteta BiH, Uredom za veterinarstvo BiH, Upravom za zdravlje bilja BiH i pružateljima usluga.
- (3) BHDCA će zaključiti memorandume o razumijevanju sa svim subjektima iz stava (2) ovog člana o zajedničkom sprovođenju politike iz stava (1) ovog člana.

Član 55.
(Politika privole na primjenu zakona)

- (1) Politika privole na primjenu zakona u civilnom zrakoplovstvu BiH podrazumijeva usklađivanje i pružateljima usluga civilnog zrakoplovstva sa propisima iz oblasti civilnog zrakoplovstva.
- (2) U slučaju kršenja propisa iz oblasti civilnog zrakoplovstva, BHDCA će istražiti takvo kršenje propisa i, u slučaju kada je to neophodno, preduzeti odgovarajuće mjere.

GLAVA II - NAREDBE

Član 56.
(Naredbe o sigurnosti letenja)

- (1) BHDCA može izdati Naredbe o sigurnosti letenja u cilju smanjenja uočenih rizika sigurnosti letenja, a koja se odnosi na proizvod, osobu ili organizaciju.
- (2) Naredbom o sigurnosti letenja BHDCA može zabraniti, ograničiti ili odrediti posebne uvjete u interesu sigurnosti letenja
- (3) Naredbe o sigurnosti letenja sadrže:
 - a) razlog izdavanja,
 - b) primjenljivost i vrijeme trajanja, i
 - c) radnje koje treba da preduzmu lica odgovorna za proizvod, osobe ili organizacije na koje se odnosi naredba.

Član 57.**(Naredbe u području zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu)**

- (1) BHDCA može izdati Naredbe o zaštiti ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu u cilju smanjenja uočenih rizika u oblasti zaštite ljudi i objekata u civilnom zrakoplovstvu.
- (2) BHDCA će informacije o rizicima dobijati od Ministarstva sigurnosti BiH na osnovu posebnog sporazuma.
- (3) Naredbom o zaštiti ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu, BHDCA može zabraniti, ograničiti ili odrediti posebne uvjete u interesu zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu.
- (4) Naredbe o zaštiti ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu sadrže:
 - a) razlog izdavanja,
 - b) primjenljivost i vrijeme trajanja, i
 - c) radnje koje treba da preduzmu lica odgovorna za proizvod, osobe ili organizacije na koje se odnosi naredba.

GLAVA III - IZUZEĆA**Član 58.****(Zahtjev za odobravanje izuzeća)**

- (1) Zahtjev za izuzeće od primjene propisa zainteresirana strana podnosi BHDCA.
- (2) Zainteresirana strana, koja podnosi zahtjev za odobravanje izuzeće od primjene propisa, mora dokazati da je njen zahtjev za izuzeće opravdan, tj. da se izuzeće traži u svrhu posebnih okolnosti, kao što su hitne mjere sigurnosti, zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu, nepredviđene ili ograničene operativne potrebe.
- (3) Pisani zahtjev za odobravanje izuzeća mora da sadrži:
 - a) razloge zbog kojih se traži odobravanje izuzeća uz:
 - i. dokaze o opravdanosti zahtjeva za odobravanje izuzeća;
 - ii. dokaze da odobravanjem zahtjeva za izuzeće neće biti ugrožena sigurnost letenja i zaštita ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu.
 - b) prijedlog uvjeta pod kojim se zahtjev za izuzeće odobrava,
 - c) vremenski period na koji se traži odobravanje zahtjeva.

- (4) Ukoliko zainteresirana strana dokaže da je zahtjev za izuzeće od primjene propisa opravdan, BHDCA će izdati Izuzeće od primjene propisa, u protivnom, BHDCA će donijeti rješenje kojim će zahtjev za odobravanje izuzeća odbiti.
- (5) Protiv rješenje o odbijanju zahtjeva za odobravanje izuzeća nije dozvoljena posebna žalba.

GLAVA IV - SIGURNOST LETENJA

Član 59. (Program sigurnosti letenja Bosne i Hercegovine)

- (1) BHDCA će uspostaviti Komitet za sigurnost letenja Bosna i Hercegovine (u daljem tekstu: Komitet za sigurnost BiH) na osnovu posebnog sporazuma zaključenog sa Ministarstvom odbrane BiH, Jedinicom za istraživanje zrakoplovnih nesreća i pružateljem usluga u zračnoj plovidbi, operatorima aerodroma i zračnim operatorima.
- (2) Komitet za sigurnost BiH čine predstavnici BHDCA i ostalih institucija iz stava (1) ovoga člana.
- (3) Predsjedavajući Komiteta za sigurnost BiH je predstavnik BHDCA.
- (4) Na prijedlog Komiteta za sigurnost BiH, BHDCA će donijeti Program sigurnosti letenja Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: SSP) i objaviti ga u „Službenom glasniku BiH“.
- (5) BHDCA će donijeti posebne propise u vezi Sistema upravljanja sigurnosti letenja (SMS) koji se odnose na pružatelje usluga.
- (6) Pružatelj usluga će uspostaviti, održavati i pridržavati se Sistema upravljanja sigurnosti letenja (u daljem tekstu: SMS) koji je srazmjernan veličini, karakteru i kompleksnosti organizacije i operacija/poslova za koje je ovlašten da obavlja u okviru izdatog uvjerenja od strane BHDCA u skladu sa SSP i propisima koji reguliraju implementaciju SMS u BiH.

Član 60. (Obavezno i dobrovoljno izvještavanje o događajima)

- (1) Svako lice ili pružatelj usluga će putem sistema obaveznog izvještavanja o događajima izvijestiti BHDCA o svakom događaju u koji je bila uključena, ili mu je prisustvovala, a za koji postoji sumnja da predstavlja potencijalnu prijetnju ili ugrožavanje sigurnosti letenja.

- (2) Svako lice može dostaviti dobrovoljni izvještaj o sigurnosti letenja ili događaju koji nije obuhvaćen obaveznim izvještavanjem o događajima.
- (3) BHDCA će uspostaviti sistem obaveznog i dobrovoljnog izvještavanja o događajima u Bosni i Hercegovini i donijeće poseban propis u vezi obaveznog i dobrovoljnog izvještavanja o događajima.
- (4) BHDCA će o sigurnosnim informacijama, koje se odnose na sigurnost letenja, izvještavati, prikupljati, pohranjivati, zaštićivati, razmjenjivati, istraživati, analizirati, na propisan način distribuirati zainteresiranim stranama, kao i preduzimati sigurnosne mjere i preporuke na osnovu svih prikupljenih informacija.
- (5) Cilj sistema izvještavanja o događajima je sprječavanje zrakoplovnih nesreća, ozbiljnih incidenata i incidenata bez utvrđivanja i pripisivanje odgovornosti, krivice ili izricanje kazne, osim u slučajevima krajnje nepažnje, namjernog prekršaja ili krivičnog djela.
- (6) BHDCA će, u skladu sa Zakonom i drugim propisima donešenim na osnovu Zakona, preduzeti odgovarajuće mjere u cilju zaštite podataka lica koje su izvjestile o događaju i osiguravanja povjerljivosti primljenih informacija putem obaveznog i dobrovoljnog izvještavanja o događajima, time što će dobijene informacije koristiti samo u svrhu unaprjeđenja sigurnosti letenja i sprječavanja novih incidenata, ozbiljnih incidenata i nesreća.

GLAVA V - ZAŠTITA LJUDI, OBJEKATA I PODATAKA U CIVILNOM ZRAKOPLOVSTVU

Član 61.

(Program zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine)

- (1) BHDCA će uspostaviti Komitet za zaštitu ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Komitet za zaštitu BiH) na osnovu posebnog sporazuma zaključenog sa Ministarstvom sigurnosti BiH, Ministarstvom civilnih poslova BiH, Upravom za indirektno oporezivanje BiH, zavodima za javno zdravstvo entiteta BiH, Uredom za veterinarstvo BiH, Upravom za zaštitu zdravlja bilja BiH i pružateljima usluga.
- (2) Komitet za zaštitu BiH čine predstavnici BHDCA i ostalih institucija iz stava (1) ovoga člana.

- (3) Predsjedavajući Komiteta za zaštitu BiH je predstavnik BHDCA.
- (4) Na prijedlog Komiteta za zaštitu BiH, BHDCA će donijeti Program zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Program zaštite BiH).
- (5) Program zaštite BiH se sastoji od općeg i posebnog dijela.
- (6) BHDCA će opći dio Programa zaštite BiH objaviti u „Službenom glasniku BiH“.

**Član 62.
(Program obuke)**

- (1) BHDCA je nadležna za izradu i primjenu Programa obuke zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Program obuke) za osoblje svih tijela uključenih ili odgovornih za primjenu različitih aspekata Programa zaštite BiH.
- (2) Program obuke mora obezbijediti efektivnu primjenu Programa zaštite BiH.

**Član 63.
(Program kontrole kvaliteta)**

- (1) BHDCA je nadležna za izradu i primjenu Programa kontrole kvaliteta zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Program kontrole kvaliteta BiH).
- (2) Program kontrole kvaliteta BiH služi u svrhu utvrđivanja usklađenosti, procjene i sprovođenja Programa zaštite.

**Član 64.
(Plan za krizne situacije izazvane aktima nezakonitog djelovanja u civilnom zrakoplovstvu)**

- (1) Plan za krizne situacije izazvane aktima nezakonitog ometanja u civilnom zrakoplovstvu (u daljnjem tekstu: Plan za krizne situacije), opisuje mjere i procedure za postupanje u slučajevima akata nezakonitog ometanja, kao i odgovornosti i nadležnosti za njihovo sprovođenje u skladu sa važećim propisima BiH.
- (2) Pružatelji usluga i druga tijela koja učestvuju u primjeni mjera zaštite ljudi, objekata i podataka, dužni su uspostaviti Plan za krizne situacije.

- (3) Subjekti iz stava (2) ovog člana dužni su zaključiti sporazume sa Ministarstvom sigurnosti BiH i lokalnim policijskim organima kojim će definirati međusobna prava i obaveze po pitanju sprovođenja Plana za krizne situacije i iste dostaviti BHDCA na uvid.

Član 65.
(Primjena Programa zaštite BiH)

- (1) Pružatelj usluga uspostaviće, primijeniti i održavati Program zaštite pružatelja usluga na način kako je to definirano Programom zaštite BiH.
- (2) Program zaštite pružatelja usluga iz stava (1) ovog člana odobriće BHDCA.
- (3) Ostala tijela odgovorna za pojedine segmente zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu BiH uspostaviće, primijeniti i održavati procedure, uputstva, planove i programe sigurnosti na način kako je to utvrđeno Programom zaštite BiH.
- (4) Dokumente iz stava (3) ovog člana odobriće BHDCA.
- (5) Subjekti iz st. (1) i (3) dužni su vršiti izmjene Programa zaštite pružatelja usluga u skladu sa izmjenama Programa zaštite BiH i drugih propisa koji se primjenjuju na njih u roku koji odredi BHDCA.
- (6) Subjekti iz st. (1) i (3) dužni su primjenjivati odredbe odobrenih Programa zaštite pružatelja usluga.

Član 66.
(Procjena rizika)

- (1) Subjekti iz prethodnog člana dužni su kontinuirano vršiti procjenu rizika i prilagođavati mjere zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu procijenjenom nivou ugroženosti.
- (2) Informacije neophodne za procjenu rizika iz stava (1) ovog člana, subjekti će dobijati od nadležnih tijela, na osnovu zaključenih sporazuma.

Član 67.
(Komitet zaštite operatera aerodroma)

Operator aerodroma uspostaviće aerodromski komitet za zaštitu ljudi, objekata i podataka na način kako je to definirano Programom zaštite BiH.

Član 68.
(Izvještavanje)

Pružatelj usluga i ostala tijela odgovorna za pojedine segmente zaštite ljudi, objekata i podataka civilnog zrakoplovstva u BiH izvještavaće BHDCA o radu i svakom incidentu koji je za posljedicu mogao imati narušavanje zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu.

Član 69.
(Strani zračni operater)

- (1) Zračni operatori druge države, koji obavljaju zrakoplovne operacije na ili sa aerodroma u BiH, dostaviće BHDCA program zaštite zračnog operatera i odobrenje nadležnog tijela države registra.
- (2) BHDCA će priznati svako takvo odobrenje, ali može zatražiti da zračni operater uskladi dijelove svog programa zaštite sa specifičnim zahtjevima datog aerodroma u BiH.

Član 70.
(Djela nezakonitog ometanja)

- (1) U smislu ovog zakona, djelima nezakonitog ometanja smatraju se:
 - a) otmica zrakoplova i putnika;
 - b) oružani napadi na objekte i uređaje civilnog zrakoplovstva, osoblje i putnike;
 - c) uništavanje zrakoplova;
 - d) zloupotreba zrakoplova u letu s ciljem uzrokovanja smrti, ozbiljnih tjelesnih povreda i štete imovini ili okolišu;
 - e) postavljanje, učešće ili navođenje na postavljanje na/u zrakoplov (u upotrebi ili van operativne upotrebe) naprave ili materije koja bi mogla izazvati takvu štetu da zrakoplov više ne može letjeti, odnosno, narušiti zaštitu zrakoplova u letu;
 - f) nasilje usmjereno protiv lica u zrakoplovu u letu, ako postoji mogućnost da takav čin naruši zaštitu tog zrakoplova i lica u njemu;
 - g) uništenje ili oštećenje objekata i uređaja zrakoplovne navigacije, odnosno, ometanje njihovog rada, ukoliko bi takav čin mogao narušiti zaštitu zrakoplova u letu;
 - h) nezakonita i/ili namjerna upotreba i korištenje bilo koje naprave, materije ili oružja:

- za izvršenje djela nasilja protiv lica ili ometanja lica prilikom obavljanja njihovih aktivnosti u vezi sa civilnim zrakoplovstvom, koje ima ili bi moglo imati za posljedicu teške povrede ili smrt ili oštećenje imovine;
 - za uništenje ili teško oštećenje objekata, opreme ili sredstava na aerodromu, zrakoplova van upotrebe koji se na njemu nalaze, ako takav čin ugrožava ili može narušiti zaštitu ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu;
- i) davanje ili prenošenje informacija za koje se zna da su netačne, čime se ugrožava zaštitu zrakoplova u letu;
 - j) ugrožavanje računarske sigurnosti sistema neophodnih za neometano odvijanje zračnog prometa i ugrožavanje dostupnosti, povjerljivosti i integriteta podataka koji se zaprimaju, proizvode i koriste u zračnom prometu;
 - k) druga djela kojima bi se na bilo koji način narušila zaštita ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu.

Član 71.
(Neprijmjerena ponašanja putnika)

- (1) Neprijmjerena ponašanja putnika u zrakoplovu tokom leta, čiji postupci mogu ili su narušili zaštitu zrakoplova u letu, smatraju se djelima nezakonitog ometanja.
- (2) Vođa zrakoplova će o svakom takvom slučaju, odmah nakon slijetanja zrakoplova, obavijestiti nadležno policijsko tijelo na aerodromu koje, u skladu sa svojim ovlaštenjima, preduzima daljnje zakonom propisane mjere.

Član 72.
(Program olakšica u civilnom zrakoplovstvu BiH)

- (1) BHDCA je nadležna za izradu, primjenu i održavanje Programa olakšica Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Program olakšica BiH).
- (2) BHDCA će Program olakšica BiH objaviti u „Službenom glasniku BiH“.
- (3) BHDCA će uspostaviti Komitet za olakšice BiH na osnovu posebnog sporazuma zaključenog sa Ministarstvom civilnih poslova BiH, entitetskim zavodima za javno zdravstvo, Uredom za veterinarstvo, Uredom za zaštitu zdravlja bilja BiH, i ostalim nadležnim tijelima, međunarodnim aerodromima u Bosni i Hercegovini, operatorima registriranim u Bosni i

Hercegovini, kojim će definirati međusobne zadatke i aktivnosti u pogledu primjene Programa olakšica.

- (4) Propise, kojima se određuju specifični zahtjevi, mjere i procedure olakšica u civilnom zračnom prometu, donijeće BHDCA u skladu sa odredbama Programa olakšica BiH, u cilju ispunjavanja međunarodnih obaveza BiH.

Član 73.
(Komitet za olakšice aerodromskog operatora)

Operater aerodroma uspostaviće aerodromski komitet za olakšice na način kako je to definirano Programom olakšica.

Član 74.
(Zabrane)

- (1) Zabranjeno je unositi oružje u putničku kabinu zrakoplova uključenog u komercijalni zračni transport, osim ako ga ne nose obučeni i ovlašteni aviomaršali, uz uvjet da je to prethodno dogovoreno s operaterom i vođom zrakoplova.
- (2) Posebnim propisom koji donosi BHDCA biće reguliran prihvrat, čuvanje i transport hladnog i vatrenog oružja i municije, za koje postoji odobrenje za nošenje na aerodromima u BiH i njihov prijevoz komercijalnim zrakoplovima.

GLAVA VI - PREPREKE

POGLAVLJE I - AERODROMSKE PREPREKE

Član 75.
(Zaštitne zone aerodroma)

- (1) BHDCA će donijeti poseban propis kojim će biti utvrđena ograničenja gradnje u blizini aerodroma.
- (2) Propis iz stava (1) ovog člana uključivaće ograničenje gradnje, kao i uvjete po kojima će se odobravati izuzeće i dozvole za gradnju.

- (3) Aerodromski operatori moraju, u skladu sa propisima BHDCA, definirati zaštitnu zonu aerodroma kojom upravljaju.
- (4) Zaštitna zona aerodroma mora biti ucrtana u kartu zaštitne zone aerodroma, koju odobrava BHDCA.
- (5) Aerodromski operator će kartu iz stava (4) ovoga člana, nakon odobravanja, dostaviti svim nadležnim organima uprave u BiH radi zaštite zone aerodroma.
- (6) Svi aerodromski operatori će nadzirati i registrirati svaku izgradnju unutar definiranih granica zaštitne zone aerodroma i obavezni su da ažuriranu kartu prepreka dostave u BHDCA.
- (7) BHDCA će donijeti poseban propis kojim će biti definirana zaštitna zona aerodroma.

Član 76.

(Saglasnost za izgradnju, dogradnju, rekonstrukciju ili legalizaciju objekata ili uređaja koji mogu biti prepreka)

- (1) Nadležni organ za izdavanje odobrenja za gradnju u zaštitnim zonama aerodroma prije izdavanja odobrenja dužan je pribaviti saglasnost BHDCA.
- (2) Nadležni organ za izdavanje odobrenja za gradnju objekata, instalacija i uređaja koji su predviđeni za gradnju na području aerodroma ili u radijusu od 15 km oko aerodroma, a čija je planirana visina:
 - 30 m iznad zemlje na kojem se planiraju graditi i/ili
 - 150 m iznad nadmorske visine aerodroma,
 prije izdavanja odobrenja dužan je pribaviti saglasnost BHDCA.
- (3) BHDCA će zaključiti sporazum o saradnji sa nadležnim organima za izdavanje odobrenja za gradnju iz stava (1) i (2), u kojem će definirati prava i obaveze.

Član 77.

(Uklanjanje i obilježavanje prepreke)

- (1) Vlasnik ili nositelj prava korištenja zemljišta, na kojem se nalazi prepreka koja ugrožava sigurnost zračnog prometa, dužan je istu prilagoditi visinama utvrđenim ovim zakonom i

propisima donešenim na osnovu ovoga zakona, a ukoliko prilagođavanje visine nije moguće, istu je dužan ukloniti.

- (2) Vlasnik ili nositelj prava korištenja zemljišta, na kojem se nalazi prepreka koja može da utiče na sigurnost zračnog prometa, dužan je istu obilježiti za uočavanje danju, noću i uvjetima smanjene vidljivosti u skladu sa ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (3) Ako prepreka podliježe prilagođavanju ili uklanjanju iz stava (1) ili obilježavanju iz stava (2) ovog člana, a nastala je nakon izgradnje aerodroma, troškove prilagođavanja ili uklanjanja ili obilježavanja snosi vlasnik ili nositelj prava korištenja zemljišta na kojem se nalazi prepreka.
- (4) Ako prepreka podliježe prilagođavanju ili uklanjanju iz stava (1) ili obilježavanju iz stava (2) ovog člana, a nastala je prije izgradnje aerodroma, troškove prilagođavanja ili uklanjanja ili obilježavanja snosi investitor za izgradnju aerodroma.
- (5) BHDCA će o sprovođenju obaveza iz ovoga člana zaključiti posebne sporazume sa nadležnim institucijama u BiH.

Član 78.

(Ograničenje korištenja zemljišta i obaveza operatora)

- (1) Operator aerodroma će obavijestiti BHDCA o zoni oko aerodroma u kojoj je ograničeno korištenje i obrađivanje zemljišta, stvaranje deponija smeća, gajenje žitarica i preduzimanje ostalih aktivnosti.
- (2) Operator aerodroma dužan je obezbijediti osmatranje kretanja ptica i divljači na području aerodroma, kao i kontinuiranu procjenu opasnosti od naleta ptica i divljači koju mora sprovoditi stručno osoblje.
- (3) BHDCA će o sprovođenju obaveza iz ovoga člana zaključiti posebne sporazume sa nadležnim institucijama u BiH.

POGLAVLJE II - NAVIGACIJSKE PREPREKE

Član 79.

(Interferencija sa navigacijskim instalacijama)

- (1) Pružatelj usluga će obavijestiti BHDCA o zaštitnim zonama oko navigacijskih instalacija i uređaja.
- (2) Ako objekti ili uređaji, koji se planiraju za gradnju ili postavljanje u zaštitnim zonama iz stava (1) ovog člana, ugrožavaju rad navigacijskih instalacija i uređaja, BHDCA neće izdati saglasnost za gradnju objekata ili postavljanje uređaja.
- (3) Ako vlasnik ili nositelj prava korištenja zemljišta, na kojem se nalazi objekat ili uređaj, postupi protivno stavu (2) ovoga člana, BHDCA će zatražiti od nadležnih institucija u BiH da nalože prilagođavanje ili uklanjanje objekta ili uređaja.
- (4) Uklanjanje objekta ili uređaj po osnovu stava (3) ovoga člana izvršiće se o trošku vlasnika ili nositelja prava korištenja.
- (5) BHDCA će o sprovođenju obaveza iz ovoga člana zaključiti posebne sporazume sa nadležnim institucijama u BiH.

GLAVA VII - BUKA I EMISIJE IZDUVNIH GASOVA

Član 80. (Mjerenje buke i područje zaštite od buke)

- (1) Operatori aerodroma koji se koriste za javni avio-promet ,na kojima je tokom prethodne godine obavljeno više od 50.000 polijetanja i slijetanja zrakoplova, i operator mješovitog aerodroma, na kome lete vojni i mlazni zrakoplovi, dužan je da obezbijedi stalno mjerenje buke koja se na aerodromu i njegovoj okolini stvara pri polijetanju i slijetanju zrakoplova.
- (2) Rezultati mjerenja buke koriste se za izradu strateških karata buke i akcionih planova za zaštitu životne sredine od buke i vibracija zračnog prometa u životnoj sredini i za određivanje područja zaštite od buke u kojima buka od zrakoplova prelazi dopušteni nivo.
- (3) Operatori iz stava (1) ovoga člana dužni su postupati u skladu sa ovim zakonom, propisima donešenim na osnovu ovoga zakona i drugim važećim propisima u BiH.

Član 81. (Dopušteni nivoi buke i emisije izduvnih gasova na aerodromima)

- (1) Emitovanje buke i emitovanje izduvnih gasova na aerodromima i u njihovoj okolini ne mogu biti iznad propisanih graničnih vrijednosti.

- (2) Operatori zrakoplova dužni su plaćati naknadu za zaštitu životne sredine od buke i emisije izduvnih gasova zrakoplova operatoru aerodroma na način kako je to utvrdio operator aerodroma.
- (3) Operator aerodroma će namjenski koristiti sredstva od naknade iz stava (2) ovoga člana za sprovođenje odgovarajućih mjera zaštite, za smanjenje štetnih efekata buke i emisije izduvnih gasova na aerodromu.

GLAVA VIII - PRIJEVOZ OPASNIH MATERIJA

Član 82.

(Uvjeti pod kojim se obavlja prijevoz opasnih roba)

- (1) Na prijevoz opasnih roba u zračnom prometu primjenjuje se:
 - a) Konvencija o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, koja je preuzeta Uredbom sa zakonskom snagom o preuzimanju i primjenjivanju saveznih zakona, koji se u Bosni i Hercegovini primjenjuju kao republički zakoni („Službeni list RBiH“, broj 2/92) i
 - b) Dodatak 18 Konvenciji o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu – Siguran prijevoz opasnih roba u zračnom prometu i ICAO Doc. 9284 AN/905 Tehničke instrukcije za siguran prijevoz opasnih roba u zračnom prometu (Technical Instructions for the Safe Transport of Dangerous Goods by Air).
- (2) U slučaju ugrožavanja sigurnosti zrakoplova, nesreća i ozbiljnih incidenata zrakoplova povezanih s opasnim robama, vođa zrakoplova i drugi sudionici povezani s prijevozom opasnih roba moraju postupati na način propisan u ICAO Doc. 9481 - Uputstvo za postupanje u slučaju opasnosti za zrakoplovne nezgode koje su povezane s opasnim robama.
- (3) O ugrožavanjima iz stava (2) ovoga člana vođa zrakoplova i drugi sudionici povezani sa prijevozom opasnih roba moraju na propisan način izvijestiti BHDCA.
- (4) Prijevoz opasnih roba u zračnom prometu detaljnije će biti uređen posebnim zakonom.

GLAVA IX - NESREĆE I INCIDENTI SA ZRAKOPLOVIMA**Član 83.
(Istraživanje nesreća i incidenata)**

- (1) Vijeće ministara BiH će uspostaviti Jedinicu za istraživanje nesreća i ozbiljnih incidenata i utvrditi način i uvjete za sprovođenje postupka istraživanja nesreća i ozbiljnih incidenata u skladu s međunarodnim propisima i standardima.
- (2) BHDCA je nadležna za donošenje propisa koji se primjenjuju u istragama nesreća, ozbiljnih incidenata i incidenata, obavještavanju i izvještavanju o nesrećama i ozbiljnim incidentima i incidentima i nadležna je za sprovođenje istrage o incidentima.
- (3) Ako se tokom leta zrakoplovom desi nesreća utvrđena Čikaškom konvencijom - Aneksom 13, biće sprovedena istraga o toj nesreći, u skladu sa odredbama ovoga zakona i propisima donešenim na osnovu ovog zakona, radi utvrđivanja njenih uzroka, kao i povreda i štete koja je pritom nastala.
- (4) Istraga će takođe biti sprovedena ako se desio ozbiljni incident utvrđen Čikaškom konvencijom - Aneksom 13 ili ako se desi bilo šta što ukazuje na ozbiljan kvar zrakoplova na bilo kojem zrakoplovnom objektu ili službi na zemlji, u skladu s propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (5) Predsjedavajući Vijeća ministara BiH će imenovati komisiju za sprovođenje istrage nesreće i ozbiljnog incidenta. U manje kompliciranim slučajevima, Vijeće ministara BiH istragu može povjeriti jednom istražitelju.
- (6) Komisija za sprovođenje istrage ili istražitelj imaće pristup neophodnim operativnim, tehničkim i pravnim stručnim mišljenjima vezanim za predmetnu istragu. Ako slučaj to zahtijeva, organi vlasti, koji su imenovali komisiju ili istražitelja, mogu zahtijevati pomoć stranih civilnih zrakoplovnih vlasti i tijela za istraživanje nesreća.
- (7) Osnovni cilj istrage nesreće, ozbiljnog incidenta ili incidenta je sprječavanje nesreća, ozbiljnih incidenata ili incidenata. Cilj ove aktivnosti nije da odredi krivicu ili odgovornost.
- (8) Komisija za sprovođenje istrage ili istražitelj mogu ispitati sve one za koje se pretpostavlja da mogu dati informacije značajne za istražitelja i mogu pregledati predmete, dokumente, zapise i kompjuterski čuvane informacije za koje se smatra da su od takvog značaja.

- (9) Vijeće ministara snosiće sve troškove rada članova komisije za sprovođenje istrage nesreće i ozbiljnog incidenta, odnosno istražitelja.
- (10) Vijeće ministara donijeće posebnu odluku kojom se utvrđuje naknada članova komisije za sprovođenje istrage, odnosno istražitelja.
- (11) Vlasnik zrakoplova snosiće troškove uklanjanja zrakoplova ili olupine. Vlasnik zrakoplova snosiće troškove i u slučaju ako komisija za sprovođenje istrage ili istražitelj naredi uklanjanje zrakoplova ili olupine s ciljem istrage.
- (12) BHDCA će dostavljati sumarni godišnji izvještaj o svim evidentiranim i obrađenim izvještajima o incidentima Jedinici za istraživanje nesreća i ozbiljnih incidenata, jednom godišnje, najkasnije sa 30. januarom za prethodnu godinu.

Član 84.
(Obavješćavanje i izvještavanje)

- (1) Jedinica će obavješćavati i izvještavati ICAO i njene države članice o nesrećama zrakoplova, kao što to zahtijeva Čikaška konvencija.
- (2) Jedinica će obavijestiti BHDCA i sve zainteresirane strane u istrazi o slučaju i početku istrage. Biće im pružena mogućnost da daju izjave komisiji ili istražitelju ako oni to smatraju neophodnim za zaštitu svojih prava. Biće obavješćavani o napretku istrage u onoj mjeri u kojoj je to moguće bez štetnih posljedica za istragu.
- (3) Rezultati istrage o nesreći ili incidentu biće prezentirani u izvještaju o istrazi prema zahtjevima Čikaške konvencije.

Član 85.
(Saradnja s lokalnom policijom)

- (1) Lokalna policija ili jedinica za potragu i spašavanje, koja je uključena u istragu, dužne su preduzeti neophodne mjere da zaštite mjesto nesreće i pomognu u istrazi do trenutka započinjanja aktivnosti komisije za sprovođenje istrage ili istražitelja na mjestu nesreće.
- (2) Ako je pronađen zrakoplov ili roba koja je prevožena zrakoplovom ili bilo šta što se tiče takvog zrakoplova ili takve robe, ili ako postoji razlog da se pretpostavi da je došlo do zrakoplovne nesreće, ništa što je pronađeno ne smije biti uklonjeno ili razmješteno bez

dopuštenja policije ili komisije ili istražitelja, osim ako su takve akcije preduzete radi spašavanja ljudskog života ili iz drugih izuzetnih razloga.

- (3) Bilo koje lice, koje je došlo u posjed imovine na koju se odnosi stav (2) ovog člana, o tome će odmah obavijestiti policiju ili komisiju ili istražitelja, koji će imati pravo preuzeti tu imovinu, ako to smatraju potrebnim.

DIO ČETVRTI - UVJETI ZA SIGURNO OBAVLJANJE ZRAČNOG PROMETA

GLAVA I - REGISTRACIJA ZRAKOPLOVA

Član 86. (Registar zrakoplova)

- (1) Registar civilnih zrakoplova (u daljnjem tekstu: Registar) vodi BHDCA.
- (2) Registar je javna knjiga.
- (3) Oblik, sadržaj i način vođenja Registra, podnošenje zahtjeva za upis i brisanje iz Registra biće utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (4) Zrakoplovu koji nije upisan u Registar, vojni registar ili registar druge države zabranjeno je letjeti u zračnom prostoru BiH.
- (5) Zrakoplovni model/bespilotna letilica težine manje od 20 kg, paraglajder sa ili bez motora, zmaj sa ili bez motora, padobran i vezani balon ne upisuju se u Registar.

Član 87. (Podobnost za registraciju)

- (1) Zrakoplov se može upisati u Registar pod sljedećim uvjetima:
- a) ako je vlasnik ili operator zrakoplova fizičko ili pravno lice, državljanin BiH ili ima sjedište i/ili prebivalište u BiH i/ili državljanin države potpisnice ECAA sporazuma ili ima sjedište i/ili prebivalište u državi potpisnici ECAA sporazuma.
 - b) ako nije upisan u registar druge države ili u vojni registar, i
 - c) ako ispunjava uvjete za sigurnu zračnu plovidbu.

- (2) Zrakoplov u vlasništvu stranog fizičkog lica, s boravištem u BiH, biće upisan u Registar pod uvjetom da zrakoplov pretežno boravi u BiH.
- (3) Zahtjev za upis u Registar podnosi vlasnik zrakoplova ili operater zrakoplova, uz saglasnost vlasnika, u pisanoj formi. Uz zahtjev se prilažu dokazi kojima se potvrđuje da je podnositelj zahtjeva vlasnik zrakoplova, odnosno operater zrakoplova te isprave čije podnošenje se zahtijeva u skladu s ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovoga zakona.
- (4) O obavljenom upisu u Registar, BHDCA izdaje uvjerenje o registraciji zrakoplova podnositelju zahtjeva za upis.
- (5) Vlasnik zrakoplova ili operater dužan je u roku od 15 dana prijaviti BHDCA svaku nastalu promjenu podataka upisanih u Registar.
- (6) Promjene unešene u Registar unose se i u uvjerenje o registraciji, ako je to primjenjivo.
- (7) Nakon upisa u Registar, BHDCA izdaje uvjerenje o registraciji

Član 88.
(Privremena registracija)

- (1) Zrakoplov može biti privremeno upisan u Registar:
 - a) ako se zrakoplov nalazi u inozemstvu i izvršen je prijenos vlasništva na vlasnika u BiH, ali nisu ispunjeni svi uvjeti za registraciju,
 - b) u svrhu ispitivanja i utvrđivanja letnih sposobnosti i tehničkih karakteristika zrakoplova izgrađenog u BiH koji nije certificiran, a koji zadovoljava zahtjeve za sigurnu zračnu plovību.
- (2) BHDCA izdaje potvrdu o privremenoj registraciji koja važi najduže 12 mjeseci.

Član 89.
(Registracija zrakoplova u zakupu)

- (1) Strani zrakoplov, koji je u zakup uzelo fizičko lice državljanin BiH, odnosno pravno lice sa sjedištem u BiH, upisuje se u Registar u roku od 12 mjeseci od dana kada je zrakoplov dopremljen u BiH. Taj rok može se produžiti za narednih šest mjeseci ako to, na zahtjev operatora tog zrakoplova, odobri BHDCA.
- (2) Odredbe ovog zakona koje se odnose na sigurnost zračnog prometa primjenjuju se na zrakoplov iz stava (1) ovog člana.

- (3) Zrakoplov upisan u Registar i dat u zakup stranom fizičkom ili pravnom licu radi obavljanja zračnog prometa u inozemstvu, može se upisati u strani registar zrakoplova, na zahtjev zakupca uz odobrenje vlasnika, ako je to predviđeno propisima odnosne države. Ako se taj zrakoplov ne upisuje u strani registar, u Registru se vodi kao zrakoplov dat u zakup u inozemstvo.

**Član 90.
(Brisanje iz Registra)**

- (1) Brisanje zrakoplova iz Registra obavlja se:
- a) na osnovu zahtjeva vlasnika zrakoplova ili operatera zrakoplova uz saglasnost vlasnika;
 - b) po službenoj dužnosti ako više nisu ispunjeni uvjeti propisani ovim zakonom;
 - c) ako je zrakoplov rastavljen, uništen ili izgubljen, a potraga završena;
 - d) ako zrakoplov ne ispunjava uvjete za sigurnu zračnu plovidbu tokom uzastopnih pet godina;
- (2) Zahtjev za brisanje zrakoplova iz Registra podnosi se u roku od 15 dana od sticanja uvjeta propisanih ovim zakonom.
- (3) Ako je u Registru upisan teret nad zrakoplovom, ne može se izvršiti brisanje iz Registra bez saglasnosti nositelja upisanog tereta ili bez odluke nadležnog suda.
- (4) Nakon brisanja zrakoplova iz Registra, BHDCA će odmah ukinuti uvjerenje o registraciji tog zrakoplova i izdati potvrdu o brisanju tog zrakoplova iz registra.

**Član 91.
(Državna pripadnost i registarske oznake zrakoplova)**

- (1) Zrakoplovi koji su upisani u Registar moraju biti označeni zastavom BiH i oznakom "E7", koju dodjeljuje ICAO za BiH, kao i registarskom oznakom.
- (2) Strani zrakoplov, tokom leta u zračnom prostoru BiH, mora nositi oznake državne pripadnosti i registarske oznake utvrđene propisom države registracije tog zrakoplova ili oznake predviđene međunarodnim ugovorom.
- (3) Način označavanja zrakoplova utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

GLAVA II - SIGURNA UPOTREBA ZRAKOPLOVA**Član 92.
(Sigurna upotreba zrakoplova)**

- (1) Zrakoplov i zrakoplovni uređaj mogu se upotrebljavati u BiH samo ako zadovoljavaju uvjete za sigurnu zračnu plovidbu i ekološku podobnost.
- (2) Vlasnik, odnosno operator zrakoplova, odgovoran je za kontinuiranu plovidbenost i održavanje zrakoplova koji su registrirani u BiH.
- (3) Vlasnik, odnosno operator zrakoplova, dužan je da, prije svakog leta, obezbijedi provjeru plovidbenog stanja zrakoplova.
- (4) Uvjeti iz stava (1) utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

**Član 93.
(Uvjeti za upotrebu zrakoplova)**

- (1) Zrakoplov se može upotrebljavati samo u skladu sa tipskim certifikatom zrakoplova koji sadrži podatke iz odobrenog certifikata o tipu zrakoplova.
- (2) Zrakoplov koji ima uvjerenje o tipu zrakoplova iz stava (1) ovog člana mora se upotrebljavati u skladu sa odobrenim letačkim priručnikom.
- (3) Uvjeti i način upotrebe zrakoplova, u zavisnosti od tipa, kategorije i namjene zrakoplova i zrakoplovne komponente koje moraju biti ugrađene u zrakoplov, utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (4) BiH vojni zrakoplov, koji se upotrebljava za letove u civilne svrhe, mora ispunjavati tehničke zahtjeve za plovidbenost propisane ovim zakonom i propisom iz stava (2) ovog člana.
- (5) Izuzetno od stava (1) ovog člana, zrakoplov koji nema uvjerenje o tipu zrakoplova sa podacima iz odobrenog certifikata o tipu zrakoplova, može se upotrebljavati samo u BiH zračnom prostoru, na osnovu posebnog propisa koji donosi BHDCA.

Član 94.
(Dizajn, proizvodnja, modifikacija i popravka)

- (1) Dizajniranje, proizvodnja, modifikacija i popravka zrakoplova i zrakoplovne komponente vrše se u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Poslove iz stava (1) ovog člana može obavljati pravno lice koje ispunjava uvjete utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (3) Ispunjenost uvjeta iz stava (2) ovog člana utvrđuje BHDCA i izdaje uvjerenje o ispunjenosti uvjeta, ukoliko drugačije nije utvrđeno zaključenim međunarodnim ugovorom.
- (4) Izuzetno od odredbi stava (2) ovog člana, samoizgradnju ili sastavljanje zrakoplova, njegovih uređaja, modifikacije i popravke može obavljati fizičko lice u skladu sa uvjetima utvrđenim posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 95.
(Certifikacija zrakoplova i zrakoplovnih komponenti)

- (1) Novi tip zrakoplova i zrakoplovna komponenta podliježu postupku certifikacije radi utvrđivanja usklađenosti sa zahtjevima za plovidbenost, u skladu sa ovim zakonom i propisom donešenim na osnovu ovoga zakona.
- (2) Postupak certifikacije novog tipa zrakoplova, odnosno zrakoplovne komponente, sprovodi se u skladu sa ovim zakonom i propisom donešenim na osnovu ovoga zakona-
- (3) Tipski certifikat za zrakoplov i zrakoplovne komponente iz stava (1) ovog člana izdaje BHDCA.
- (6) Ako BHDCA u postupku certifikacije utvrdi da neki od uvjeta nisu u skladu sa zahtjevima iz stava (1) ovog člana, izdaje ograničeni tipski certifikat zrakoplova.
- (7) Ako se na certifikovanom zrakoplovu vrše modifikacije većeg obima ili prenamjene, BHDCA izdaje dodatni tipski certifikat zrakoplova.
- (8) Tipski certifikat, ograničeni tipski certifikat ili dodatni tipski certifikat koji je izdala ili priznala EASA, prihvata se, bez vođenja postupka za priznavanje.

Član 96.
(Obezbeđivanje kontinualne plovidbenosti zrakoplova)

- (1) Poslove obezbjeđivanja kontinualne plovidbenosti zrakoplova može obavljati pravno ili fizičko lice, u skladu sa uvjetima sadržanim u propisu koji donosi BHDCA.
- (2) Certifikat o ispunjenosti uvjeta iz stava (1) ovog člana izdaje BHDCA.

Član 97.
(Održavanje zrakoplova i zrakoplovnih komponenti)

- (1) Poslove održavanje zrakoplova i zrakoplovnih komponenti može obavljati pravno ili fizičko lice, u skladu sa uvjetima utvrđenim posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Certifikat o ispunjenosti uvjeta iz stava (1) ovog člana izdaje BHDCA.

Član 98.
(Povjeravanje stranom licu vođenja kontinualne plovidbenosti ili održavanja zrakoplova)

- (1) Operator zrakoplova može povjeriti stranom licu poslove vođenja kontinualne plovidbenosti ili održavanja zrakoplova odnosno zrakoplovne komponente.
- (2) Operator zrakoplova obavezan je BHDCA podnijeti dokaz da je nadležni organ druge države ovlastio lice iz stava (1) ovoga člana za te poslove.
- (3) BHDCA će stranom licu, na njegov zahtjev, izdati potvrdu o ispunjavanju uvjeta u skladu sa propisom koji donosi BHDCA.
- (4) Provjeru ispunjenosti uvjeta iz ovog člana utvrđuje BHDCA.

Član 99.
(Program održavanja zrakoplova)

- (1) Operator zrakoplova dužan je osigurati program održavanja zrakoplova.
- (2) Održavanje zrakoplova i zrakoplovnih komponenti vrši se prema programu za održavanje, koji se posebno utvrđuje za svaki zrakoplov u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (3) Program održavanja iz stava (1) ovog člana odobrava BHDCA.
- (4) Izuzetno od odredbi stava (2) ovog člana, na nekompleksnim zrakoplovima, koji se koriste za nekomercijalne operacije, BHDCA ne mora odobriti program održavanja, u skladu sa uvjetima utvrđenim posebnim propisom koji donosi BHDCA.

- (5) Uvjeti iz ovog člana utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 100.
(Sposobnost zrakoplova za sigurnu zračnu plovidbu)

- (1) BHDCA će izdati certifikat o plovidbenosti, odnosno, ekvivalentan certifikat za zrakoplov koji ispunjava uvjete utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Certifikat o plovidbenosti, odnosno ekvivalentan certifikat, izdaje se na neodređeno vrijeme.
- (3) Sposobnost zrakoplova za sigurnu zračnu plovidbu utvrđuje se periodičnim provjerom zrakoplova i dokumentacije, a na osnovu čega se izdaje odgovarajuće odobrenje u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (4) Certifikat o plovidbenosti, odnosno ekvivalentno uvjerenje koje izdaje BHDCA, važi samo ako zrakoplov posjeduje važeće odobrenje iz stava (3) ovog člana i ako ispunjava propisane zahtjeve o kontinuiranoj plovidbenosti, kao i druge uvjete utvrđene ovim zakonom.
- (5) Izdavanje, izmjena, ukidanje ili privremeno ukidanje certifikata o plovidbenosti, i njima ekvivalentnih certifikata, sprovodi se u skladu sa ovim zakonom i propisom donešenim na osnovu ovoga zakona.

Član 101.
(Odobrenje za posebne letove)

- (1) BHDCA može izdati odobrenje za posebne letove, za zrakoplov za koji je utvrđeno da ne zadovoljava uvjete za sigurnu zračnu plovidbu, ali je sposoban za siguran let uz određena ograničenja.
- (2) BHDCA može izdati odobrenje za posebne letove u slučajevima i na način utvrđen u skladu sa ovim zakonom i propisom donešenim na osnovu ovoga zakona.
- (3) BHDCA može, uz uvjete predviđene propisom donešenim na osnovu ovog zakona, ovlastiti druge organizacije za izdavanje odobrenja za posebne letove.

Član 102.
(Osoblje ovlašteno za održavanje zrakoplova)

- (1) Osoblje ovlašteno za vraćanje zrakoplova, odnosno zrakoplovne komponente, u upotrebu nakon radova održavanja, mora posjedovati odgovarajuću dozvolu izdatu od BHDCA.

- (2) BHDCA može prihvatiti dozvolu osoblja ovlaštenog za održavanje zrakoplova koju je izdala država potpisnica ECAA sporazuma, u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (3) Uvjeti za izdavanje, obnavljanje, produžavanje, ukidanje i privremeno ukidanje, utvrđeni su ovim zakonom i propisom donešenim na osnovu ovoga zakona.

Član 103.
(Utvrđivanje stručne osposobljenosti)

- (1) Provjera stručne osposobljenosti osoblja ovlaštenog za održavanje zrakoplova vršiće se na osnovu polaganja ispita.
- (2) Ispite iz stava (1) ovog člana sprovodi BHDCA, odnosno, ovlaštena organizacija u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (3) BHDCA može osloboditi obaveze polaganja pojedinih ispita djelimično ili u cjelosti na osnovu izvještaja o usporedbi plana i programa prethodno stečenih kvalifikacija i propisa iz stava (2) ovog člana.

Član 104.
(Priznavanje obuke i zvanja stečenih u vojnoj službi)

Vojnom zrakoplovnom osoblju za održavanje, koje je završilo obuku i steklo iskustvo za vrijeme obavljanja vojne službe, može se priznati obuka i iskustvo prilikom polaganja ispita za sticanje dozvole u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 105.
(Organizacije za obuku osoblja za održavanje zrakoplova)

- (1) Poslove obuke i ispitivanja osoblja za održavanje zrakoplova može obavljati pravno lice, u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Certifikat o ispunjenosti uvjeta iz stava (1) ovog člana izdaje BHDCA.

**GLAVA III - ZAHTJEVI ZA LETAČKE OPERACIJE, CERTIFIKAT ZRAČNOG OPERATORA I
RADNA DOZVOLA**

POGLAVLJE I - LETAČKE OPERACIJE

Član 106.
(Izvođenje letova)

- (1) Letačka posada i ostalo operativno osoblje, kada je uključeno u pripremu i izvođenje leta, mora poznavati odredbe ovog zakona i propise donešene na osnovu ovog zakona i propise drugih država koji se odnose na izvođenje operacija, za područja preko kojih se obavlja let, za aerodrome koji se planiraju upotrijebiti i navigacijska sredstva koja će se koristiti tokom leta.
- (2) Letačka posada mora obaviti let na način kojim se poštuju operativne procedure za pripremu i izvođenje leta koji su opisani u letačkom priručniku ili, ako se tako zahtijeva, u operativnom priručniku.
- (3) Operator ili fizičko lice će letačkoj posadi staviti na raspolaganje sistem kontrolne liste za upotrebu u svim fazama leta zrakoplova u normalnim, vanrednim, kao i u situacijama u slučaju hitnosti.
- (4) Operator ili fizičko lice će, prije svakog leta, odrediti uloge i zaduženja svakog člana letačke posade. Vođa zrakoplova mora biti odgovoran za upravljanje zrakoplovom i sigurnost zrakoplova, kao i za sigurnost svih članova letačke posade, putnika i tereta.
- (5) Zabranjeno je zrakoplovom prevoziti predmete ili terete koji mogu predstavljati značajan rizik za zdravlje, sigurnost, imovinu ili životnu sredinu, kao što su opasne materije, oružje i municija, osim ukoliko se primjenjuju posebne sigurnosne procedure i uputstva za izbjegavanje sa njima povezanih rizika.
- (6) Prijevoz predmeta i tereta iz stava (5) ovog člana biće uređen posebnim propisom.
- (7) Operator ili fizičko lice će sve podatke, dokumente, evidencije i informacije, koji su potrebni za evidentiranje poštivanja uvjeta navedenih u stavu (3) člana 110, sačuvati za svaki let i učiniti dostupnim tokom minimalnog vremenskog perioda koji se utvrđuje posebnim propisom koji donosi BHDCA i dodatnim zahtjevima koje propisuje operator, u vezi sa sprovođenjem operacija zrakoplovom.

Član 107.
(Priprema leta)

- (1) Članovi letačke posade će započeti let tek kada su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- a) Da operator ili fizičko lice obezbijedi odgovarajuće uređaji koji su direktno potrebni za let i za sigurno upravljanje zrakoplovom, uključujući komunikacijsku opremu i navigacijsku pomoć, uzimajući u obzir raspoložive podatke o uslugama zrakoplovnog informiranja.
- b) Da operator ili fizičko lice upoznaju članove letačke posade i informiraju putnike o smještaju i upotrebi odgovarajuće opreme za slučaj hitnosti.
- c) Da operator ili fizičko lice članovima letačke posade i putnicima stave na raspolaganje dovoljno informacija u vezi postupaka u situacijama u slučaju hitnosti i upotrebe kabinske sigurnosne opreme.

(2) Vođa zrakoplova mora se uvjeriti:

- a) da je zrakoplov plovidben na način kako je to utvrđeno ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona;
- b) da je zrakoplov registriran i da se potvrde o tome nalaze u zrakoplovu, ako je to propisom zahtijevano;
- c) da su instrumenti i oprema koji su potrebni za taj let, instalirani u zrakoplovu i ispravni, osim ukoliko su, na osnovu liste minimalne opreme ili jednako vrijednog dokumenta, dopuštena odstupanja;
- d) da su masa zrakoplova i položaj težišta takvi da se let može obaviti u okviru ograničenja propisanih u dokumentima o plovidbenosti;
- e) da je sav ručni i predani prtljag, kao i teret, ispravno ukrčan i osiguran; i
- f) da se u bilo kojem trenutku tokom leta neće prekoračiti operativna ograničenja iz člana 109. Zakona.

(3) Letačkoj posadi moraju biti na raspolaganju informacije o meteorološkim prilikama na aerodromu polaska, dolaska i, kada je potrebno, na alternativnim aerodromima, kao i uvjeti na letnoj ruti. Posebna pažnja mora se posvetiti mogućim opasnim atmosferskim pojavama.

(4) U slučaju leta u očekivanim ili poznatim uvjetima zaleđivanja, zrakoplov mora biti certifikovan, opremljen i pripremljen za siguran let u takvim uvjetima.

(5) Za let koji se izvodi na osnovu pravila vizuelnog letenja (VFR), meteorološki uvjeti duž rute kojom će se letjeti moraju biti takvi da omogućavaju usklađenost sa tim pravilima letenja.

- (6) Za let koji se izvodi na osnovu pravila letenja pomoću instrumenata (IFR) mora se odabrati aerodrom dolaska i, kada je potrebno, alternativni aerodrom dolaska na koji zrakoplov može sletjeti, uvažavajući posebno meteorološku prognozu, raspoloživost usluga u zračnoj plovidbi, raspoloživost uređaja na zemlji, te postupke letenja pomoću instrumenata koji su odobreni u državi u kojoj je smješten aerodrom dolaska, odnosno, alternativni aerodrom dolaska.
- (7) Količina goriva i ulja u zrakoplovu mora biti dovoljna kako bi se obezbijedilo da namjeravani let bude potpuno siguran, uzimajući u obzir meteorološke uvjete, bilo kakve elemente koji utiču na performanse zrakoplova i bilo kakva očekivana kašnjenja leta. Osim toga, mora se nositi i rezerva goriva za nepredviđene okolnosti. Ako se zahtijeva za vrstu operacija, potrebno je utvrditi postupke za upravljanje gorivom tokom leta.

Član 108.
(Letačke operacije)

U pogledu letačkih operacija moraju biti ispunjeni sljedeći uvjeti:

- a) svaki član letačke posade, tokom polijetanja i slijetanja zrakoplova, mora sjediti na svom mjestu i mora upotrijebiti sisteme veza kakvi postoje na zrakoplovu, ukoliko je to zahtijevano za tip zrakoplova;
- b) svi članovi letačke posade koji moraju biti na dužnosti u pilotskoj kabini, moraju biti i ostati na svojim mjestima s pričvršćenim sigurnosnim pojasevima, osim u slučaju fizioloških ili operativnih potreba tokom leta, ukoliko je to zahtijevano za tip zrakoplova;
- c) vođa zrakoplova mora obezbijediti da svaki putnik pravilno sjedi i da je vezan prije polijetanja, slijetanja i tokom voženja zrakoplova i kad god to smatra potrebnim i u interesu sigurnosti;
- d) Letačka posada let mora izvoditi na takav način da se tokom svih faza leta održava odgovarajuće odstojanje od drugih zrakoplova, kao i da se obezbijedi odgovarajuće nadvišavanje prepreka. Odstojanje i nadvišavanje mora biti najmanje onoliko koliko se to zahtijeva pravilima letenja;
- e) Letačka posada let će nastaviti samo ako su uvjeti i dalje jednaki onima iz člana 107. Zakona.

- f) Letačka posada neće nastaviti let koji se izvodi na osnovu pravila letenja po instrumentima ispod određenih visina ili izvan određenog područja, ukoliko nisu ispunjeni propisani uvjeti vidljivosti;
- g) Vođa zrakoplova mora obezbijediti da se svim putnicima daju upute o hitnim mjerama koje su primjerene okolnostima, u slučaju hitnosti;
- h) Vođa zrakoplova mora preduzeti sve potrebne mjere kako bi se posljedice nesigurnog ponašanja putnika svele na minimum;
- i) Letačka posada ili određena stručna osoba može upravljati zrakoplovom na manevarskim površinama na aerodromu ili pokretati rotor samo ako je za to posebno obučena;
- j) Letačka posada mora primjeniti postupke za upravljanje gorivom tokom leta, ukoliko su propisani.

Član 109.
(Performanse zrakoplova i operativna ograničenja)

- (1) Letačka posada mora upravljati zrakoplovom u skladu sa dokumentima o plovidbenosti, kao i sa svim povezanim operativnim postupcima i ograničenjima, a kako je to određeno u odobrenom letačkom priručniku ili drugoj jednako vrijednoj dokumentaciji. Letački priručnik ili jednako vrijedna dokumentacija moraju biti na raspolaganju posadi i moraju se održavati ažurnim za svaki zrakoplov.
- (2) Letačka posada mora upravljati zrakoplovom u skladu sa važećim dokumentima o uticaju na životnu sredinu.
- (3) Letačka posada može započeti ili nastaviti let samo pri planiranoj operativnoj masi i uzimajući u obzir sve elemente koji značajno utiču na nivo performansi zrakoplova i ukoliko planirane performanse zrakoplova omogućavaju izvođenje svih faza leta u okviru planiranih udaljenosti, područja i nadvišavanja prepreka.
- (4) Elementi performansi koji značajno utiču na polijetanje, letenje, prilaženje i slijetanje zrakoplova su, prvenstveno:
 - a) operativni postupci;
 - b) barometarska visina aerodroma;
 - c) temperatura;

- d) vjetar;
 - e) dimenzije, nagib i stanje poletno-sletne staze i područja; i
 - f) stanje konstrukcije zrakoplova, pogonske grupe ili sistema, uvažavajući moguće otkaze ili kvarove.
- (5) Lice koje priprema let mora uzeti u obzir elemente iz stava (4) ovog člana kao direktne parametre ili indirektno u smislu odstupanja ili ograničenja koji se mogu predvidjeti u planiranju podataka o performansama, u zavisnosti od tipa zrakoplova.

Član 110.
(Instrumenti, podaci i oprema)

- (1) Zrakoplov mora biti opremljen svom navigacijskom, komunikacijskom i drugom opremom potrebnom za namjeravani let, na osnovu ovog zakona i propisa drugih država koji se odnose na izvođenje operacija, za područja preko kojih se obavlja let i pravila letenja u svakoj fazi leta.
- (2) Zrakoplov mora biti opremljen svom potrebnom medicinskom i sigurnosnom opremom, te opremom za evakuaciju i preživljavanje, uvažavajući rizike povezane s područjima leta, rutama kojima se leti, visinom leta, te trajanjem leta, kada je to potrebno, u skladu sa propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (3) Svi podaci potrebni letačkom osoblju za izvođenje leta moraju biti ažurni i dostupni u zrakoplovu, na osnovu ovog zakona i propis drugih država koji se odnose na izvođenje operacija, za područja preko kojih se obavlja let i pravila letenja.

Član 111.
(Kontinualna plovidbenost)

- (1) Letačke operacije zrakoplovom će se izvoditi samo ukoliko je:
 - a) zrakoplov u plovidbenom stanju;
 - b) operativna oprema i oprema za slučajeve hitnosti, koji su potrebni za namjeravani let, su spremni za upotrebu;
 - c) dokumentacija o plovidbenosti važeća; i
 - d) održavanje zrakoplova je obavljeno u skladu sa programom održavanja.

- (2) Zrakoplov mora biti pregledan u okviru provjere prije polijetanja kako bi se utvrdilo da li je spreman za namjeravani let, prije svakog leta ili niza uzastopnih letova.
- (3) Program održavanja mora posebno sadržavati zadatke i vremenske periode održavanja, posebno one koji su navedeni kao obavezni u uputstvima za kontinualnu plovidbenost.
- (4) Zrakoplov će nakon održavanja biti upotrijebljen pod uvjetom da je pušten u ponovnu upotrebu od strane kvalificirane osobe ili organizacije koja je za to odobrena.
- (5) Potpisana potvrda o puštanju u upotrebu iz stava (4) ovog člana mora sadržavati osnovne pojedinosti o obavljenom održavanju.
- (6) Kompletna evidencija, koja pokazuje plovidbenost zrakoplova, mora se čuvati dok se podaci sadržani u njoj ne zamijene novim informacijama, koje su po obimu i detaljima jednako vrijedne, ali ne kraće od 24 mjeseca, ukoliko se radi o detaljnoj evidenciji o održavanju. Ukoliko se zrakoplov daje u zakup, potpuna evidencija, koja potvrđuje plovidbenost zrakoplova, mora se čuvati svo vrijeme trajanja zakupa.
- (7) Sve modifikacije i popravke moraju biti u skladu sa ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona. Dokazi, koji potvrđuju usaglašenost sa zahtjevima plovidbenosti, moraju se čuvati trajno.

Član 112.
(Članovi posade)

- (1) Broj i sastav članova posade mora biti određen od strane operatora zrakoplova, uzimajući u obzir sljedeće:
 - a) certifikacijska ograničenja zrakoplova, uključujući, po potrebi, demonstraciju odgovarajuće evakuacije u slučaju hitnosti;
 - b) konfiguraciju zrakoplova; i
 - c) vrstu i trajanje leta.
- (2) Članovi kabinskog osoblja moraju:
 - a) biti obučeni i redovno provjeravani kako bi se postigao i zadržao odgovarajući nivo stručnosti za obavljanje dodijeljenih sigurnosnih zadataka; i
 - b) periodično se podvrgavati ocjeni zdravstvene sposobnosti za sigurno obavljanje sigurnosnih zadataka.

- (3) Vođa zrakoplova mora imati ovlaštenje za izdavanje svih komandi i za preduzimanje odgovarajućih mjera u svrhu zaštite rada i sigurnosti zrakoplova, kao i ljudi i imovine u zrakoplovu.
- (4) U slučaju hitnosti a kada je ugrožen rad i sigurnost zrakoplova ili osoba u njemu, vođa zrakoplova mora preduzeti sve mjere koje smatra potrebnim u interesu sigurnosti letenja.
- (5) Ukoliko mjera iz stava (4) ovog člana uključuje kršenje drugih propisa ili postupaka, vođa zrakoplova mora o tome, bez odlaganja, obavijestiti BHDCA.
- (6) Zabranjeno je simuliranje ili uvježbavanje neuobičajenih situacija i slučaja hitnosti kada se zrakoplovom prevoze putnici ili teret.
- (7) Zabranjeno je obavljanje poslova bilo kom članu posade kada se, zbog efekata umora, smanjuje efikasnost u obavljanju poslova i donošenja odluka u stepenu koji ugrožava sigurnost letenja, a uzimajući u obzir akumulaciju umora, nedovoljno spavanje, broj sektora preleta, noćni rad ili promjene vremenskih zona.
- (8) Operator mora obezbijediti da periodi odmora članova posade omogućavaju dovoljno vremena da se oporave od efekata prethodnih radnih dužnosti i da se dovoljno odmore do početka sljedećeg rasporeda letenja.
- (9) Zabranjeno je obavljanje dodijeljene dužnosti u zrakoplovu bilo kom članu posade ukoliko je pod uticajem psihoaktivnih supstanci ili alkohola ili ukoliko za to nije sposoban zbog povrede, umora, uzimanja lijekova, bolesti ili sličnih uzroka.

Član 113.

(Dodatni zahtjevi za letenje u komercijalne svrhe i za letenje složenih zrakoplova na motorni pogon)

Letovi u komercijalne svrhe i letovi složenih zrakoplova na motorni pogon izvodit će se pod sljedećim uvjetima:

- a) Operator mora imati, direktno ili indirektno na osnovu ugovora, sredstva potrebna za obim i vrstu operacija, i to: zrakoplov, prostorije i uređaje, upravljačku strukturu, osoblje, opremu, dokumentaciju u vezi zadataka, dužnosti, odgovornosti i postupaka, pristup važnim podacima i vođenje zapisa;

- b) Operator mora imenovati na dužnosti odgovarajuće kvalificirano i obučeno osoblje, sprovesti i održavati programe obuke i provjeravati članove posade i drugo relevantno osoblje;
- c) Operator mora uspostaviti listu minimalne opreme (MEL) ili drugi jednako vrijedan dokument, uzimajući u obzir sljedeće:
 - u dokumentu moraju biti predviđeni letovi zrakoplova u specifičnim uvjetima, sa određenim instrumentima, dijelovima opreme ili funkcijama koji, na početku leta, mogu biti neoperativni;
 - dokument se mora pripremiti za svaki pojedini zrakoplov, uvažavajući odgovarajuće operativne uvjete i uvjete održavanja operatora; i
 - lista minimalne opreme (MEL) mora biti izrađena na osnovu glavne liste minimalne opreme (MMEL), ukoliko je dostupna, i ne smije biti manje ograničavajuća od MMEL;
- d) Operator mora uspostaviti i održavati sistem upravljanja kako bi se obezbijedila usaglašenost sa zahtjevima iz ovog poglavlja i mora imati za cilj trajno unaprjeđenje tog sistema; i
- e) Operator mora uspostaviti i održavati program za sprječavanje nesreća i program sigurnosti letenja, uključujući program za obavještanje o događajima, koji se mora koristiti u sistemu upravljanja sigurnosti letenja kako bi se doprinijelo cilju trajnog unaprjeđenja sigurnosti letenja.

Član 114.
(Operativni priručnik operatora)

- (1) Letenje u komercijalne svrhe i letenje složenih zrakoplova na motorni pogon će se izvoditi isključivo u skladu sa operativnim priručnikom operatora.
- (2) Operativni priručnik operatora iz stava (1) ovog člana mora sadržavati sva potrebna uputstva, informacije i postupke za sve zrakoplove koji su u upotrebi i za svo operativno osoblje koje obnaša dužnosti u vezi ovih zrakoplova, ograničenja koja se odnose na vrijeme trajanje leta, vrijeme trajanja dužnosti i letačke dužnosti, kao i periode odmora članova posade.
- (3) Revizije operativnog priručnika operatora iz stava (1) ovog člana moraju biti u skladu sa odobrenim priručnikom letenja i moraju biti izmijenjene i dopunjene, ukoliko je to potrebno.

- (4) Operator mora uspostaviti odgovarajuće postupke kako bi se umanjile posljedice za sigurnost letenja od strane ometajućeg ponašanja putnika. Ukoliko zaštitne mjere mogu negativno djelovati na sigurnost letenja, operator mora procijeniti rizike i razviti odgovarajuće postupke za izbjegavanje rizika za sigurnost, što može zahtijevati i upotrebu posebne opreme.

**Član 115.
(Vođa zrakoplova)**

Operator mora imenovati jednog od pilota iz letačke posade kao vođu zrakoplova.

**Član 116.
(Raspored osoblja)**

- (1) Za sprječavanje umora operator mora koristiti sistem rasporeda osoblja. Sistemom rasporeda osoblja operator će, za let ili niz letova, odrediti trajanje vremena leta, trajanje vremena letačke dužnosti, trajanje vremena dužnosti i prilagođene periode odmora.
- (2) Ograničenja, utvrđena rasporedom iz stava (1) ovog člana, moraju uzeti u obzir sve relevantne faktore koji doprinose umoru, kao što su: broj sektora koji su preletjeli, prelaženje vremenskih zona, nedovoljno spavanje, narušavanje cirkadijskog ritma, noćni rad, pozicioniranje, kumulativno vrijeme trajnja dužnosti za određeni vremenski period, raspodjelu dužnosti između članova posade, kao i slučajeve uvećanog broja članova posade.

**Član 117.
(Certifikati i posebna odobrenja u oblasti operacija zrakoplova)**

- (1) Izvođenje komercijalnih i nekomercijalnih operacija zrakoplova dozvoljeno je u BiH i njenom zračnom prostoru samo ukoliko se izvode u skladu sa odredbama ovog zakona i propisa donešenih na osnovu ovog zakona.
- (2) Fizičko ili pravno lice koje namjerava da izvodi komercijalne operacije zrakoplova, mora dokazati svoju sposobnost i načine da koristi odgovornosti proistekle iz prava operatora komercijalnih operacija zrakoplovom.
- (3) Sposobnost iz stava (2) ovog člana se dokazuje izdavanjem Certifikata zračnog operatora (AOC).

- (4) BHDCA će izdati AOC u skladu sa odredbama ovog zakona i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (5) Imatelji AOC, izdatog od strane nadležnog organa vlasti druge države, mogu koristiti prava ili dio prava iz svog AOC ukoliko BHDCA odobri sprovođenje operacija u BiH imatelju takvog AOC u skladu sa ratificiranim međunarodnim konvencijama ili odgovarajućim bilateralnim sporazumima o obavljanju zračnog prijevoza između BiH i drugih država, u skladu sa ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (6) Operator koji namjerava da izvodi nekomercijalne operacije složenim (kompleksnim) zrakoplovom, mora prijaviti BHDCA svoju sposobnost i načine da raspolaže odgovornostima proisteklim izvođenjem takvih operacija zrakoplova, u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (7) Zabranjeno je pružanje usluga iz zraka (Aerial Work) i iznajmljivanje zrakoplova sa posadom u tu svrhu u zračnom prostoru BiH ako ne posjeduje certifikat za pružanje usluga iz zraka, izdat od BHDCA, u skladu sa ovim zakonom, ili izdat od nadležnog organa vlasti strane države, ako se takav strani certifikat prihvata u BiH, u skladu sa međunarodnim sporazumom ili na osnovu reciprociteta ukoliko ne postoji takav sporazum.
- (8) Uvjeti i način izdavanja certifikata za pružanje usluga iz zraka, te uvjeti za prihvatanje certifikata izdatih od drugih država, utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (9) Iznajmljivanje zrakoplova sa posadom smatra se uslugom za koju se zahtijeva posjedovanje AOC.

Član 118.

(Obavljanje egzibicija u zraku, takmičenja i drugih aktivnosti)

- (1) BHDCA će izdavati posebna odobrenja za obavljanje egzibicija u zraku, takmičenja i drugih aktivnosti, osim za one koje su propisane članom 117. Zakona.
- (2) Odobrenja iz stava (1) ovog člana BHDCA će izdati kada su takve aktivnosti prihvatljive za okolinu i kada ne izazivaju opasnost za život i zdravlje ljudi na zemlji.
- (3) Uvjeti i način izdavanja posebnih odobrenja iz stava (1) ovog člana utvrđeni su ovim zakonom i posebnim propisom donešenim na osnovu ovog zakona.

POGLAVLJE II - CERTIFIKAT ZRAČNOG OPERATORA

Član 119.
(Certifikat zračnog operatera – AOC)

- (1) BHDCA će izdati AOC pod uvjetom da operator demonstrira: adekvatnu organizaciju i metod upravljanja i nadgledanja letnih operacija, programe obuke i aranžmane za održavanje zrakoplova, shodno prirodi i obimu navedenih operacija. S ciljem obezbjeđenja sigurnosti operacija komercijalnog zračnog prijevoza, BHDCA će donijeti propise kojima se definirauu uvjeti za izdavanje AOC.
- (2) Imateljii AOC, kao i strani zračni operatori, neće uživati prava iz svojih AOC ako ne posjeduju važeće osiguranje prihvaćeno od BHDCA, koje pokriva odgovornosti za štetu izazvanu njihovim operacijama.
- (3) AOC se izdaje na neodređeno vrijeme.
- (4) Imatelj AOC mora uvjeriti BHDCA da je sposoban da u svakom trenutku garantira sigurnost svojih operacija.
- (5) BHDCA će uz AOC izdati specifikaciju operacija sa detaljima odobrenih operacija i uvjetima i ograničenjima koji se navode u AOC. BHDCA može ograničiti vrijeme važenja specifikacije operacija i može je dopuniti ako i kada je to zahtijevano.
- (6) Svaki imatelj AOC izvještavaće BHDCA o svim promjenama koje mogu štetno djelovati na pitanja koja su bila osnov za izdavanje AOC ili specifikacije operacija.
- (7) Imatelj AOC ne može uživati privilegije koje nisu navedene u AOC i specifikaciji operacija.

POGLAVLJE III - RADNA DOZVOLA

Član 120.
(Radna dozvola zračnog operatera - Operating licence)

Sva pravna i fizička lica koja obavljaju komercijalni zračni prijevoz putnika, pošte i tereta (AOC operateri) u zračnom porostoru BiH, kao i lokalni letovi koji uključuju prijevoz za naknadu s polaskom i dolaskom na isti aerodrom, moraju imati radnu dozvolu (Operating licence), u skladu sa ovim zakonom i propisom donešenim na osnovu ovog zakona.

Član 121.
(Uvjeti za izdavanje radne dozvole)

- (1) BHDCA će zračnom operatoru izdati radnu dozvolu pod uvjetom da:
 - a) se njegovo glavno mjesto poslovanja nalazi u Bosni i Hercegovini;
 - b) posjeduje važeću potvrdu zračnog operatora (AOC), koju je izdala BHDCA;
 - c) ima na raspolaganju jedan ili više zrakoplova na osnovu vlasništva ili ugovora o zakupu zrakoplova bez posade;
 - d) njegova glavna djelatnost je obavljanje usluga zračnog prijevoza samostalno ili u kombinaciji sa nekom drugom komercijalnom djelatnosti zrakoplova ili popravkom i održavanjem zrakoplova;
 - e) organizacijska struktura operatora omogućuje BHDCA primjenu odredaba ovog zakona;
 - f) država Bosna i Hercegovina i/ili državljani Bosne i Hercegovine ili države ECAA područja i/ili državljani država ECAA područja posjeduju više od 50 % vlasničkih prava u operatoru i obavljaju stvarnu kontrolu nad njim, direktno ili indirektno;
 - g) ispunjava finansijske uvjete utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA;
 - h) ispunjava zahtjeve osiguranja utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA;
 - i) ispunjava odredbe o dobrom ugledu utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Radnu dozvolu zračnim operaterima izdaje BHDCA na neodređeno vrijeme.
- (3) Kada zračni operator prekine operacije u trajanju od šest mjeseci ili nije započeo operacije u periodu od šest mjeseci nakon dobivanja radne dozvole, dužan je da obnovi zahtjev za njeno izdavanje.
- (4) BHDCA će odbiti izdavanje radne dozvole, ako podnositelj zahtjeva nije u mogućnosti da dokaže svoju finansijsku sposobnost ili ispuni tražene uvjete, propisane ovim zakonom.
- (5) Procedura za izdavanje radnih dozvola biće utvrđena posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (6) Zračni operateri (AOC) ECAA područja moraju imati radnu dozvolu ako namjeravaju obavljati zračni prijevoz prema i iz BiH, osim ako ECAA sporazumom nije utvrđeno drugačije.

GLAVA IV - ZRAKOPLOVNO OSOBLJE

Član 122. (Zrakoplovno osoblje)

- (1) Zrakoplovno osoblje je zrakoplovno ovlašteno osoblje i zrakoplovno stručno osoblje.

- (2) Zrakoplovno ovlašteno osoblje je osoblje kojem BHDCA izdaje dozvole.
- (3) Zrakoplovno stručno osoblje je osoblje koje na osnovu potvrde o obučenosti obavlja poslove u civilnom zrakoplovstvu.
- (4) BHDCA izdaje, produžava i obnavlja dozvolu i pripadajuća ovlaštenja zrakoplovnom ovlaštenom osoblju.
- (5) Fizičko ili pravno lice koja ovlasti BHDCA izdaje, produžava i obnavlja potvrdu o obučenosti sa pripadajućim ovlaštenjima zrakoplovnom stručnom osoblju.
- (6) Uvjeti koje treba da ispunjavaju lica iz stava (5) ovog člana utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 123.
(Zrakoplovno ovlašćeno osoblje)

- (1) Zrakoplovno ovlašteno osoblje dijeli se na letačko i neletačko osoblje.
- (2) Letačko osoblje čine pilot zrakoplova, inženjer letač i navigator letač.
- (3) Neletačko osoblje čine kontrolor letenja, student kontrolor letenja i osoblje koje održava zrakoplov.

Član 124.
(Zrakoplovno stručno osoblje)

- (1) Zrakoplovno stručno osoblje dijeli se na pomoćno letačko osoblje, ostalo osoblje i sportsko osoblje.
- (2) Pomoćno letačko osoblje čini kabinsko osoblje koje na osnovu potvrde o osposobljenosti obavlja određene poslove u vezi sa sigurnosti lica ukrcanih u zrakoplov.
- (3) Ostalo osoblje čini tehničko osoblje pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, meteorološko osoblje, zrakoplovni dispečeri, vatrogasno-spasilačko osoblje, osoblje koje pruža usluge zemaljskog opsluživanja zrakoplova na aerodromu, osoblje koje kontrolira ispravnost manevarskih površina na aerodromu i osoblje koje obavlja pregled zaštite ljudi i objekata na aerodromu.
- (4) Sportsko osoblje čini pilot paraglajdera sa ili bez motora, pilot zmaja sa ili bez motora, padobranac i operator vezanog balona.

Član 125.
(Posebno odobrenje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja)

- (1) Ovlaštenje predstavlja uvjete, prava ili ograničenja upisana u dozvoli zrakoplovnog ovlaštenog osoblja.
- (2) BHDCA može da prizna ovlaštenje koje je izdato u stranoj državi ako ono ispunjavaju uvjete koji su propisani za izdavanje ovlaštenja u Bosni i Hercegovini.
- (3) Ovlaštenje se izdaje, produžava ili obnavlja u skladu sa uvjetima sadržanim u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.

Član 126.
(Posebno ovlaštenje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja)

- (1) Posebno ovlaštenje je isprava kojom se fizičko lice ovlaštuje da u ime BHDCA sprovodi obuku, ispite, provjere, ocjene i procjene, pod uvjetima i na način utvrđen posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) U posebnom ovlaštenju biće navedena prava lica iz stava (1) ovog člana.
- (3) Teorijsku nastavu će izvoditi propisno kvalificirani instruktori, koji moraju:
 - a) imati odgovarajuće znanje iz područja za koje drže nastavu; i
 - b) sposobnost upotrebe odgovarajućih nastavnih metoda;
- (4) Praktičnu obuku i obuku na simulatoru moraju obavljati propisno kvalificirani instruktori koji imaju sljedeće kvalifikacije:
 - a) da ispunjavaju zahtjeve u pogledu teorijskog znanja i praktičnog iskustva, koji su u skladu s obukom koju obavljaju;
 - b) da su sposobni primjenjivati odgovarajuće metode obuke;
 - c) da imaju praktičnog iskustva u primjeni metode podučavanja;
 - d) da su dokazali da su sposobni sprovoditi obuku iz onih područja iz kojih će obuka biti organizirana; i
 - e) da redovno pohađaju obuke osvježavanja znanja kako bi se održala ažurnost sprovođenja standarda obuke.
- (5) Instruktori tokom sprovođenja praktične obuke su nadležni i odgovorni za izvršenje dužnosti za koje se lice obučava.

- (6) Instruktor ili ispitivač mora imati dovoljno iskustva i posjedovati i održavati kompetencije za aktivnosti za koje podučava.
- (7) Za ispitivača može biti imenovano lice koje ispunjava uvjete u pogledu stručne spreme i iskustva, i koje treba da:
 - a) ispunjava zahtjeve za instruktora ili instruktore na simulatoru;
 - b) biti stručno za ocjenjivanje vještine zrakoplovnog ovlaštenog osoblja i provođenje stručnih ispita;
- (8) Način polaganja ispita, provjere, ocjene i procjene zrakoplovnog ovlaštenog osoblja i uvjete iz st. (3) i (4) ovog člana propisuje BHDCA posebnim propisom.

Član 127.

(Organizacija za stručno osposobljavanje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja)

- (1) Stručno osposobljavanje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja može obavljati domaće fizičko ili pravno lice sa sjedištem na teritoriji Bosne i Hercegovine koje posjeduje odobrenja za stručno osposobljavanje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja ili strano fizičko ili pravno lice ukoliko je prihvaćeno od strane BHDCA.
- (2) Stručno osposobljavanje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja podrazumijeva odgovarajuću teorijsku obuku i obuku u sticanju praktičnih vještina.
- (3) Lice iz stava (1) ovog člana mora ispunjavati sljedeće uvjete:
 - a) obezbijediti sva sredstva potrebna za obavljanje poslova iz nadležnosti njenog rada. Ta sredstva, pored ostalog, uključuju i: objekte i uređaje, osoblje, opremu, alate i materijal, dokumentaciju o pravima i dužnostima, odgovornostima i postupcima, pristup odgovarajućim podacima i vođenje evidencije;
 - b) uvesti i održavati sistem upravljanja koji se odnosi na sigurnost i standard školovanja i trajno poboljšavati taj sistem;
 - c) zaključiti sporazume s drugim odgovarajućim organizacijama, kada je to potrebno, kako bi se obezbjedila trajna usklađenost s gore navedenim zahtjevima.
- (4) BHDCA će posebnim propisom utvrditi uvjete pod kojim se izdaje, mijenja, ukida ili privremeno stavlja van snage vrijeme na koje se izdaje odobrenje i sadržaj odobrenja.

- (5) BHDCA će posebnim propisom utvrditi način stručnog osposobljavanja i strukturu programa za stručno osposobljavanje.

Član 128.

(Teorijsko i praktično osposobljavanje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja)

- (1) Lica iz stava (1) člana 127. osposobljavanje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja sprovodiće prema programu stručnog osposobljavanja, koji odobrava BHDCA, uz sljedeće uvjete:
- a) za svaku vrstu programa izradiće nastavni plan; i
 - b) program obuke mora se sastojati od teorijske i praktične obuke, uključujući obuku na simulatoru gdje je primjenjivo.
- (2) BHDCA će posebnim propisima utvrditi sadržaj i način sprovođenja teorijske i praktične obuke.

Član 129.

(Simulator)

- (1) Stručno osposobljavanje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja može se obavljati na simulatoru koji mora biti odobren od strane BHDCA, kada je to primjenjivo, ili druge strane nadležne zrakoplovne uprave.
- (2) Operator će procijeniti odgovarajući nivo efikasnosti simulatora iz stava (1) ovoga člana na onim područjima koja su važna za obavljanje odgovarajućih zadataka, simulacije konfiguracije, kvaliteta upravljanja, performansi i ponašanja sistema.
- (3) BHDCA će izvršiti provjeru i odobravanje procijenjenog nivoa efikasnosti iz stava (2) ovog člana.
- (4) Uvjeti odobrenja simulatora iz stava (1) ovog člana, pod kojim se izdaje, mijenja, ukida ili privremeno stavlja van snage odobrenje simulatora, vrijeme na koje se izdaje odobrenje, sadržaj odobrenja, utvrđuje BHDCA posebnim propisom.

Član 130.

(Priznavanje obuke i zvanja stečenih u vojnoj službi)

- (1) Određena obuka, zvanje, ovlaštenje, posebna ovlaštenja ili drugi uvjeti koje je vojno zrakoplovno osoblje ostvarilo za vrijeme obavljanja vojne službe, priznaju se kod polaganja ispita za izdavanje dozvole ili potvrde o obučenosti.

- (2) Uvjeti i način priznavanja obuke, zvanja, ovlaštenja, posebnih ovlaštenja ili drugih uvjeta iz stava (1) ovog člana biće utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 131.
(Radiotelefonska komunikacija i poznavanje jezika)

- (1) Zrakoplovno osoblje koje učestvuje u radiotelefonskoj komunikaciji u određenom zračnom prostoru mora dokazati sposobnost radiotelefonske komunikacije i poznavanje jezika na dužnostima koje su mu povjerene.
- (2) Sposobnost radiotelefonske komunikacije i poznavanje jezika uključuju:
- a) sposobnost razumijevanja dokumenata s meteorološkim podacima;
 - b) upotrebu zrakoplovnih rutnih, odlaznih, prilaznih i sletnih karata i s njima povezanih dokumenata zrakoplovnog informiranja; i
 - c) sposobnost komunikacije sa drugim posadama i sa pružateljima usluga u zračnoj plovidbi, tokom svih faza leta, uključujući pripremu leta.
- (3) Odobrenje u dozvoli iz stava (1) ovog člana, kojim se potvrđuje sposobnost radiotelefonske komunikacije i određeni nivo poznavanja jezika potrebnog za obavljanja dužnosti u zrakoplovnom okruženju, upisuje BHDCA.
- (4) Uvjete i način dokazivanja sposobnosti radiotelefonske komunikacije i određenog nivoa poznavanja jezika iz stava (3) ovog člana propisuje BHDCA.

Član 132.
(Zdravstvena sposobnost zrakoplovnog ovlaštenog osoblja)

- (1) Zdravstvena sposobnost zrakoplovnog ovlaštenog osoblja utvrđuje se povremenim ljekarskim pregledima koje obavlja ovlašteni ljekar ili zdravstveni centar za pregled zrakoplovnog osoblja odobren od strane BHDCA.
- (2) Zdravstvena sposobnost iz stava (1) ovog člana uključuje fizičku i mentalnu sposobnost.
- (3) Ljekarski pregledi i izdavanje ljekarskog uvjerenja sprovode se u skladu sa uvjetima, rokovima i na način utvrđen posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (4) Lice koje nije zadovoljno rezultatom ljekarskog pregleda može izjaviti žalbu BHDCA koja će formirati ljekarsku komisiju. Uvjete i način rada komisije utvrđuje BHDCA posebnim

propisom. U radu komisije ne mogu učestvovati ljekari koji su učestvovali u postupku izdavanja datog ljekarskog uvjerenje.

- (5) Žalba iz stava (4) ovog člana može se izjaviti u roku od 15 dana od dana prijema akta o zdravstvenoj sposobnosti.
- (6) Zrakoplovnom ovlaštenom osoblju zabranjeno je biti pod uticajem alkohola ili psihoaktivnih supstanci ili u psihofizičkom stanju koje ga onemogućava da pravilno obavlja poslove zrakoplovnog ovlaštenog osoblja.
- (7) BHDCA ili drugo ovlašteno lice od strane BHDCA će kontinuirano vršiti provjere zrakoplovnog ovlaštenog osoblja na uticaj alkohola, psihoaktivnih supstanci i psihofizičkog stanja koje ga onemogućava da pravilno obavlja poslove zrakoplovnog ovlaštenog osoblja i, u zavisnosti od rezultata provjera, BHDCA će sprovoditi mjere i kazne.
- (8) Prisustvo alkohola ili psihoaktivnih supstanci, odnosno, psihofizičko stanje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja, provjerava lice koje odredi poslodavac zrakoplovnog ovlaštenog osoblja, prije nego što zrakoplovno ovlašteno osoblje počne da obavlja poslove, kao i tokom obavljanja poslova, na način koji ne ometa njihov rad.

Član 133.
(Ovlašteni ljekari ili zdravstveni centri)

- (1) Ovlašteni ljekari za sprovođenje ljekarskih pregleda u cilju procjene zdravstvene sposobnosti zrakoplovnog ovlaštenog osoblja, moraju:
 - a) biti kvalificirani i imati dozvolu za obavljanje ljekarske prakse;
 - b) završiti obuku za zrakoplovnu medicinu, te pohađati redovnu obuku za nadopunjavanje znanja iz područja zrakoplovne medicine kako bi se obezbijedilo održavanje standarda zdravstvenog ocjenjivanja;
 - c) imati praktična znanja i iskustva o uvjetima u kojima zrakoplovno ovlašteno osoblje obavljaju svoje radne zadatke.
- (2) Ovlašteni medicinski centri za sprovođenje ljekarskih pregleda, u cilju procjene zdravstvene sposobnosti zrakoplovnog ovlaštenog osoblja, moraju:
 - a) obezbijediti sredstva potrebna za obavljanje poslova iz nadležnosti rada centra. Ta sredstva, pored ostalog, uključuju i: objekte i uređaje, osoblje, opremu, alate

i materijal, dokumentaciju o pravima i dužnostima, odgovornostima i postupcima, pristup odgovarajućim podacima i vođenje evidencije;

- b) uvesti i održavati sistem upravljanja koji se odnosi na sigurnost i standard procjene zdravstvene sposobnosti i trajno poboljšavati taj sistem;
- c) zaključiti sporazume s drugim odgovarajućim organizacijama, kada je to potrebno, kako bi se obezbijedila trajna usklađenost s gore navedenim zahtjevima.

GLAVA V - ZRAČNA PLOVIDBA I UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM, PRUŽANJE USLUGA U ZRAČNOJ PLOVIDBI, POTRAGA I SPAŠAVANJE

POGLAVLJE I - ZRAČNA PLOVIDBA I UPRAVLJANJE ZRAČNIM PROMETOM

Član 134. (Osnove zračne plovidbe)

Zračna plovidba obuhvata funkciju upravljanja zračnim prometom i skup usluga u zračnoj plovidbi, kojima se omogućava sigurno i efikasno kretanje zrakoplova na zemlji i u zraku.

Član 135. (Usluge u zračnoj plovidbi - ANS)

Usluge u zračnoj plovidbi su:

- a) Usluge u zračnom prometu;
- b) Usluge komunikacije, navigacije i nadzora;
- c) Usluge zrakoplovne meteorologije;
- d) Usluge zrakoplovnog informiranja.

Član 136. (Upravljanje zračnim prometom - ATM)

Upravljanje zračnim prometom obuhvata:

- a) Funkciju upravljanja zračnim prostorom;
- b) Funkciju upravljanja protokom zračnog prometa;
- c) Usluge u zračnom prometu.

Član 137.
(Upravljanje zračnim prostorom)

- (1) Upravljanje zračnim prostorom je funkcija planiranja kojom se obezbjeđuje efikasno korištenje zračnog prostora preko dinamične raspodjele vremena korištenja zračnog prostora između različitih kategorija korisnika, prema iskazanim potrebama korisnika.
- (2) Upravljanje zračnim prostorom obuhvata fleksibilno korištenje zračnog prostora, organizaciju zračnog prostora, razvoj i oblikovanje struktura zračnog prostora, kao i druge funkcije vezane za upravljanje zračnim prostorom.
- (3) Upravljanje zračnim prostorom propisuje BHDCA uz saglasnost Ministarstva odbrane BiH.

Član 138.
(Fleksibilno korištenje zračnog prostora)

- (1) Fleksibilno korištenje zračnog prostora obezbjeđuje najefikasnije korištenje zračnog prostora od svih korisnika, zasnovanog na stvarnim potrebama i stvarnom korištenju u određenom vremenskom roku.
- (2) Fleksibilno korištenje zračnog prostora se zasniva na tri nivoa upravljanja zračnim prostorom: strateški, pre-taktičkom i taktičkom nivou.

Član 139.
(Strateški nivo upravljanja zračnim prostorom)

Strateški nivo upravljanja zračnim prostorom je zajednički civilno-vojni proces kojim se određuje državna politika upravljanja zračnim prostorom i obavlja strateško planiranje, uzimajući u obzir zahjeve domaćih i stranih korisnika zračnog prostora i pružatelj usluga u zračnoj plovidbi.

Član 140.
(Komitet za upravljanje zračnim prostorom)

- (1) S ciljem efikasnog upravljanja zračnim prostorom na strateškom nivou i pripreme prijedloga značajnih za upravljanje zračnim prostorom, BHDCA će na osnovu posebnog sporazuma, zaključenog sa Ministarstvom odbrane BiH i pružateljem usluga u zračnoj plovidbi, osnovati Komitet za upravljanje zračnim prostorom, kojeg čine dva civilna i jedan vojni predstavnik.
- (2) Civilni predstavnici Komiteta za upravljanje zračnim prostorom iz stava (1) ovog člana imenuju se na prijedlog BHDCA i pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, a vojni predstavnik na prijedlog Ministarstva odbrane BiH.

Član 141.
(Pre-taktički nivo upravljanja zračnim prostorom)

- (1) Pre-taktički nivo upravljanja zračnim prostorom obuhvata obradu zahtjeva korisnika, alokaciju zračnog prostora na korištenje i prosljeđivanje podataka svim zainteresiranim korisnicima.
- (2) Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi uspostaviće Jedinicu za upravljanje zračnim prostorom (Airspace Management Cell-AMC), u čijem radu učestvuju i predstavnici Ministarstva odbrane BiH, s ciljem pre-taktičkog upravljanja zračnim prostorom.

Član 142.
(Taktički nivo upravljanja zračnim prostorom)

- (1) Taktički nivo upravljanja zračnim prostorom sastoji se od svakodnevnog aktiviranja, deaktiviranja ili relokacije, u stvarnom vremenu, zračnog prostora koji je predhodno alocirala Jedinica za upravljanje zračnim prostorom (Airspace Management Cell-AMC).
- (2) Ministarstvo odbrane BiH i pružatelj usluga u zračnoj plovidbi će posebnim sporazumom o civilno-vojnoj koordinaciji uspostaviti postupke za civilno - vojnu koordinaciju i obezbijediti interoperabilnost sistema za komunikaciju i razmjenu neophodnih podataka o zračnom prometu.

Član 143.
(Organizacija zračnog prostora)

Organizacija zračnog prostora obuhvata podjelu zračnog prostora na klase, rute zračnog prometa, usklađivanje mreže ruta zračnog prometa, uspostavljanje funkcionalnih blokova zračnog prostora, određivanje vertikalnih i horizontalnih granica zračnog prostora i nadležnosti jedinica kontrole zračnog prometa, izradu navigacijskih postupaka prilaženja, dolazaka i odlazaka na određeni aerodrom i druge poslove kojima se organizira zračni prostor.

Član 144.
(Klasifikacija zračnog prostora)

Klase zračnog prostora i uvjete pod kojim se svaka klasa zračnog prostora koristi propisuje BHDCA uz saglasnost Ministarstva odbrane BiH.

Član 145.
(Mreža ruta u zračnom prometu)

- (1) Mreža ruta u zračnom prometu biće uspostavljena na regionalnom nivou, u skladu sa tokovima zračnog prometa i zahtjevima učesnika u zračnom prometu.
- (2) Mrežu ruta u zračnom prometu prihvata BHDCA uz saglasnost Ministarstva odbrane BiH.
- (3) Primjenu mreža ruta u zračnom prometu i njeno usklađivanje sprovodi pružatelj usluga u zračnoj plovidbi u BiH.

Član 146.
(Funkcionalni blok zračnog prostora)

- (1) Funkcionalni blok zračnog prostora biće osnovan na operativnim zahtjevima i uspostavljen bez obzira na državne granice.
- (2) U funkcionalnom bloku zračnog prostora pružanje usluga u zračnoj plovidbi i funkcije u vezi sa njima biće optimizirane i/ili integrirane.
- (3) Funkcionalni blok zračnog prostora biće uspostavljen međunarodnim ugovorom.

Član 147.
(Vertikalne i horizontalne granice zračnog prostora u nadležnosti jedinica za kontrolu zračnog prometa)

- (1) Vertikalne i horizontalne granice zračnog prostora u nadležnosti su jedinica za kontrolu zračnog prometa i utvđuju se na osnovu klase zračnog prostora, operativne i tehničke mogućnosti sistema komunikacije, navigacije i nadzora i zahtjeva korisnika.
- (2) Vertikalne i horizontalne granice zračnog prostora utvrđuje pružatelj usluga u zračnoj plovidbi BiH, uz saglasnost BHDCA.

Član 148.
(Postupci prilaženja, dolaska i odlaska, neuspjelog prilaženja i čekanja)

- (1) Navigacijske postupke izradiće pružatelj usluga u zračnoj plovidbi BiH ili druga certificirana organizacija.
- (2) BHDCA će propisati način izrade i formu navigacijskih postupaka.

Član 149.
(Struktura zračnog prostora gdje je letenje posebno regulirano)

- (1) Struktura zračnog prostora obuhvata privremeno rezervirane i izdvojene dijelove zračnog prostora za isključivu upotrebu određenog korisnika tokom određenog vremenskog perioda (TRA i TSA), prekogranične zone, uvjetne rute, zone za letenje vojnih zrakoplova, opasne zone, uvjetno zabranjene zone i zabranjene zone.
- (2) Uvjetno zabranjena zona (R) je zračni prostor definiranih dimenzija iznad kopnenih područja ili teritorijalnih voda neke države, u okviru koje je letenje zrakoplova ograničeno u skladu sa specifičnim uvjetima.
- (3) Zabranjena zona (P) je zračni prostor utvrđenih dimenzija, iznad kopnenih površina i teritorijalnih voda države u okviru koje je zabranjeno letenje zrakoplova.
- (4) Opasna zona (D) je zračni prostor definiranih dimenzija, unutar kojeg mogu postojati aktivnosti opasne po letenje zrakoplova u određeno vrijeme.
- (5) Podaci o zonama objavljuju se u Integriranom paketu zrakoplovnih informacija, zajedno sa opisom, oznakom, imenom i geografskim koordinatama, gornjim i donjim granicama, primjedbama i informacijama u vezi perioda aktiviranja.
- (6) Vrijeme aktiviranja zona objavljuje se zrakoplovnim obavještenjima (NOTAM), koja su dio Integriranog paketa zrakoplovnih informacija, u skladu sa rokovima propisanim od strane BHDCA.
- (7) Na prijedlog Ministarstva odbrane BiH, BHDCA će prihvatiti zone sa ograničenjima i propisane uvjete letenja.
- (8) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja BiH će u odgovarajućoj zrakoplovnoj publikaciji i na propisani način objaviti podatke.

Član 150.
(Upravljanje protokom zračnog prometa - ATFM)

- (1) Upravljanje protokom zračnog prometa - ATFM predstavlja funkciju uspostavljenu radi podrške odvijanju sigurnog, redovnog i ekspeditivnog protoka zračnog prometa putem obezbjeđenja optimalnog korištenja kapaciteta pružatelja usluga u zračnoj plovidbi BiH, uzimajući u obzir koliko su obim i tokovi prometa prilagođeni kapacitetima.
- (2) Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi BiH će objaviti kapacitet u zavisnosti od obima i očekivanih tokova prometa.

POGLAVLJE II - USLUGE ZRAČNE PLOVIDBE

Član 151.
(Svrha)

- (1) Usluge u zračnoj plovidbi pružaju se svim korisnicima, u području zone odgovornosti, u svrhu sigurnog, redovnog i ekspeditivnog odvijanja zračne plovidbe.
- (2) Usluge u zračnoj plovidbi pruža pružatelj usluga u zračnoj plovidbi.

Član 152.
(Vrste usluga u zračnoj plovidbi)

- (1) Usluge u zračnoj plovidbi obuhvataju usluge u zračnom prometu, usluge komunikacije, navigacije i nadzora, usluge zrakoplovne meteorologije i usluge zrakoplovnog informiranja.
- (2) Traganja za zrakoplovom i spašavanje lica su obuhvaćene uslugama u zračnoj plovidbi i biće regulirane posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 153.
(Usluge u zračnom prometu)

- (1) Usluge u zračnom prometu su usluge kontrole letenja (ATC), usluge informiranja zrakoplova u letu (FIS), usluge uzbunjivanja i savjetodavne usluge.
- (2) Usluge informiranja zrakoplova u letu i usluge uzbunjivanja pružaju se u području zone odgovornosti.

Član 154.
(Usluge kontrole letenja)

Usluga kontrole letenja obuhvata niz radnji i postupaka koji se obavljaju radi:

- a) sprječavanja međusobnih sudara zrakoplova u letu i na manevarskim površinama;
- b) sprječavanja sudara zrakoplova i prepreka na manevarskim površinama;
- c) obezbjeđenja redovnog i ekspeditivnog zračnog prometa i protoka zračnog prometa;
- d) identifikacije zrakoplova i letećih objekata radi obavješćavanja zrakoplova u letu;
- e) koordinacije rada sa kontrolama letenja susjednih država;
- f) koordinacije i izdavanje odobrenja za sprovođenje aktivnosti protivgradne preventive;
- g) pokretanje postupaka za uzbunjivanja i sprovođenje akcije traganja i spašavanja.

Član 155.
(Jedinice kontrole letenja)

- (1) Jedinice kontrole letenja pružaju usluge u području zone odgovornosti.
- (2) Nivo usluge zavisi od:
 - a) vrste zračnog prometa;
 - b) gustine zračnog prometa;
 - c) meteoroloških uvjeta;
 - d) drugih relevantnih faktora.
- (3) U zavisnosti od faza leta zrakoplova u kojoj se nalazi, jedinice kontrole letenja mogu da pružaju usluge:
 - a) aerodromska;
 - b) prilazna;
 - c) oblasna kontrole letenja.
- (4) Aerodromska kontrola letenja pruža uslugu kontrole letenja na aerodromu i u njegovoj blizini sa aerodromskog tornja.
- (5) Prilazna kontrola letenja pruža uslugu kontrole letenja na aerodromu i njegovoj blizini zrakoplovima u dolasku i odlasku na aerodrom.
- (6) Oblasna kontrola letenja pruža uslugu kontrole letenja zrakoplovima u zoni odgovornosti za vrijeme rutne faze leta.

Član 156.
(Informiranje zrakoplova u letu (FIS))

- (1) Informiranje zrakoplova u letu je davanje savjeta i obavještenja potrebnih za sigurno odvijanje leta koji se naročito odnose na stanje aerodroma, meteorološke uvjete, stanje radio-navigacijskih uređaja i sistema i ostale informacije bitne za sigurno odvijanje leta.
- (2) Način pružanja usluge informiranja zrakoplova u letu propisuje i donosi BHDCA, uz saglasnost Ministarstva odbrane BiH.
- (3) Pri pružanju usluga informiranja zrakoplovu u letu koriste se izrazi na engleskom jeziku, pored izraza na jednom od službenih jezika u upotrebi u BiH.

Član 157.
(Usluge uzbunjivanja)

Usluge uzbunjivanja pružaju se u sklopu usluga kontrole letenja i informiranja zrakoplova u letu (FIS).

Član 158.
(Usluge komunikacije, navigacije i nadzora)

- (1) Usluge komunikacije obuhvataju usluge u zrakoplovnoj fiksnoj i mobilnoj mreži, tehničke sisteme zračne plovidbe koji omogućavaju komunikaciju zemlja - zemlja, zrak – zemlja, zemlja - zrak i zrak - zrak za potrebe zračne plovidbe.
- (2) Usluge navigacije obuhvataju usluge, tehnički uređaji i sistemi zračne plovidbe kojima se zrakoplovima prosleđuju informacije o poziciji i vremenskoj udaljenosti.
- (3) Usluge nadzora obuhvataju usluge i tehničke sisteme zračne plovidbe za utvrđivanje pojedinačnih pozicija zrakoplova sa ciljem sigurnog razdvajanja.
- (4) Pružatelj usluga komunikacije, navigacije i nadzora mora da obezbijedi redovno i pouzdano pružanja usluga.
- (5) Pružatelj usluga komunikacije, navigacije i nadzora mora da obezbijedi da se objekti, oprema, uređaji i sistemi koriste u skladu sa tehničkom dokumentacijom i programom održavanja.
- (6) Pružatelj usluga komunikacije, navigacije i nadzora mora da ažurira i posjeduje evidenciju o provedenim kontrolnim mjerama.

Član 159.
(Zrakoplovne meteorološke usluge)

- (1) Zrakoplovne meteorološke usluge obuhvataju neprekidno praćenje meteoroloških uvjeta iznad aerodroma, u oblasti informiranja zrakoplova u letu, pripremanje ili pribavljanje meteoroloških informacija, distribuciju drugim korisnicima i snabdijevanje korisnika meteorološkim informacijama.
- (2) Zrakoplovne meteorološke usluge pružaju: zrakoplovna meteorološka stanica, aerodromski meteorološki biro i biro za meteorološko bdijenje.

Član 160.
(Usluge zrakoplovnog informiranja)

- (1) Usluge zrakoplovnog informiranja obuhvataju prijem, stvaranje, sređivanje, sakupljanje, obradu, formatiranje, objavljivanje, čuvanje i distribuciju zrakoplovnih informacija i podataka.
- (2) Informacije koje se odnose na sigurnost, redovnost i efikasnost zračnog prometa, odstupanje od standarda koje je propisala ICAO i drugi podaci značajni za letenje zrakoplova, objavljuju se u Integrisanom zrakoplovnom informativnom paketu.
- (3) Sadržaj i izgled elemenata Interisanog zrakoplovnog informativnog paketa propisuje BHDCA.

POGLAVLJE III - POTRAGA I SPAŠAVANJE

Član 161.
(Organizacije koje pružaju usluge u zračnoj plovidbi)

Organizacije koje pružaju usluge u zračnoj plovidbi, kao i certificirani aerodromi, dio su organizacije potrage i spašavanja i pružaju pomoć i informacije koje traži spasilački koordinacijski centar. Ove organizacije preduzeće radnje koje opravdavaju date okolnosti i bez takvog zahtjeva.

Član 162.
(Operater zrakoplova)

Operater ili korisnik zrakoplova, lica koja su zaposlena u zrakoplovu ili na aerodromima ili drugim objektima za zrakoplovstvo, dužni su učestvovati u potrazi i spašavanju.

Član 163.
(Komitet za potragu i spašavanje)

BHDCA će uspostaviti Komitet za potragu i spašavanje na osnovu posebnog sporazuma sa Ministarstvom sigurnosti BiH, Ministarstvom odbrane BiH i pružateljima usluga, kojim će definirati međusobne zadatke i aktivnosti.

GLAVA VI - AERODROMI**POGLAVLJE I - AERODROMI****Član 164.
(Izgradnja aerodroma)**

- (1) Projektovanje, izgradnja i označavanje aerodroma, kao i operativnih površina, objekata za prihvat i otpremu zrakoplova, putnika, prtljage, tereta i pošte, te drugih objekata koji omogućuju sigurno vođenje operacija zrakoplova na aerodromu, obavlja se prema propisima donešenim na temelju ovog zakona.
- (2) Investitor aerodroma mora dobiti saglasnost BHDCA na idejni i glavni projekat za izgradnju i/ili rekonstrukciju aerodroma ili drugih objekata na aerodromu.

**Član 165.
(Certifikat za aerodrom)**

Međunarodni i domaći javni zračni promet unutar BiH dozvoljen je samo sa aerodroma čiji operateri imaju potvrdu za aerodrom izdatu od BHDCA.

**Član 166.
(Uvjeti za dobivanje certifikata za aerodrom)**

- (1) Za dobivanje certifikata za aerodrom, aerodrom mora ispuniti sljedeće uvjete:
 - a) da je podnositelj zahtjeva operater aerodroma ili je ovlašten od operatera da rukovodi aerodromom i bude nositelj certifikata za aerodrom koji će biti izdat;
 - b) da fizičke karakteristike aerodroma i njegova vizuelna sredstva, kao i okolni teren, zgrade, objekti i njihove oznake, ispunjavaju uvjete sadržane u ovom zakonu i propisima donešenim na osnovu ovog zakona za kategorije zrakoplova koje su predviđene da koriste aerodrom;
 - c) da su navigacijska sredstva i uređaji za slijetanje, kao i drugi telekomunikacijski uređaji i sistemi napajanja električnom energijom na aerodromu, adekvatni za predviđene operacije aerodroma;
 - d) da je nivo usluga u zračnoj plovidbi, koje su osigurane na aerodromu, u skladu s ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona;

- e) da su na aerodromu na zadovoljavajućem nivou osigurane meteorološke usluge;
 - f) da je Programom za zaštitu ljudi, objekata i podataka aerodroma u skladu s ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona;
 - g) da su izrađeni prihvatljivi planovi za vanredne okolnosti na aerodromu i da će oni biti ažurirani;
 - h) da su uspostavljene odgovarajuće vatrogasne i spasilačke službe s adekvatnim brojem odgovarajućeg iskusnog i obučenog osoblja;
 - i) da postoji unutrašnja administrativna organizacija i uprava aerodroma; i
 - j) da je uspostavljena kontrola, u saradnji s lokalnim vlastima, s ciljem ograničavanja gradnje u blizini aerodroma i u zaštićenim zonama aerodroma, definirana posebnim sporazumom.
- (2) Kod izdavanja certifikata za aerodrom, BHDCA će uzeti u obzir i sljedeće aspekte:
- a) mogući uticaj aerodroma na okolinu, uključujući očuvanje okoline i urbani razvoj, i
 - b) da se sprovode procedure za zaštitu od buke zrakoplova.

Član 167.
(Posebni uvjeti)

- (1) BHDCA će propisati tehničke specifikacije za aerodrom, kako bi se osiguralo usklađenosti s ovim zakonom i drugim propisima donešenim na osnovu ovog zakona, zbog toga što:
- a) uvjete za izdavanje certifikata nije moguće ispuniti zbog fizičkih, topografskih ili sličnih ograničenja u vezi s položajem aerodroma;
 - b) aerodrom ima nove ili neuobičajene konstrukcijske elemente; ili
 - c) iskustvo s radom tog aerodroma ili radom drugih aerodromima koji imaju slične konstrukcijske elemente pokazalo je da bi sigurnost mogla biti ugrožena.
- (2) Posebni uvjeti sadrže tehničke specifikacije, uključujući ograničenja ili postupke kojih se aerodrom treba pridržavati, koje BHDCA smatra potrebnima za osiguranje usklađenosti sa ovim zakonom i drugim propisima donešenim na osnovu ovog zakona.

Član 168.
(Izveštavanje o promjenama)

Operator aerodroma obavezan je o planiranoj promjeni namjene aerodroma, odnosno, o planiranim radovima većeg opsega koji mogu dovesti do zatvaranja aerodroma ili ograničavanja njegove upotrebe obavijestiti BHDCA-a i pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, najkasnije 60 dana prije početka radova, odnosno najkasnije 48 sati prije početka radova manjeg opsega, koji mogu ograničiti upotrebu operativnih površina.

Član 169.
(Uvjeti i ograničenja u vezi sa sigurnosti)

Prilikom izdavanja certifikata za aerodrom, BHDCA može propisati uvjete i ograničenja za upotrebu aerodroma, ako je to potrebno u interesu sigurnosti letenja i zaštite ljudi i objekata.

Član 170.
(Upravljanje na komercijalnoj osnovi)

- (1) Nositelj certifikata za aerodrom stiče pravo da upravlja aerodromom na komercijalnoj osnovi i da utvrđuje naknade za korištenje aerodroma i njegovih instalacija i objekata.
- (2) Naknade za korištenje aerodroma i njegovih instalacija i objekata odobrava BHDCA uzimajući u obzir međunarodne obaveze.

Član 171.
(Podjela aerodroma prema kategoriji i namjeni)

- (1) Prema kategoriji aerodromi mogu biti: civilni, vojni i mješoviti.
- (2) Civilni aerodromi se koriste za civilni zračni promet a prema namjeni se dijele na:
 - aerodrome koji se koriste za domaći i/ili međunarodni javni zračni promet,
 - aerodrome koji se koriste za polijetanje i slijetanje zrakoplova za običnu upotrebu u prometu čija maksimalna masa na polijetanju ne prelazi 5700 kg (letilišta),
 - aerodrome koji se koriste za letenje za sportsko i amatersko letenje (tereni),
 - aerodrome koji se koriste za polijetanje i slijetanje helikoptera za komercijalni ili nekomercijalni zračni promet (helidromi),

- aerodrome koji se koriste za komercijalni i nekomercijalni zračni promet zrakoplova na vodi (hidrodrom).
- (3) Vojni aerodrom je aerodrom koji se koristi za vojno letenje i kojim upravlja Ministarstvo obrane BiH.
 - (4) Mješoviti aerodrom je aerodrom na kojem se odvijaju vojno-civilni letovi, koji su razgraničeni u postupku odvijanja letova na aerodromu između aerodromskog operatora i kontrole leta na jednoj strani i vojske na drugoj strani.
 - (5) Uvjeti za certificiranje različitih kategorija i vrsta aerodroma iz stava (2) ovog člana, kao i način njihovog korištenja, biće utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.

Član 172.
(Vrijeme otvorenosti aerodroma)

- (1) Vrijeme otvorenosti aerodroma je period u kome aerodrom koji se koristi za javni zračni promet mora biti otvoren za odvijanje javnog zračnog prometa i isto mora biti objavljeno putem zrakoplovnih publikacija (AIP, NOTAM).
- (2) Izvan vremena otvorenosti aerodroma zrakoplov može da poleti i sleti sa aerodroma u terminu koji odredi operator aerodroma.

Član 173.
(Centri za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja na aerodromu)

- (1) Certifikat za rad centra za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja na aerodromu, BHDCA će izdati pravnoj ili fizičkoj osobi koja ispunjava uvjete u skladu sa odredbama ovog zakona i propisa donešenih na osnovu ovoga zakona, a nakon sprovedenog postupka za utvrđivanje ispunjenosti uvjeta.
- (2) BHDCA će priznati centar za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja na aerodromu koji je odobren u drugoj državi, uz uvjet da taj centar ispunjava opšte i posebne uvjete koji se zahtijevaju u BiH.
- (3) Centar za obuku zrakoplovnog stručnog osoblja na aerodromu izdaće potvrdu o obučenosti zrakoplovnog stručnog osoblja na aerodromu.

Član 174.
(Opsluživanje na zemlji)

- (1) Nadležni aerodromski organ dužan je poduzeti potrebne mjere kojima će davatelju usluga opsluživanja na zemlji osigurati slobodan pristup tržištu za pružanje usluga opsluživanja trećim stranama i osigurati pravo na samoopsluživanje.
- (2) Nadležni organ aerodroma osiguraće da:
- a) davatelji usluga opsluživanja i korisnici aerodroma koji žele uslugu samoopsluživanja imaju pristup aerodromskim instalacijama u opsegu koji im je potreban za obavljanje njihovih aktivnosti;
 - b) svi uvjeti koje postavi za takav pristup budu objektivni, transparentni i nediskriminacijski;
 - c) prostor na aerodromu koji je na raspolaganju za opsluživanje na zemlji bude podijeljen između različitih davatelja usluga opsluživanja i korisnika aerodroma koji koriste uslugu samoopsluživanja, uključujući sve sudionike u tom području, u opsegu potrebnom za uživanje njihovih prava i za omogućavanje efektivne i fer konkurencije na temelju objektivnih, transparentnih i nediskriminacijskih kriterija;
 - d) sve naknade koje se naplaćuju za takav pristup budu određene u skladu s objektivnim, transparentnim i nediskriminacijskim kriterijima.
- (3) U slučaju postojanja drugog ovlaštenog davatelja usluga opsluživanja na zemlji, on neće biti direktno ili indirektno kontroliran od nadležnog aerodromskog organa.
- (4) BHDCA će posebnim propisom utvrditi uvjete za dobivanje potvrde od drugog davatelja usluga opsluživanja na zemlji.

Član 175.
(Komitet korisnika aerodroma)

- (1) Nadležni aerodromski organ uspostaviće Komitet korisnika aerodroma, koji će činiti predstavnici korisnika aerodroma ili organizacija koje predstavljaju korisnike aerodroma.
- (2) Svi korisnici aerodroma imaju pravo biti članovima Komiteta korisnika aerodroma.

Član 176.
(Poslovi imigracijske i carinske kontrole)

Operator aerodroma, kojem je izdat certifikat za aerodrom, dužan je da osigura izvršavanje poslova imigracijske i carinske kontrole i drugih poslova iz nadležnosti institucija i organizacija u BiH.

Član 177.
(Ostala pitanja u vezi s korištenjem i upotrebom aerodroma)

Bliže odredbe o korištenju i upotrebi aerodroma utvrđuju se posebnim propisom koji donosi BHDCA.

POGLAVLJE II - DODJELA AERODROMSKIH SLOTOVA I ODOBRAVANJE LETOVA

Član 178.
(Dodjela aerodromskih slotova)

- (1) Postupak i uvjeti za dodjelu aerodromskih slotova biće utvrđeni posebnim propisom koji donosi BHDCA.
- (2) Aerodromski slotovi dodjeljivaće se u skladu s transparentnim, nepristrasnim i nediskriminatorским pravilima.

Član 179.
(Odobrenje za obavljanje javnog zračnog prijevoza)

- (1) Strani zračni operator može obavljati međunarodni javni zračni prijevoz, sa i prema međunarodnim aerodromima u BiH samo ako posjeduje odobrenje izdato od strane BHDCA.
- (2) Prilikom izdavanja odobrenja BHDCA će uzeti u obzir uvjete definirane ECAA sporazumom ili bilateralnim ugovorom između BiH i države stranog zračnog operatora.
- (3) Uvjeti pod kojima se izdaje odobrenje uređuju se posebnim propisom koje donosi BHDCA.
- (4) Zračnim operatorima, koji ne posjeduju AOC, i zrakoplovima koji su predmet zabrane letenja, biće zabranjeno letenje u zračnom prostoru BiH.

Član 180.
(Nedopušteno oglašavanje i nuđenje usluga)

Zračni operater, registriran za obavljanje komercijalnog zračnog prijevoza i drugih komercijalnih operacija, uključujući radove iz zraka, može oglašavati i obavljati te aktivnosti pod uvjetom da ima važeću dozvolu koju je izdala BHDCA.

DIO PETI - SPORTSKI, AMATERSKI I SLOBODNI LET

Član 181.
(Sportski, amaterski i slobodni let)

- (1) Sportski, amaterski i slobodni let odvijaće se u skladu s posebnim pravilima koja na osnovu posebnog ovlaštenja, uređuju pravna ili fizička lica registrirana za obavljanje sportskog, amaterskog ili slobodnog leta.
- (2) BHDCA će zaključiti poseban sporazum sa pravnim ili fizičkim licima registriranim za obavljanje sportskog, amaterskog ili slobodnog leta.
- (3) BHDCA će donijeti poseban propis kojim će urediti uvjete za dobijanje posebnog ovlaštenja, postupak i način prenošenja ovlaštenja na lica iz stava (1) ovog člana.

DIO ŠESTI - ADMINISTRATIVNE ODREDBE

Član 182.
(Žalba)

- (1) Protiv odluke, koju u prvom stepenu, na osnovu propisa BiH o zrakoplovstvu, donese BHDCA, dozvoljena je žalba.
- (2) Žalba protiv odluke koja se odnosi na plovidbenost i uticaj zrakoplova na okolinu, uvjete za obavljanje poslova letačkog osoblja, letačke operacije, radnje u zraku i kontrolu zračnog prometa ne odgađa izvršenje.
- (3) Žalba se podnosi Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara BiH.

DIO SEDMI - PREKRŠAJI

GLAVA I - PREDPREKRŠAJNI POSTUPAK

**Član 183.
(Postupak za utvrđivanje neusklađenosti)**

- (1) Postupak za utvrđivanje neusklađenosti, propisan ovim poglavljem, obuhvata sve upravne faze istrage po pitanju kršenja ovog zakona ili propisa donešenih na osnovu ovog zakona.
- (2) Inspektor BHDCA može pokrenuti postupak za utvrđivanje neusklađenosti po službenoj dužnosti ili na osnovu zahtjeva fizičkog ili pravnog lica.
- (3) U slučaju da inspektor BHDCA pokrene postupak na osnovu zahtjeva fizičkog ili pravnog lica, dužan je o pokretanju postupka obavijestiti to fizičko ili pravno lice.

**Član 184.
(Zahtjevi za informacije)**

- (1) Inspektor BHDCA će, za potrebe pokretanja i vođenja postupka za utvrđivanje neusklađenosti, koristiti sve informacije koje dobije na osnovu sprovedenog nadzora u vezi sa izdatim certifikatima, dozvolama, potvrdama o priznavanju stranih dozvola i posebnim odobrenjima, izdatim u skladu s ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona.
- (2) Prije pokretanja postupka za utvrđivanje neusklađenosti, inspektor BHDCA može od fizičkog ili pravnog lica zatražiti informacije koje se odnose na navodno kršenje.
- (3) Inspektor BHDCA će, u svom zahtjevu upućenom fizičkom ili pravnom licu, navesti svrhu zahtjeva i odrediti rok za podnošenje informacija.

**Član 185.
(Obavijest)**

- (1) Inspektor BHDCA će fizičkom ili pravnom licu dostaviti pisanu obavijest o pokretanju postupka za utvrđivanje neusklađenosti.
- (2) Obavijest iz stava (1) ovog člana sadrži:

- a) tvrdnju protiv fizičkog ili pravnog lica i navode o eventualnom kršenju odredbi ovog zakona ili propisa donešenih na osnovu ovog zakona i dokaze na kojima se eventualno kršenje zasniva; i
- b) obavještenje fizičkom ili pravnom licu da mu može biti određena novčana kazna ili periodična novčana kazna.

Član 186.
(Utvrđivanje činjenica)

- (1) Inspektor BHDCA može od fizičkog ili pravnog lica zahtjevati da obezbijedi pisana ili usmena objašnjenja ili pojedinosti ili dokumente, kako bi utvrdio činjenice.
- (2) Inspektor BHDCA će zahtjev fizičkom ili pravnom licu uputiti u pisanom obliku.
- (3) Inspektor BHDCA će u zahtjevu navesti pravni osnov i svrhu zahtjeva, utvrditi rok u kojem podaci moraju biti dostavljeni, te obavijestiti fizičko ili pravno lice o periodičnim novčanim kaznama predviđenim članom 195. stav 1. tač. (a) i (b) za neispunjavanje zahtjeva ili za podnošenje netačnih ili obmanjujućih podataka.
- (4) Inspektor BHDCA može od fizičkog ili pravnog lica ili od zrakoplovnih tijela trećih zemalja zatražiti da dostave informacije koje se odnose na navodno kršenje.
- (5) Inspektor BHDCA će u zahtjevu iz stava (5) ovog člana navesti pravni osnov i svrhu zahtjeva i utvrditi rok za dostavljanje podataka.

Član 187.
(Dobrovoljno ispunjavanje odredaba)

- (1) Inspektor BHDCA će, uz obavještenje iz člana 185, istovremeno odrediti rok u kojem fizičko ili pravno lice može u pisanom obliku navesti da je dobrovoljno ispunio ili da namjerava dobrovoljno ispuniti prekršene odredbe.
- (2) U slučaju dobrovoljnog ispunjavanja odredaba od strane fizičkog ili pravnog lica u roku koji je utvrdio, inspektor BHDCA će obustaviti pokrenuti postupak za utvrđivanje neusklađenosti.
- (3) Inspektor BHDCA nije dužan uzeti u obzir odgovore koje zaprimi nakon isteka roka iz stava (1) ovog člana.

- (4) Rok iz stava (1) ovog člana ni u kojem slučaju neće biti duži od roka u kojem će inspektor BHDCA obavijestiti fizičko ili pravno lice o utvrđenim činjenicama iz člana 185.

Član 188.
(Obavijest o utvrđenim činjenicama)

- (1) Kada inspektor BHDCA utvrdi činjenice i ocijeni da postoje razlozi za nastavak postupka za utvrđivanje neusklađenosti, ostaviće fizičkom ili pravnom licu obavijest o utvrđenim činjenicama u pisanom obliku.
- (2) Obavijest o utvrđenim činjenicama sadrži:
- (a) pritužbe protiv fizičkog ili pravnog lica uz navođenje odredaba ovog zakona ili propisa donešenih na osnovu ovog zakona, koje su navodno prekršene, i dokaze na kojima se pritužbe zasnivaju;
 - (b) informacije da inspektor BHDCA može odrediti novčanu kaznu ili periodičnu novčanu kazna.
- (3) Inspektor BHDCA će fizičko ili pravno licu, uz obavijest o utvrđenim činjenicama, pozvati da podnese pisane primjedbe.
- (4) Inspektor BHDCA će poziv iz stava (3) ovog člana uputiti pisanim putem i navesti rok za dostavu tih primjedbi.

Član 189.
(Usmeno saslušanje)

- (1) Inspektor BHDCA će omogućiti fizičkom ili pravnom licu da svoje tvrdnje pojasni na usmenom saslušanju.
- (2) Usmeno saslušanje iz stava (1) ovog člana nije javno.
- (3) Svaka osoba može biti saslušana odvojeno ili u prisutnosti drugih pozvanih osoba, pri čemu će inspektor BHDCA uzeti u obzir pravni interes fizičkog ili pravnog lica i drugih osoba u zaštiti njihovih poslovnih tajna i drugih povjerljivih informacija.

Član 190.
(Rokovi)

BHDCA će za potrebe osiguranja pravne sigurnosti u vođenju istražnog postupka propisati detaljna pravila za određivanje rokova.

**Član 191.
(Izvještaj)**

- (1) Inspektor BHDCA će fizičkom ili pravnom licu, protiv kojeg je pokrenut postupak, odnosno fizičkom ili pravnom licu na čiji je zahtjev pokrenut postupak, podnijeti izvještaj koji sadrži sažetak nalaza koji su utvrđeni istragom.
- (2) Kada inspektor BHDCA zaključi da je fizičko ili pravno lice prekršilo odredbe ovog zakona ili propisa donešenih na osnovu ovog zakona, izvještaj obavezno sadrži i:
 - a) procjenu okolnosti slučaja u skladu s kriterijima iz člana 194. ovog zakona;
 - b) obrazložen prijedlog koji sadrži visinu novčane kazne ili periodične novčane kazne.
- (3) Inspektor BHDCA će izvještaj podnijeti najkasnije godinu dana nakon obavijesti o pokretanju postupka za utvrđivanje neusklađenosti u skladu s članom 196.

**Član 192.
(Kazne i periodične novčane kazne i najviši iznosi)**

- (1) Kada inspektor BHDCA utvrdi da je fizičko ili pravno lice namjerno ili iz nemara prekršilo odredbe ovog zakona ili propisa donešenih na osnovu ovog zakona, donijeće prekršajni nalog o određivanju kazne koja neće prelaziti 4% godišnjeg prihoda pravnog ili fizičkog lica u prethodnoj poslovnoj godini.
- (2) Kad fizičko ili pravno lice nije prestalo s kršenjem odredaba ovog zakona ili propisa donešenih na osnovu ovog zakona, u trenutku donošenja prekršajnog naloga iz stava (1) ovog člana inspektor BHDCA u prekršajnom nalogu može odrediti periodične novčane kazne po danu koje ne prelaze 2,5 % prosječnog dnevnog prihoda pravnog ili fizičkog lica u prethodnoj poslovnoj godini.
- (3) Periodične novčane kazne iz stava (2) ovog člana mogu se odrediti za period koji traje od datuma obavještanja o donošenju prekršajnog naloga do dana prestanka izvršenja prekršaja.
- (4) Prethodna poslovna godina iz st. (1) i (2) ovog člana odnosi se na poslovnu godinu prije datuma prekršajnog naloga iz stava (1) ovog člana.

**Član 193.
(Prekršajni nalog)**

- (1) Prekršajni nalog iz prethodnog člana zasniva se isključivo na razlozima na osnovu kojih je pravno ili fizičko lice inspektoru BHDCA moglo dostaviti svoje primjedbe.
- (2) Protiv prekršajnog naloga iz stava (1) ovog člana pravno ili fizičko lice može pokrenuti upravni spor u skladu sa Zakonom o prekršajima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 14/07 i 18/12).
- (3) Inspektor BHDCA će, prilikom objavljivanja pojedinosti o prekršajnom nalog iz prethodnog člana, uzeti u obzir pravni interes pravno ili fizičko lica u vezi sa zaštitom njihovih poslovnih tajni.

**Član 194.
(Kriteriji prema kojima se uređuju primjena i visina novčanih kazni i periodičnih novčanih kazni)**

- (1) Pri odlučivanju o određivanju kazni i periodičnih novčanih kazni, te određivanju njihove visine, inspektor BHDCA će se rukovoditi načelima učinkovitosti, razmjernosti i odvratanja od ponovnog činenja prekršaja.
- (2) Pri odlučivanju o određivanju kazni i periodičnih novčanih kazni, te određivanju njihove visine, inspektor BHDCA će uzeti u obzir sljedeće okolnosti:
 - a) ozbiljnost i učinke prekršaja, a posebno posljedice i uticaj prekršaja na sigurnost i okoliš;
 - b) stepen odgovornosti i spremnosti pravnog ili fizičkog lica za saradnju pri otkrivanju prekršaja i primjeni korektivnih mjera ili tokom postupka za utvrđivanje neusklađenosti;
 - c) ometanje od pravnog ili fizičkog lica pri otkrivanju prekršaja i vođenja postupka za utvrđivanje neusklađenosti ili neispunjavanje zahtjeva BHDCA u primjeni ovog zakona od strane fizičkog ili pravnog lica;
 - d) dobru namjeru pravnog ili fizičkog lica u tumačenju i ispunjavanju obaveza u skladu s ovim zakonom ili propisima donešenim na osnovu ovog zakona,
 - e) dokaze o namjernoj prevari od strane pravnog ili fizičkog lica;

- f) frekvenciju prometa iz predmetnog slučaja i ekonomske mogućnosti pravnog ili fizičkog lica;
 - g) potrebu donošenja privremenih ili hitnih mjera;
 - h) ponavljanje, učestalost ili trajanje prekršaja od strane pravnog ili fizičkog lica;
 - i) prijašnje sankcije, uključujući (novčane) kazne, određene istom pravnom ili fizičkom licu.
- (3) Pri određivanju visine kazne ili periodične novčane kazne, inspektor BHDCA će uzeti u obzir izvršne mjere koje su već uvedene u vezi s pravnim ili fizičkim licem i koje se zasnivaju na istom pravnom osnovu i istim činjenicama.

Član 195.
(Periodične novčane kazne za nesaradnju)

- (1) Inspektor BHDCA će pravnom ili fizičkom licu prekršajnim nalogom utvrditi periodične novčane kazne po danu, koje neće prelaziti [0,5] % prosječnog dnevnog prihoda pravnog ili fizičkog lica u prethodnoj poslovnoj godini kad namjerno ili iz nemara:
- a) ne ispunjavaju mjeru donesenu u skladu s članom 191;
 - b) daju netačne ili obmanjujuće informacije kao odgovor na mjeru donešenu u skladu s članom 186.
- (2) Inspektor BHDCA može odrediti periodične novčane kazne za period koji traje od dana dostavljanja prekršajnog naloga do prestanka nesaradnje.
- (3) Prethodna poslovna godina iz stava (1) ovog člana odnosi se na poslovnu godinu koja prethodi datumu odluke iz stava (1) ovog člana.

Član 196.
(Postupak)

- (1) Kad inspektor BHDCA namjerava donijeti prekršajni nalog iz člana 193. stav (1), o tom će najprije pisanim putem obavijestiti pravno ili fizičko lice i utvrditi rok u kojem fizičko ili pravno lice može BHDCA dostaviti primjedbe.
- (2) Inspektor BHDCA nije obavezan uzeti u obzir pisane primjedbe koje zaprimi nakon isteka roka iz stava (1) ovog člana.

Član 197.
(Komplementarnost postupaka)

Inspektor BHDCA će, za potrebe pokretanja i vođenja postupka za utvrđivanje neusklađenosti, uzeti u obzir sljedeće:

- a) sve postupke za utvrđivanje neusklađenosti, koje je BHDCA već pokrenula ili zaključila protiv istog pravnog ili fizičkog lica, koje se zasnivaju na istim pravnim razlozima i istim činjenicama; i
- b) sve postupke koje je BHDCA s namjerom izmjene, ograničenja, obustave ili ukidanja certifikata, dozvole, potvrde o prihvatanju strane dozvole ili posebnog odobrenja pokrenula protiv istog pravnog ili fizičkog lica na osnovu ovog zakona ili propisa donešenih na osnovu ovog zakona i na osnovu istih pravnih razloga i istih činjenica.

Član 198.
(Uvid u spis)

- (1) Nakon što dobije obavijest iz člana 186, pravno ili fizičko lice ima pravo zahtijevati od inspektora BHDCA pristup dokumentaciji i drugim materijalima koji služe kao dokaz navodnog prekršaja.
- (2) Dokumenti pribavljeni pristupom dokumentaciji mogu biti upotrijebljeni samo za potrebe sudskog ili upravnog postupka.

Član 199.
(Pravno zastupanje)

Pravno ili fizičko lice tokom postupka za utvrđivanje neusklađenosti ima pravo na pravnog zastupnika.

Član 200.
(Povjerljivost, profesionalna tajna i pravo na šutnju)

- (1) Inspektor BHDCA će postupak za utvrđivanje neusklađenosti voditi u skladu sa načelima povjerljivosti i profesionalne tajne.
- (2) Inspektor BHDCA i druge osobe koje rade pod njegovim nadzorom, dužne su čuvati povjerljivim informacije stečene ili razmijenjene na osnovu ovog zakona i propisa donešenog na osnovu ovog zakona.

- (3) Fizičkom ili pravnom licu neće biti odobren pristup poslovnim tajnama, povjerljivim informacijama ili internim dokumentima BHDCA.
- (4) Svaka osoba, koja dostavi primjedbe ili daje informacije na osnovu ovog zakona, dužna je jasno označiti svaki materijal za koji se smatra da je povjerljiv, navesti razloge i podnijeti posebnu verziju koja nije povjerljiva do datuma koji odredi inspektor BHDCA. Ako to ne učini, inspektor BHDCA će pretpostaviti da podnešene primjedbe ili informacije ne sadrže povjerljive informacije.
- (5) Fizičko ili pravno lice ima pravo na šutnju u slučaju u slučaju da bude prisiljen dati odgovore kojima priznaje postojanje prekršaja.

Član 201.
(Primjena rokova)

- (1) Rokovi propisani ovom zakonom počinju teći od sljedećeg dana od dana zaprimanja obavijesti ili njenog ličnog uručivanja.
- (2) Kad inspektor BHDCA od pravnog ili fizičkog lica zahtijeva da podnese primjedbe ili informacije u određenom roku, vrijeme od kojeg se rok računa je vrijeme kada je podnesak poslat preporučenom poštom, a prije isteka tog roka.
- (3) Ako rok isiče u subotu, nedjelju ili državni praznik, rok se produžava do kraja sljedećeg radnog dana.
- (4) Pri određivanju rokova predviđenih zakonom, inspektor BHDCA će uzeti u obzir vrijeme potrebno za pripremu podnošenja i hitnost predmeta.
- (5) BHDCA može produžiti prvobitno utvrđeni rok samo u slučaju ako podnositelj zahtjeva za produženje roka zahtjev obrazloži prije isteka prvobitno utvrđenog roka.

Član 202.
(Primjena odredaba Zakona o prekršajima Bosne i Hercegovine)

Na prekršaje i prekršajni postupak, pored odredaba navedenih u ovom poglavlju, primjenjivaće se odredbe Zakona o prekršajima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 41/07 i 18/12).

GLAVA II - POPIS PREKRŠAJA**Član 203.
(Popis prekršaja)**

Inspektor BHDCA će postupiti u skladu sa čl. 192. i 195. ovog zakona i izreći novčanu, odnosno, periodičnu novčanu kaznu prema fizičkom ili pravnom licu koje:

- (1) Upravlja zrakoplovom bez pilota iznad teritorije Bosne i Hercegovine bez posebnog odobrenja (Član 7. stav (1));
- (2) Unutar BiH obavi let civilnim zrakoplovom koji nije registriran u BiH ili u drugoj državi (Član 10. stav (1));
- (3) Obavi prelet civilnim zrakoplovom kroz zračni prostor BiH ako ne posjeduje odobrenje od strane BHANSA (Član 10. stav (2));
- (4) Sleti civilnim zrakoplovom, registriranim u drugoj državi, na međunarodni aerodrom u BiH a da ne posjeduje posebno odobrenje izdato od BHDCA (Član 10. stav (3));
- (5) Koristi zrakoplov za carinske i policijske svrhe, kao i zrakoplov koji se koristi jedino za potrebe države ili entiteta, a ne za komercijalni zračni transport, koji ne ispunjava uvjete sadržane u ovom zakonu (Član 10. stav (5));
- (6) U zračnom prostoru BiH leti zrakoplovom supersoničnom brzinom bez izričitog odobrenja BHDCA za takav let (Član 10. stav (6));
- (7) Obavlja poslove zrakoplovnog ovlaštenog osoblja, a da:
 - (a) ne posjeduje važeću dozvolu koju je izdala BHDCA; ili
 - (b) ne posjeduje dozvolu izdatu od vlasti civilnog zrakoplovstva država ECAA područja ili dozvole izdate od strane vlasti civilnog zrakoplovstva država sa kojim je BHDCA uspostavila bilateralne odnose o međusobnom prihvatanju dozvola; ili
 - (c) ne posjeduje stranu dozvolu prihvaćenu od strane BHDCA izdavanjem potvrde o prihvatanju strane dozvole (Član 30. stav (4));
- (8) Upravlja stranim zrakoplovom u BiH a da ne posjeduju dozvolu izdatu od države registra zrakoplova ili ne posjeduje dozvolu država koje su međusobno priznale takve dozvole (Član 27. stav (5));
- (9) Obavlja poslove zrakoplovnog ovlaštenog osoblja a da ne posjeduje važeću dozvolu sa pripadajućim ovlaštenjem i ljekarsko uvjerenje koje odgovara operaciji koja se treba obaviti (Član 31. stav (1));

- (10) Ne obavijesti BHDCA o okolnostima koje duži vremenski period utiču na njegovu zdravstvenu sposobnost (Član 31. stav (5));
- (11) Dok je na dužnosti, kod sebe nema dozvolu ili potvrdu o prihvatanju strane dozvole i ljekarsko uverenje zahtijevane klase (Član 31. stav (6));
- (12) Na praktičnoj obuci kod sebe nema ispravu kojom dokazuje da pohađa praktični dio obuke i odgovarajuće ljekarsko uvjerenje (Član 31. stav (7));
- (13) Nije uspostavio, ne održava i ne pridržava se Sistema upravljanja sigurnosti letenja (u daljem tekstu: SMS), koji je srazmjeran veličini, karakteru i kompleksnosti organizacije i operacija/poslova za koje je ovlašten da obavlja u okviru izdatog uvjerenja od strane BHDCA u skladu sa SSP i propisima koji reguliraju implementaciju SMS u BiH (Član 59. stav (6));
- (14) Nije putem sistema obaveznog izvještavanja o događajima izvjestilo BHDCA o svakom događaju u koji je bilo uključeno, ili mu je prisustvovalo, a za koji postoji sumnja da predstavlja potencijalnu prijetnju ili ugrožavanje sigurnosti letenja (Član 60. stav (1));
- (15) U primjeni mjera zaštite ljudi, objekata i podataka, ne uspostavi plan za krizne situacije (Član 64. stav (2));
- (16) Ne zaključi sporazum sa Ministarstvom sigurnosti BiH i lokalnim policijskim organima kojim će definirati međusobna prava i obaveze po pitanju sprovođenja Plana za krizne situacije i iste ne dostaviti BHDCA na uvid (Član 64. stav (3));
- (17) Ne uspostavi, ne primijenjuju i ne održava Program zaštite pružatelja usluga na način kako je to definirano Državnim programom zaštite (Član 65. stav (1));
- (18) Ne uspostavi, ne primijenjuju i ne održava procedure, uputstva, planove i programe zaštite na način kako je to utvrđeno Državnim programom zaštite (Član 65. stav (3));
- (19) Ne vrši izmjene pripadajućih Programa zaštite u skladu sa izmjenama Državnog programa zaštite i drugih propisa koji se primjenjuju na njih u roku koji odredi BHDCA (Član 65. stav (5));
- (20) Ne primjenjuju odredbe odobrenih programa zaštite (Član 65. stav (6));
- (21) Ne vrši kontinuiranu procjenu rizika i ne prilagođava mjera zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu procijenjenom nivou ugroženosti (Član 66. stav (1));
- (22) Ne uspostavi aerodromski komitet za zaštitu ljudi, objekata i podataka na način kako je to definirano Državnim programom zaštite (Član 67);
- (23) Ne izvještava BHDCA o radu i svakom incidentu koji je za posljedicu mogao imati narušavanje zaštite ljudi, objekata i podataka u civilnom zrakoplovstvu (Član 68);

- (24) Ne dostavi BHDCA program zaštite zračnog operatera i odobrenje nadležnog tijela države registra (Član 69. stav (1));
- (25) Neprimjereno se ponaša tokom leta čiji postupci mogu ili su narušili zaštitu zrakoplova u letu (Član 71);
- (26) Ne uspostavi aerodromski komitet za olakšice na način kako je to definirano Državnim programom olakšica (Član 73);
- (27) Kao aerodromski operator, ne definira zaštitnu zonu aerodroma kojom upravlja (Član 75. stav (3));
- (28) Kao aerodromski operator, ne nadzire i ne registrira svaku izgradnju unutar definiranih granica zaštitne zone aerodroma i ne ažurira kartu prepreka i ne dostavi je u BHDCA (Član 75. stav (6));
- (29) Kao nadležni organ za izdavanje odobrenja za gradnju u zaštitnim zonama aerodroma, prije izdavanja odobrenja ne pribavi saglasnost BHDCA (Član 76. stav (1));
- (30) Kao operator aerodroma, ne obezbijedi osmatranje kretanja ptica i divljači na području aerodroma i ne obezbijedi kontinuiranu procjenu opasnosti od naleta ptica i divljači koju mora sprovoditi stručno osoblje (Član 78. stav (2));
- (31) Kao pružatelj usluga, ne obavijesti BHDCA o zaštitnim zonama oko navigacijskih instalacija i uređaja (Član 79. stav (1));
- (32) Kao operator aerodroma koji se koriste za javni avio-promet, na kojima je tokom prethodne godine obavljeno više od 50.000 polijetanja i slijetanja zrakoplova i kao operator mješovitog aerodroma, na kome lete vojni i mlazni zrakoplovi, ne obezbijedi stalno mjerenje buke koja se na aerodromu i njegovoj okolini stvara pri polijetanju i slijetanju zrakoplova (Član 80. stav (1));
- (33) Ne obezbijedi da emitovanje buke i emitovanje izduvnih gasova na aerodromima i u njihovoj okolini budu u okviru propisanih graničnih vrijednosti (Član 81. stav (1));
- (34) Leti zrakoplovom koji nije upisan u registar, vojni registar ili registar druge države, u zračnom prostoru BiH (Član 86. stav (4));
- (35) Ne prijavi u roku od 15 dana BHDCA svaku nastalu promjenu podataka upisanih u Registar (Član 87. stav (5));
- (36) Ne označi zrakoplov, koji je upisan u Registar, zastavom BiH, oznakom "E7", koju dodjeljuje ICAO za BiH i registarskom oznakom (Član 87. stav (1));

- (37) Upravlja stranim zrakoplovom, tokom leta u zračnom prostoru BiH, koji ne nosi oznake državne pripadnosti i registarske oznake utvrđene propisom države registracije tog zrakoplova ili oznake predviđene međunarodnim ugovorom (Član 91. stav (2));
- (38) Upotrebljava zrakoplov i zrakoplovni uređaj u BiH koji ne zadovoljavaju uvjete za sigurnu zračnu plovidbu i ekološku podobnost (Član 92. stav (1));
- (39) Ne obezbijedi provjeru plovidbenog stanja zrakoplova prije svakog leta (Član 92. stav (3));
- (40) Ne upotrebljava zrakoplov u skladu sa tipskim certifikatom koji sadrži podatke iz odobrenog certifikata o tipu zrakoplova (Član 93. stav (1));
- (41) Ne upotrebljava zrakoplov koji ima uvjerenje o tipu zrakoplova u skladu sa odobrenim letačkim priručnikom (Član 93. stav (2));
- (42) Upotrebljava BiH vojni zrakoplov za letove u civilne svrhe koji ne ispunjava tehničke zahtjeve za plovidbenost propisane ovim zakonom i propisom donešenim na osnovu ovog zakona (Član 93. stav (4));
- (43) Obavlja poslove dizajniranja, proizvodnje, modifikacije i popravke zrakoplova i zrakoplovne komponente, a ne ispunjava uvjete utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA (Član 94. stav (2));
- (44) Obavlja poslove samoizgradnje ili sastavljanja zrakoplova, njegovih uređaja, modifikacije i popravke, a ne ispunjava uvjete utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA (Član 94. stav (4));
- (45) Obavlja poslove obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti zrakoplova, a ne ispunjava uvjete utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA (Član 96. stav (1));
- (46) Obavlja poslove održavanje zrakoplova i zrakoplovnih komponenti, a ne ispunjava uvjete utvrđene posebnim propisom koji donosi BHDCA (Član 97. stav (1));
- (47) Ne podnese dokaz BHDCA da je nadležni organ druge države ovlastio strano lice za poslove vođenja kontinualne plovidbenosti ili održavanja zrakoplova, odnosno zrakoplovne komponente (Član 98. stav (2));
- (48) Ne osigura program održavanja zrakoplova (Član 99. stav (1));
- (49) Ne vrši održavanje zrakoplova i zrakoplovnih komponenti prema programu održavanja zrakoplova, koji se posebno utvrđuje za svaki zrakoplov u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA (Član 99. stav (2));
- (50) Ne posjeduje odgovarajuću dozvolu izdatu od BHDCA za vraćanje zrakoplova, odnosno zrakoplovne komponente, u upotrebu nakon radova održavanja (Član 102. stav (1));

- (51) Ako ne vrši poslove obuke i ispitivanja osoblja za održavanje zrakoplova u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA (Član 105. stav (1));
- (52) Ne poznaje odredbe ovog zakona i propise donešene na osnovu ovog zakona i propise drugih država koji se odnose na izvođenje operacija za područja preko kojih se obavlja let, za aerodrome koji se planiraju upotrijebiti i navigacijska sredstva koja će se koristiti tokom leta, kada je uključeno u pripremu i izvođenje leta (Član 106. stav (1));
- (53) Ne obavi let na način kojim se poštuju operativne procedure za pripremu i izvođenje leta koji su opisani u letačkom priručniku ili, ako se tako zahtijeva, u operativnom priručniku (Član 106. stav (2));
- (54) Ne stavi na raspolaganje letačkoj posadi sistem kontrolne liste za upotrebu u svim fazama leta zrakoplova u normalnim, vanrednim, kao i u situacijama u slučaju hitnosti (Član 106. stav (3));
- (55) Ne oredi uloge i zaduženja svakog člana letačke posade prije svakog leta (Član 106. stav (4));
- (56) Prevozi predmete ili terete koji mogu predstavljati značajan rizik za zdravlje, sigurnost, imovinu ili životnu sredinu, kao što su opasne materije, oružje i municija, osim ukoliko se primjenjuju posebne sigurnosne procedure i uputstva za izbjegavanje sa njima povezanih rizika (Član 106. stav (5));
- (57) Ne sačuva i ne učini dostupnim sve podatke, dokumente, evidencije i informacije koji su potrebni za evidentiranje poštivanja uvjeta za svaki let tokom minimalnog vremenskog perioda, koji se utvrđuje posebnim propisom koji donosi BHDCA, i dodatnim zahtjevima koje propisuje operator, u vezi sa sprovođenjem operacija zrakoplovom (Član 106. stav (7)).
- (58) Započne let prije nego što su ispunjeni sljedeći uvjeti:
- (a) Da operator ili fizičko lice obezbijedi odgovarajuće uređaji koji su direktno potrebni za let i za sigurno upravljanje zrakoplovom, uključujući komunikacijsku opremu i navigacijsku pomoć, uzimajući u obzir raspoložive podatke o uslugama zrakoplovnog informiranja;
 - (b) Da operator ili fizičko lice upoznaju članove letačke posade i informiraju putnike o smještaju i upotrebi odgovarajuće opreme za slučaj hitnosti;

- (c) Da operator ili fizičko lice članovima letачke posade i putnicima stave na raspolaganje dovoljno informacija u vezi postupaka u situacijama u slučaju hitnosti i upotrebe kabinske sigurnosne opreme (Član 107. stav (1));
- (59) Ne uvjeri se:
- (a) da je zrakoplov plovidben na način kako je to utvrđeno ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona;
 - (b) da je zrakoplov registriran i da se potvrde o tome nalaze u zrakoplovu ako je to propisom zahtijevano;
 - (c) da su instrumenti i oprema, koji su potrebni za taj let, instalirani u zrakoplovu i ispravni, osim ukoliko su, na osnovu liste minimalne opreme ili jednako vrijednog dokumenta, dopuštena odstupanja;
 - (d) da su masa zrakoplova i položaj težišta takvi da se let može obaviti u okviru ograničenja propisanih u dokumentima o plovidbenosti;
 - (e) da je sav ručni i predani prtljag, kao i teret, ispravno ukrcan i osiguran; i
 - (f) da se u bilo kojem trenutku tokom leta neće prekoračiti operativna ograničenja (Član 107. stav (2));
- (60) Letačkoj posadi ne stavi na raspolaganje informacije o meteorološkim prilikama na aerodromu polaska, dolaska, i kada je potrebno, na alternativnim aerodromima, kao i uvjeti na letnoj ruti. Posebna pažnja mora se posvetiti mogućim opasnim atmosferskim pojavama (Član 107. stav (3));
- (61) Ne osigura da u slučaju leta u očekivanim ili poznatim uvjetima zaleđivanja, zrakoplov mora biti certifikovan, opremljen i pripremljen za siguran let u takvim uvjetima (Član 107. stav (4));
- (62) Ne osigura da u pogledu letačkih operacija budu ispunjeni sljedeći uvjeti:
- (a) Svaki član letачke posade, tokom polijetanja i slijetanja zrakoplova, mora sjediti na svom mjestu i mora upotrijebiti sisteme veza kakvi postoje na zrakoplovu, ukoliko je to zahtijevano za tip zrakoplova;
 - (b) Svi članovi letачke posade, koji moraju biti na dužnosti u pilotskoj kabini, moraju biti i ostati na svojim mjestima s pričvršćenim sigurnosnim pojasevima, osim u

slučaju fizioloških ili operativnih potreba tokom leta, ukoliko je to zahtijevano za tip zrakoplova;

- (c) Vođa zrakoplova mora obezbijediti da svaki putnik pravilno sjedi i da je vezan prije polijetanja, slijetanja i tokom voženja zrakoplova i kad god to smatra potrebnim i u interesu sigurnosti;
 - (d) Letačka posada let mora izvoditi na takav način da se tokom svih faza leta održava odgovarajuće odstojanje od drugih zrakoplova, kao i da se obezbijedi odgovarajuće nadvišavanje prepreka. Odstojanje i nadvišavanje mora biti najmanje onoliko koliko se to zahtijeva Pravilima letenja;
 - (e) Letačka posada let će nastaviti samo ako su uvjeti i dalje jednaki onima iz člana 107.
 - (f) Letačka posada neće nastaviti let koji se izvodi na osnovu pravila letenja po instrumentima ispod određenih visina ili izvan određenog područja, ukoliko nisu ispunjeni propisani uvjeti vidljivosti;
 - (g) Vođa zrakoplova mora obezbijediti da se svim putnicima daju upute o hitnim mjerama koje su primjerene okolnostima, u slučaju hitnosti;
 - (h) Vođa zrakoplova mora preduzeti sve potrebne mjere kako bi se posljedice nesigurnog ponašanja putnika svele na minimum;
 - (i) Letačka posada ili određena stručna osoba može upravljati zrakoplovom na manevarskim površinama na aerodromu ili pokretati rotor samo ako je za to posebno obučena;
 - (j) Letačka posada mora primjeniti postupke za upravljanje gorivom tokom leta, ukoliko su propisani (Član 108.);
- (63) Ne upravlja zrakoplovom u skladu sa dokumentima o plovidbenosti, kao i sa svim povezanim operativnim postupcima i ograničenjima, a kako je to određeno u odobrenom letačkom priručniku ili drugoj jednako vrijednoj dokumentaciji (Član 109. stav (1));
- (64) Ne obezbijedi da letački priručnik ili jednako vrijedna dokumentacija budu na raspolaganju posadi i održavaju se ažurnim za svaki zrakoplov (Član 109. stav (1));
- (65) Ne upravlja zrakoplovom u skladu sa važećim dokumentima o uticaju na životnu sredinu (Član 109. stav (2));

- (66) Započne ili nastavi let pri neplaniranoj operativnoj masi i ne uzimajući u obzir sve elemente koji značajno utiču na nivo performansi zrakoplova i ukoliko planirane performanse zrakoplova ne omogućavaju izvođenje svih faza leta u okviru planiranih udaljenosti, područja i nadvišavanja prepreka (Član 109. stav (3));
- (67) Ne obezbijedi da zrakoplov bude opremljen svom navigacijskom, komunikacijskom i drugom opremom potrebnom za namjeravani let, na osnovu ovog zakona i propis drugih država koji se odnose na izvođenje operacija, za područja preko kojih se obavlja let i pravila letenja u svakoj fazi leta (Član 110. stav (1));
- (68) Ne obezbijedi da zrakoplov bude opremljen svom potrebnom medicinskom i sigurnosnom opremom, te opremom za evakuaciju i preživljavanje, uvažavajući rizike povezane s područjima leta, rutama kojima se leti, visinom leta, te trajanjem leta, kada je to potrebno, u skladu sa propisima donešenim na osnovu ovog zakona (Član 110. stav (2));
- (69) Ne obezbijedi da svi podaci potrebni letačkom osoblju za izvođenje leta budu ažurni i dostupni u zrakoplovu, na osnovu ovog zakona i propis drugih država koji se odnose na izvođenje operacija, za područja preko kojih se obavlja let i pravila letenja (Član 110. stav (3));
- (70) Izvodi letačke operacije zrakoplovom ako:
- (a) zrakoplov nije u plovidbenom stanju;
 - (b) operativna oprema i oprema za slučajeve hitnosti, koji su potrebni za namjeravani let, nisu spremni za upotrebu;
 - (c) dokumentacija o plovidbenosti nije važeća, i
 - (d) održavanje zrakoplova nije obavljeno u skladu sa programom održavanja (Član 111. stav (1));
- (71) Ne obezbijedi da zrakoplov bude pregledan u okviru provjere prije polijetanja, kako bi se utvrdilo da li je spreman za namjeravani let, prije svakog leta ili niza uzastopnih letova (Član 111. stav (2));
- (72) Ne obezbijedi da program održavanja sadrži zadatke i vremenske periode održavanja, posebno one koji su navedeni kao obavezni u uputstvima za kontinualnu plovidbenost (Član 111. stav (3));

- (73) Ne obezbijedi da zrakoplov nakon održavanja bude upotrijebljen pod uvjetom da je pušten u ponovnu upotrebu od strane kvalificirane osobe ili organizacije koja je za to odobrena (Član 111. stav (4));
- (74) Ne obezbijedi da potpisana potvrda o puštanju u upotrebu zrakoplova sadrži osnovne pojedinosti o obavljenom održavanju (Član 111. stav (5));
- (75) Ne obezbijedi da kompletna evidencija, koja pokazuje plovidbenost zrakoplova, bude čuvana dok se podaci sadržani u njoj ne zamijene novim informacijama, koje su po obimu i detaljima jednako vrijedne, ali ne kraće od 24 mjeseca, ukoliko se radi o detaljnoj evidenciji o održavanju (Član 111. stav (6));
- (76) Ne obezbijedi da, ukoliko se zrakoplov daje u zakup, potpuna evidencija, koja potvrđuje plovidbenost zrakoplova, bude čuvana svo vrijeme trajanja zakupa (Član 111. stav (6));
- (77) Ne obezbijedi da sve modifikacije i popravke budu u skladu sa ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona i da dokazi, koji potvrđuju usaglašenost sa zahtjevima plovidbenosti, budu čuvani trajno (Član 111. stav (7));
- (78) Ne odredi broj i sastav članova posade, uzimajući u obzir:
- (a) certifikacijska ograničenja zrakoplova, uključujući, po potrebi, demonstraciju odgovarajuće evakuacije u slučaju hitnosti;
 - (b) konfiguraciju zrakoplova; i
 - (c) vrstu i trajanje leta (Član 112. stav (1));
- (79) Ne obezbijedi da članovi kabinskog osoblja:
- (a) budu obučeni i redovno provjeravani kako bi se postigao i zadržao odgovarajući nivo stručnosti za obavljanje dodijeljenih sigurnosnih zadataka; i
 - (b) periodično budu podvrgnuti ocjeni zdravstvene sposobnosti za sigurno obavljanje sigurnosnih zadataka (član 112. stav (2));
- (80) Ne obezbijedi ovlaštenje vođi zrakoplova za izdavanje svih komandi i za preduzimanje odgovarajućih mjera u svrhu zaštite rada i sigurnosti zrakoplova, kao i ljudi i imovine u zrakoplovu (Član 112. stav (3));
- (81) U slučaju hitnosti, a kada je ugrožen rad i sigurnost zrakoplova ili osoba u njemu, ne preduzme sve mjere koje smatra potrebnim u interesu sigurnosti letenja (Član 112. stav (4));

- (82) Simulira ili uvježbava neuobičajene situacije i slučaj hitnosti kada se zrakoplovom prevoze putnici ili teret (Član 112. stav (6));
- (83) Obavlja poslova kada se, zbog efekata umora, smanjuje efikasnost u obavljanju poslova i donošenja odluka u stepenu koji ugrožava sigurnost letenja, a uzimajući u obzir akumulaciju umora, nedovoljno spavanje, broj sektora preleta, noćni rad ili promjene vremenskih zona (Član 112. stav (7));
- (84) Ne obezbijedi da periodi odmora članova posade omogućavaju dovoljno vremena da se oporave od efekata prethodnih radnih dužnosti i da se dovoljno odmore do početka sljedećeg rasporeda letenja (Član 112. stav (8));
- (85) Obavlja dodijeljene dužnosti u zrakoplovu ukoliko je pod uticajem psihoaktivnih supstanci ili alkohola, ili ukoliko za to nije sposoban zbog povrede, umora, uzimanja lijekova, bolesti ili sličnih uzroka (Član 112. stav (9));
- (86) Ne obezbijedi da se letovi u komercijalne svrhe i letovi složenih zrakoplova na motorni pogon izvode pod sljedećim uvjetima:
- (a) Operator mora imati, direktno ili indirektno na osnovu ugovora, sredstva potrebna za obim i vrstu operacija, i to: zrakoplov, prostorije i uređaje, upravljačku strukturu, osoblje, opremu, dokumentaciju u vezi zadataka, dužnosti, odgovornosti i postupaka, pristup važnim podacima i vođenje zapisa;
 - (b) Operator mora imenovati na dužnosti odgovarajuće kvalificirano i obučeno osoblje, sprovesti i održavati programe obuke i provjeravati članove posade i drugo relevantno osoblje;
 - (c) Operator mora uspostaviti listu minimalne opreme (MEL) ili drugi jednako vrijedan dokument, uzimajući u obzir sljedeće:
 - u dokumentu moraju biti predviđeni letovi zrakoplova u specifičnim uvjetima, sa određenim instrumentima, dijelovima opreme ili funkcijama koji, na početku leta, mogu biti neoperativni;
 - dokument se mora pripremiti za svaki pojedini zrakoplov, uvažavajući odgovarajuće operativne uvjete i uvjete održavanja operatora; i
 - lista minimalne opreme (MEL) mora biti izrađena na osnovu glavne liste minimalne opreme (MMEL), ukoliko je dostupna, i ne smije biti manje ograničavajuća od MMEL;

- (d) Operator mora uspostaviti i održavati sistem upravljanja kako bi se obezbijedila usaglašenost sa zahtjevima iz ovog poglavlja i mora imati za cilj trajno unaprjeđenje tog sistema; i
- (e) Operator mora uspostaviti i održavati program za sprječavanje nesreća i program sigurnosti letenja, uključujući program za obavještanje o događajima, koji se mora koristiti u sistemu upravljanja sigurnosti letenja kako bi se doprinijelo cilju trajnog unaprjeđenja sigurnosti letenja (Član 113. stav (1));
- (87) Ne obezbijedi da se letenje u komercijalne svrhe i letenje složenih zrakoplova na motorni pogon izvodi isključivo u skladu sa operativnim priručnikom operatora (Član 114. stav (1));
- (88) Ne obezbijedi da operativni priručnik operatora sadrži sva potrebna uputstva, informacije i postupke za sve zrakoplove koji su u upotrebi i za svo operativno osoblje koje obnaša dužnosti u vezi ovih zrakoplova, ograničenja koja se odnose na vrijeme trajanje leta, vrijeme trajanja dužnosti i letačke dužnosti, kao i periode odmora članova posade (Član 114. stav (2));
- (89) Ne obezbijedi da revizije operativnog priručnika operatora budu u skladu sa odobrenim priručnikom letenja i budu izmijenjene i dopunjene, ukoliko je to potrebno (Član 114. stav (3));
- (90) Ne uspostavi odgovarajuće postupke kako bi se umanjile posljedice za sigurnost letenja od strane ometajućeg ponašanja putnika (Član 114. stav (4));
- (91) Ukoliko zaštitne mjere mogu negativno djelovati na sigurnost letenja, ne procijeni rizike i ne razvije odgovarajuće postupke za izbjegavanje rizika za sigurnost, što može zahtijevati i upotrebu posebne opreme (Član 114. stav (4));
- (92) Ne imenuje jednog od pilota iz letačke posade kao vođu zrakoplova (Član 115);
- (93) Ne koristi sistem rasporeda osoblja za sprječavanje umora i tim sistemom rasporeda osoblja, za let ili niz letova, ne odredi trajanje vremena leta, trajanje vremena letačke dužnosti, trajanje vremena dužnosti i prilagođene periode odmora (Član 116. stav (1));
- (94) Ne obezbijedi da ograničenja, utvrđena rasporedom iz člana 116. stav (1), uzmu u obzir sve relevantne faktore koji doprinose umoru, kao što su: broj sektora koji su preletjeli, prelaženje vremenskih zona, nedovoljno spavanje, narušavanje cirkadijskog ritma, noćni rad, pozicioniranje, kumulativno vrijeme trajanja dužnosti za određeni vremenski period,

raspodjelu dužnosti između članova posade, kao i slučajeve uvećanog broja članova posade (Član 116. stav (2));

- (95) Izvodi komercijalne i nekomercijalne operacije zrakoplova u BiH i njenom zračnom prostoru protivno odredbama ovog zakona i propisima donešenim na osnovu ovog zakona (Član 117. stav (1));
- (96) Kao imatelj AOC, izdatog od strane nadležnog organa vlasti druge države, koristi prava ili dio prava iz svog AOC, bez odobrenja BHDCA za sprovođenje operacija u BiH imatelju takvog AOC u skladu sa ratificiranim međunarodnim konvencijama ili odgovarajućim bilateralnim sporazumima o obavljanju zračnog prijevoza između BiH i drugih država, u skladu sa ovim zakonom i propisima donešenim na osnovu ovog zakona (Član 117. stav (5));
- (97) Ne prijavi BHDCA svoju sposobnost i načine da raspolaže odgovornostima proisteklim izvođenjem takvih operacija zrakoplova, u skladu sa posebnim propisom koji donosi BHDCA kada ima namjeru da izvodi nekomercijalne operacije složenim (kompleksnim) zrakoplovom (Član 117. stav (6));
- (98) Pruža usluga iz zraka (Aerial Work) i iznajmljuje zrakoplov sa posadom u tu svrhu u zračnom prostoru BiH, ako ne posjeduje certifikat za pružanje usluga iz zraka, izdat od BHDCA u skladu sa ovim zakonom ili izdat od nadležnog organa vlasti strane države, ako se takav strani certifikat prihvata u BiH, u skladu sa međunarodnim sporazumom ili na osnovu reciprociteta ukoliko ne postoji takav sporazum (Član 117. stav (7));
- (99) Obavlja egzibicije u zraku, takmičenja i druge aktivnosti, osim za one koje su propisane članom 117. bez posebnog odobrenja izdatog od BHDCA (Član 118. stav (1));
- (100) Ne posjeduje radnu dozvolu (Operating licence) izdatu u skladu sa ovim zakonom i propisom donešenim na osnovu ovog zakona (Član 120)
- (101) Ne izvode teorijsku nastavu, kao propisno kvalificirani instruktori, koji:
- (a) imaju odgovarajuće znanje iz područja za koje drže nastavu, i
 - (b) sposobnost upotrebe odgovarajućih nastavnih metoda (Član 126. stav (3));
- (102) Ne izvode praktičnu obuku i obuku na simulatoru, kao propisno kvalificirani instruktori koji imaju sljedeće kvalifikacije:
- (a) da ispunjavaju zahtjeve u pogledu teorijskog znanja i praktičnog iskustva, koji su u skladu s obukom koju obavljaju;

- (b) da su sposobni primjenjivati odgovarajuće metode obuke;
 - (c) da imaju praktičnog iskustva u primjeni metode podučavanja;
 - (d) da su dokazali da su sposobni sprovesti obuku iz onih područja iz kojih će obuka biti organizirana; i
 - (e) da redovno pohađaju obuke osvježavanja znanja kako bi se održala ažurnost sprovođenja standarda obuke (Član 126. stav (4));
- (103) Kao instruktor ili ispitivač nema dovoljno iskustva i ne posjeduje i ne održava kompetencije za aktivnosti za koje podučava (Član 126. stav (6));
- (104) Za ispitivača ne imenuje lice koje ispunjava uvjete u pogledu stručne spreme i iskustva, i koje treba da:
- (a) ispunjava zahtjeve za instruktora ili instruktore na simulatoru;
 - (b) biti stručno za ocjenjivanje vještine zrakoplovnog ovlaštenog osoblja i sprovođenje stručnih ispita (Član 126. stav (7));
- (105) Ne obavlja stručno osposobljavanje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja koje posjeduje odobrenja za stručno osposobljavanje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja ili strano fizičko ili pravno lice ukoliko je prihvaćeno od strane BHDCA (Član 127. stav (1));
- (106) Ne ispunjava sljedeće uvjete:
- (a) obezbijediti sva sredstva potrebna za obavljanje poslova iz nadležnosti njenog rada. Ta sredstva, pored ostalog, uključuju i: objekte i uređaje, osoblje, opremu, alate i materijal, dokumentaciju o pravima i dužnostima, odgovornostima i postupcima, pristup odgovarajućim podacima i vođenje evidencije;
 - (b) uvesti i održavati sistem upravljanja koji se odnosi na sigurnost i standard školovanja i trajno poboljšavati taj sistem;
 - (c) zaključiti sporazume s drugim odgovarajućim organizacijama, kada je to potrebno, kako bi se obezbijedila trajna usklađenost s gore navedenim zahtjevima (Član 127. stav (3));
- (107) Ne sprovodi osposobljavanje zrakoplovnog ovlaštenog osoblja prema programu stručnog osposobljavanja, koji odobrava BHDCA, uz sljedeće uvjete:
- (a) za svaku vrstu programa izradiće nastavni plan; i

- (b) program obuke mora se sastojati od teorijske i praktične obuke, uključujući obuku na simulatoru, gdje je primjenjivo (Član 128. stav (1));
- (108) Ne dokaže sposobnost radiotelefonske komunikacije i poznavanje jezika na dužnostima koje su mu povjerene (Član 131. stav (1))
- (109) Bude pod uticajem alkohola ili psihoaktivnih supstanci ili u psihofizičkom stanju koje ga onemogućava da pravilno obavlja poslove zrakoplovnog ovlaštenog osoblja (Član 132. stav (6));
- (110) U cilju procjene zdravstvene sposobnosti zrakoplovnog ovlaštenog osoblja, nije:
 - (a) kvalificiran i nema dozvolu za obavljanje ljekarske prakse;
 - (b) nije završilo obuku za zrakoplovnu medicinu, te ne pohađa redovne obuke za nadopunjavanje znanja iz područja zrakoplovne medicine, kako bi se obezbijedilo održavanje standarda zdravstvenog ocjenjivanja;
 - (c) nema praktična znanja i iskustva o uvjetima u kojima zrakoplovno ovlašteno osoblje obavlja svoje radne zadatke (Član 133. stav (1));
- (111) U cilju procjene zdravstvene sposobnosti zrakoplovnog ovlaštenog osoblja, nema:
 - (a) obezbijedena sredstva potrebna za obavljanje poslova iz nadležnosti rada centra. Ta sredstva, pored ostalog, uključuju i: objekte i uređaje, osoblje, opremu, alate i materijal, dokumentaciju o pravima i dužnostima, odgovornostima i postupcima, pristup odgovarajućim podacima i vođenje evidencije;
 - (b) nije uvelo i ne održava sistem upravljanja koji se odnosi na sigurnost i standard procjene zdravstvene sposobnosti i trajno ne poboljšava taj sistem;
 - (c) ne zaključiti sporazume s drugim odgovarajućim organizacijama, kada je to potrebno, kako bi se obezbijedila trajna usklađenost s gore navedenim zahtjevima (Član 133. stav (2));
- (112) Na propisan način ne objavi podatke u odgovarajućoj zrakoplovnoj publikaciji (Član 149. stav (8));
- (113) Ne objavi kapacitet u zavisnosti od obima i očekivanih tokova prometa (Član 150. stav (2));
- (114) Ne obezbijedi redovno i pouzdano pružanja usluga (Član 158. stav (4));
- (115) Ne obezbijedi da se objekti, oprema, uređaji i sistemi koriste u skladu sa tehničkom dokumentacijom i programom održavanja (Član 158. stav (5));

- (116) Ne ažurira i ne posjeduje evidenciju o sprovedenim kontrolnim mjerama (Član 158. stav (6));
- (117) Ne učestvuju u potrazi i spašavanju (Član 162);
- (118) Ne dobije saglasnost BHDCA na idejni i glavni projekat za izgradnju i/ili rekonstrukciju aerodroma ili drugih objekata na aerodromu (Član 164. stav (2));
- (119) Obavlja međunarodni i domaći javni zračni promet unutar BiH sa aerodroma čiji operateri nemaju potvrdu za aerodrom izdatu od BHDCA (Član 165);
- (120) O planiranoj promjeni namjene aerodroma, odnosno o planiranim radovima većeg opsega koji mogu dovesti do zatvaranja aerodroma ili ograničavanja njegove upotrebe, ne obavijesti BHDCA i pružatelja usluga u zračnoj plovidbi, najkasnije 60 dana prije početka radova, odnosno, najkasnije 48 sati prije početka radova manjeg opsega, koji mogu ograničiti upotrebu operativnih površina (Član 168);
- (121) Ne preduzme potrebne mjere kojima će davatelju usluga opsluživanja na zemlji osigurati slobodan pristup tržištu za pružanje usluga opsluživanja trećim stranama i osigurati pravo na samoopsluživanje (Član 174. stav (1));
- (122) Ne uspostavi komitet korisnika aerodroma, koji će činiti predstavnici korisnika aerodroma ili organizacija koje predstavljaju korisnike aerodroma (Član 175. stav (1));
- (123) Ne osigura izvršavanje poslova imigracijske i carinske kontrole i drugih poslova iz nadležnosti institucija i organizacija u BiH (Član 176);
- (124) Obavlja međunarodni javni zračni prijevoz, sa i prema međunarodnim aerodromima u BiH, bez odobrenja izdatog od strane BHDCA (Član 179. stav (1));
- (125) Ne posjeduju AOC i upotrebljava zrakoplov koji je predmet zabrane lete u zračnom prostoru BiH (Član 179. stav (4));
- (126) Obavlja aktivnosti bez posjedovanja važeće dozvole koju je izdala BHDCA (Član 180).

DIO OSMI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 204. (Prestanak važenja i stupanje na snagu)

- (1) Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine“.

(2) Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 39/09).

(3) Tranzicijski rok za potpunu primjenu ovog zakona je godinu dana od dana njegovog stupanja na snagu.

PSBiH broj:
Sarajevo_____ godine

Predsjedavajući Predstavničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH

Predsjedavajući Doma narod
Parlamentarne skupštine BiH